

SANCTÆ ELISABETH

VITA

Partim ab ipsamet dictata, partim ab Eckberto fratre scripta.

PROLOGUS ECKBERTI

CUM EPISTOLA VIRGINIS AD SANCTAM HILDEGARDEM.

1. Fuit in diebus Eugenii papæ, in finibus Trevirensis dioceseos, in cœnobio cui nomen Schonau-
gia, sub regimine Hildelini abbatis, adolescentula quædam monasticæ professionis, nomine Elisabeth, quæ cum inter religiosas feminas undecimum in monasterio ageret annum, habens ætatis annos tres et viginti, in anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo secundo, visitata est a Domino: et erat manus ejus cum illa, faciens in ea juxta antiquas miserationes suas, opera magnæ admirationis et digna memoria. Datum siquidem est mente excedere, et videre visiones secretorum Domini, quæ ab oculis mortalium abscondita sunt. Id autem non sine evidenti miraculo contingebat: frequenter enim et quasi ex consuetudine, in diebus Dominicis aliisque festivitibus, circa horas in quibus maxime fidelium fervet devotio, rapiebatur in mentis excessum, et resumpto paulatim spiritu, subito verba quædam divina Latino sermone proferebat, quæ neque per alium aliquando didicerat, neque per se ipsam invenire poterat; utpote quæ esset inrudita et Latinæ locutionis nullam vel exiguam habens peritiam. Sæpius etiam canonicæ Scripturæ testimonia, aliæque divinarum laudum verba, congruentia iis quæ per spiritum viderat, absque omni præmeditatione pronuntiavit: Igitur omnia quæ circa ipsam gesta sunt, et ad gloriam Dei et ad ædificationem fidelium pertinere visa sunt, in præsentī libello ex magna parte conscripta sunt, juxta narrationem ipsius, qua uni ex fratribus suis, de ordine clericorum, quem præ cæteris familiarē habebat, singula exposuit. Cum enim ab in-
quirentibus multa occultaret, eo quod esset timorata valde et humillima spiritu; huic, diligenter omnia investiganti, et memoriæ ea tradere cupienti, germanitatis et dilectionis gratia, et abbatis jussione, cuncta familiariter enarrare coacta est. Narrationis autem initium erat hujusmodi.

2. Hactenus Egbertus virginis frater, et idem qui sub tertia persona dicitur omnia scripsisse clericus, cum quo in persona ipsius virginis locutura priusquam progrediamur, exhibenda est Elisabethæ epistola ad S. Hildegardem, miræ faciens ad totum sequens argumentum illustrandum. Frustra eam nunc

requireremus, nisi illam suo Hirsaugiensi Chronico ad annum (ut legendum monuimus 1165) Trithemius abbas inseruisset. Sancta autem Hildegardis (ut hoc obiter ex ejusdem Trithemii Chronico Sponheimensi dicam) virgo Christi, fundatrix et magistra cœnobii S. Ruperti juxta Bingiam, xv Kalend. Octobris moritur anno ætatis suæ LXXXIII, Domini 1179, Indictione XIII, duntaxat inchoata, mense Septembri; adeoque nata anno 1097 senior fuit annis XXXIII, quam Elisabetha, solum nata anno 1150 eique ad annos XVIII supervixit. Fuerunt vero inter se quam simillimæ; nam Elisabeth, ut in præcitato Chronico dicit idem Trithemius, divinis revelationibus visitari a juventute sua meruit; ex quibus multa jussione divina ad utilitatem posteriorum conscripsit: cumque esset Latini sermonis ignara, et præter simplicem psalmodiam nihil ab homine didicisset, interno Spiritus sancti magisterio edocta, omnem Scripturam, positionem seu constructionem operis recte intellexit; revelationes autem suas et visiones cælestes partim Latino, partim Teutonico protulit loquio. Epistola ex certa consideratione (quam haud agra conjectaveris spectare fidem revelationibus Elisabeth dandam) de verbo ad verbum producta a Trithemio et sub annum 1162 vel etiam LX scriptæ; cum jam virginibus præesset Elisabetha, talis est.

3. Dominicæ HILDEGARDI, venerabili magistræ sponsarum Christi, quæ sunt apud Bingiam, ELISABETH, humilis monacha, et magistra sororum, quæ in Schonau-
gia sunt, devotas cum omni dilectione orationes. Gratia et consolatio Altissimi repleat vos gaudio, quia meæ tribulationi benigne compassa estis, sicut ex verbis consolatoris mei intellexi, quem de mei consolatione diligenter commonuistis. Sicut enim vobis de me revelatum fuisse dixistis, fatear vere quamdam perturbationis nubem ne aufer in animo concepisse, propter ineptos sermones populi, multa loquentis de me, quæ vera non sunt. Sed vulgi sermones facile sustinerem, si non et hi, qui in habitu religionis ambulant, spiritum meum acerbius contristarent. Nam et hi, nescio quibus stimulis agitati, gratiam Dei in me derident; et de his, quæ ignorant, temere judicare non formidant. Audio et quasdam litteras, de suo spiritu

scriptas, sub meo nomine circumferre, de judicii die me prophetasse diffamantes: quod certe nunquam facere præsumpsi, cum omnium mortaliū cognitionem effugiat ejus adventus. Sed hujus famæ occasionem effugiat vobis aperiam, ut judicetis utrum præsumptuose quidpiam in hac re fecerim, aut dixerim.

4. Sicut per alios audistis, magnificavit Dominus misericordiam suam mecum, supra quam meruerim, aut mereri ullatenus possim, in tantum, ut cœlestia quædam sacramenta frequenter revelare dignatus sit. Significavit mihi etiam per angelum suum frequenter, qualia ventura essent super populum suum in his diebus, nisi pœnitentiam agerent de iniquitatibus suis; atque ut palam hæc annuntia-rem, præcepit. Ego autem, ut arrogantiam evitarem, nec auctrix novitatum viderer, in quantum potui, omnia hæc studui occultare. Cum igitur solito more, quadam Dominica die, essem in mentis excessu, astitit mihi angelus Domini, dicens: « Quare abscondis aurum in luto? hoc est verbum Dei, quod per os tuum missum est in terram, propter facies distortas; non ut abscondatur, sed ut manifestetur, ad laudem et gloriam Domini nostri, et salvationem populi sui. » Et hoc dicto, elevavit supra me flagellum, quod quasi in ira magna quinquies mihi infixit amarissime, ita ut per triduum in toto corpore ex illa percussione languerem. Post hæc apposuit digitum ori meo, dicens: « Eris tacens usque ad horam nonam, quando manifestabis ea quæ operatus est Dominus tecum. » Ego igitur usque ad horam nonam muta permansi. Tunc significavi magistræ, ut afferret ad me libellum quemdam, quem in stratu meo absconderam, continentem ex parte ea, quæ fecerat Dominus mecum. Quem cum offerrem in manus domini abbatis *Hildelini*, qui ad visitandum me venerat, soluta est lingua mea in hæc verba: *Non nobis, Domine. non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. cxiii)*. Post hæc, cum et alia quædam ipsis revelassem, quæ scriptis committere nolueram, videlicet de vindicta Domini magna, quam universo mundo in brevi superventuram ab angelo didiceram, rogavi illum diligentissime, ut verbum illud haberet absconditum.

5. Præcepit autem mihi ipse Dominus abbas, ut operam darem orationi, atque a Domino postularum, quatenus daret mihi intelligere utrum ea, quæ dixeram, silentio tegi vellet, an non. Cumque per aliquod tempus hac de re orationi insistendo, me amixissem, in Adventu Domini, in festivitate S. Barbaræ, in prima vigilia noctis, corruvi in extasim, et astitit mihi angelus Domini dicens: « Clama fortiter, et dic Heu! ad omnes gentes, quia totus mundus in tenebras est conversus, et dices: Exite, ille vos vocavit, qui de terra vos formavit. Et dic: Pœnitentiam agite, quia prope est regnum Dei. » Hoc igitur sermone inductus dominus abbas cepit divulgare verbum eorum magistratibus Ec-

clesiæ et viris religiosis, quorum quidam vero non sic, sed sinistre de angelo, qui familiaris mihi est, locuti sunt; dicentes eum esse illusorium spiritum et in angelum lucis transfiguratum. Unde et ipse dominus abbas per obedientiam me constrinxit, præcipiens, ut cum mihi rursus appareret, per nomen Domini ipsum adjurarem, quatenus indicaret mihi utrum verus Dei angelus esset, an non. Ego autem præsumptuosus id æstimans, cum timore magno præceptum hoc suscepi. Quadam igitur die, cum essem in excessu meo, solito more se mihi obtulit, et stetit in conspectu meo, et dixi tremens ad eum: « Adjuro te per Deum Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, ut recte dicas mihi si verus Dei angelus sis, et si veræ sunt visiones quas vidi in excessu meo, et ea quæ ex ore tuo audivi. » Respondit, ac dixit: « Scias pro certo quia verus angelus Dei sum, et veræ sunt visiones quas vidisti, et quæ de ore meo audisti, vera sunt, et vere fiunt, nisi reconcilietur hominibus Deus, et ego ipse sum, qui diu laboravi tecum. »

6. Post hæc in vigilia Epiphaniæ dum orarem, rursus apparuit mihi Dominus meus, sed procul a me stans, et faciem habens adversam a me. Ego autem indignationem ejus intelligens, dixi illi cum timore: « Domine mi, si molesta tibi fui in eo quod adjuravi te, ne, quæso, imputes mihi: converte faciem tuam ad me, et esto mihi placabilis, quia constricta per obedientiam feci, nec ausa fui transgredi mandatum præceptoris mei. » Cumque in hujusmodi verbis multas lacrymas profudissem, conversus est ad me dicens: « Contemptum mihi fecisti et fratribus meis, quia diffidentiam habuisti ad me; unde pro certo noveris quia ultra non videbis faciem meam, neque vocem meam audies, nisi placatus fuerit Dominus, et nos. » Et dixi: « Domino mi, quomodo placari poteris. » Et dixit: « Dices abbati tuo, ut in memoriam mei et fratrum meorum celebret officium divinum devote. » Cum ergo non semel, sed pluribus vicibus, tam a domino abbate, quam a reliquis fratribus, missarum solemnias ad honorem sanctorum angelorum celebrata fuissent, simulque sorores psalmodiarum lectionibus eos honorassent, rursus apparuit mihi Dominus meus placido vultu, dixitque ad me: « Scio quoniam in charitate et obedientia factum est, quod fecisti, idcirco veniam consecuta es; et de cætero frequentius te visitabo, quam hactenus. »

7. Post hæc dominus abbas ire disposuit in locum quemdam, rogatu clericorum illic manentium, ut prædicaret verbum condemnationis Domini in populo, si forte pœnitentiam agerent, et averteretur ira Dei ab illis; primum aggressus est deprecari Dominum, una cum omnibus nobis, ut nobis revelare dignaretur ancillæ suæ, utrum sermonem, qui jam manifestus esse cœperat, amplius divulgari oporteret, an non. Ipso igitur divina mysteria celebrante, et nobis devotissime orantibus, subito dissolutæ sunt compages membrorum meorum, et

elangui, et veni in mentis excessum. Et ecce angelus Domini stetit in conspectu meo, et dixi ad eum: « Memento, mi domine, quod dixeris ancillæ tuæ, verbum meum per os tuum missum est in terram, non ut abscondatur, sed ut manifestetur ad gloriam Dei, et salvationem populi ejus. Et nunc indica mihi, quid oporteat fieri de verbo comminationis, quod locutus es ad me; nunquid jam satis manifestum factum est, an adhuc amplius prædicandum? » At ille, severo me aspectu intuens, ait: « Noli tentare Deum: qui enim tentant illum, peribunt; et dices ad abbatem: Noli timere, sed persece quod cœpisti. Vere beati sunt, qui audiunt verba prophetiæ tuæ, et servant ea, et non fuerint scandalizati in te. Hoc autem illi suggeras, ut eam formam, quam hactenus in prædicatione habuit, non immulet: in hoc enim ego consiliarius ejus sui. Dicito illi, ut nequaquam attendat verba eorum, qui ex invidia dubie loquuntur de his quæ dicta sunt in te, sed attendat, quod scriptum est, quia nihil impossibile apud Deum. »

8. Hoc igitur sermone animatus, locum quem disposuerat adiit; et populum, qui ejus adventum præstolatus fuerat, ad pœnitentiam exhortatus est, annuntians iram Dei superventuram, nisi pœnitentiæ fructibus eam prævenire studerent: quales autem plagæ mundo imminerent, nequaquam, veluti diffamatus est, in aliqua prædicatione sua enarravit. Factum est igitur, ut multi, apud quos iste sermo diffamatus est, per totum tempus Quadragesimale, in timore magno per pœnitentiam se affligerent, elemosynisque et orationibus studiose insisterent. In tempore illo quidam, nescio quo zelo ductus, ad urbem Coloniam, in persona domini abbatis, ipso ignorante (Deus novit) litteras direxit, in quibus terribiles quædam comminationes audiente omni populo lectæ sunt: unde, quanquam ab insipientibus illusum nobis sit, prudenter tamen (ut audivimus) et reverenter sermonem animadverterunt, et pœnitentiæ fructibus Deum honorare non contempserunt. Factum est autem in quarta feria ante diem Paschæ, cum post magnos labores corporis in exstasim venissem, apparuit mihi angelus Domini, et dixi ad eum: « Domine, quid fiet de verbo quod locutus es ad me? » Qui respondit: « Noli contristari, neque perturbaberis, si non in die, quem determinavi tibi, evenerint quæ prædixi, quoniam multorum satisfactione placatus est Dominus. »

9. Post hæc, in sexta feria, post horam tertiam, cum gravi passione veni in excessum mentis; et rursus astitit mihi dicens: « Vidit Dominus afflictionem populi sui, et avertit iram indignationis suæ ab eis. » Cui dixi: « Quid ergo, Domine mi, nonne ero in derisionem omnibus, apud quos hoc verbum diffamatum est? » Qui ait: « Omnia, quæ in occasione hac evenerint tibi, patienter et benevole sustineto; illum diligenter advertens, qui, cum esset totius orbis Creator, hominum irrisiones sustinuit. Nunc primum patientiam tuam Dominus

A probat. » Ecce, domina mea, totum ordinem rei vobis explicavi, quatenus et vos innocentiam meam, et abbatis nostri cognoscatis, et aliis manifestare possitis. Obsecro autem, ut et orationum vestrarum participem me faciatis; et, prout Spiritus Domini vobis suggesserit, aliqua mihi consolatoria verba rescribatis. Gratia Domini nostri Jesu Christi vobiscum sit omnibus. Amen.

Hactenus illa, quorum cum nihil in sequentibus libris contineatur, datur intelligi, quam plurimas alias revelationes oblatas fuisse virgini, multasque ab ea epistolas scriptas, quarum istic habita ratio non sit. Nunc veteris divisionis titulos accipe, cum indicio nostrorum numerorum ex latere.

B DIVISIO ANTIQUA.

- LIB. I. CAP. I.** Primo sermonem facit ad fratrem suum Egbertum. 10
 II. De tentatione maligni, et horrenda tristitia comite. 13
 III. De adversario apparente Elizabeth in similitudinem phantasmatis horribilis. 15
 IV. De apparitione ejusdem in aliis formis. 16
 V. Visio quædam facta illi in sublimi. 17
 VI. Visio adversarii loci ejus, et quorundam cœlestium. 18
 VII. De adversario in specie delicati clerici. 19
 VIII. De compassione fratrum et sororum in eam, luce magna, et Spiritus sancti columba. 20
 IX. De apparitione sanctæ crucis, et beatissimæ virginis. 20
 X. De apparitione columbæ, et SS. Joannis Baptistæ, et Joannis, et Pauli martyrum. 21
 XI. Visio multorum sanctorum, et aliorum mysteriorum. 21
 XII. Aliæ cœlestes apparitiones, et aliorum sanctorum. 27
 XIII. De sanctorum ordinibus, item de Filio Dei, et divina majestate. 29
 XIV. Visio divini Agni, et aliorum mysteriorum. 31
 XV. De gloria Virginis Mariæ, et verba exhortatoria. 33
 XVI. Apparitio gloriosissimæ virginis, cum præcursore Domini. 36
LIB. II. CAP. I. De apparitione crucis, S. Michaelis, sanguinis et corporis Domini. 37
 II. De visione Cassii, et Florentii martyrum, et undecim millium virginum. 39
 III. Visio omnium sanctorum, angeli boni, purgatorii loci, paradisi amoenitatis, liberatarum animarum, et liberatione ejusdem amici. 40
 IV. Visio cœlestis Jerusalem, et aliorum mysteriorum sanctorum. 45
 V. De protomartyre, evangelistis, Agno Dei, innocentibus, et tribus regibus. 45
 VI. Apparitio sacratissimæ virginis Mariæ. 46
 VII. De rota, avicula, monte, scala, eucharistia, et S. Gregorio. 47
 VIII. De adventu justi Judicis, cum signis vivificationis: de iis qui a dextris; et qui a sinistris; de Juda, Pilato et crucifixoribus Domini; quædam secreta revelatio. 50
 IX. Visio ingressus Salvatoris in sanctam civitatem, et honoris a turba illi impensis. 53
 X. Mysterium a lotionem pedum discipulorum, usque ad captivitatem Domini. 54
 XI. Mysterium a captivitate passionis usque ad sepulturam ejus. 55
 XII. Visio angelorum et matronarum, et quomodo Salvalor discipulis apparuit. 57
 XIII. Mysterium Ascensionis Domini et missionis Spiritus sancti. 59

xiv. De sede in throno, cum exercitu in circuitu ejus.	61
xv. Specialis revelatio, cum increpatione cleri, et de præsepio Domini.	63
xvi. Visio evangelistarum, angelorum habentium potestatem plagarum, et nonnullorum aliorum mysteriorum.	66
xvii. De infirma sorore, spirituali inunctione Elisabeth, et nonnullis aliis.	69
xviii. Quomodo ex gravi infirmitate, qua decumbat in lecto, ab angelo Domini repente curata est.	72
xix. Comminatio iræ Dei super populum, falsos religiosos, et iniquos pastores; et exhortatio ad penitentiam.	74
xx. Exhortatio ad mundi hujus amatores, et instructio ancillæ Dei.	75
xxi. De throno Dei, et quatuor animalibus, ac rotis.	77
xxii. De eucharistia, Spiritu sancto, civitate Dei, judicio et libris factorum cum honorum tum majorum; et de vero die revolutionis Paschæ.	78
LIB. III. Illic est liber viarum Dei, etc.	86
I. Visio prima.	87
II. Visio secunda.	88
III. Visio tertia.	89
IV. Visionis primæ interpretatio.	90
V. Visionis secundæ interpretatio.	91
VI. Visionis tertiæ interpretatio.	92
VII. Declaratio quatuor viarum Dei, quæ sint.	93
VIII. Alia visio.	94
IX. De via contemplativorum, sermo primus.	95
X. De via activorum, sermo secundus.	96
XI. De via martyrum, sermo tertius.	98
XII. De via conjugatorum, sermo quartus.	102
XIII. De via continentium, sermo quintus.	106
XIV. De via prælatorum, sermo sextus.	107
XV. De via viduarum, sermo septimus.	108
XVI. De via eremitarum, et solitariorum, sermo octavus.	109
XVII. De via adolescentium, sermo nonus.	110
XVIII. De via infantium, sermo decimus.	110
LIB. IV. Visio de assumptione Virginis M.	110
I. Protestatio Angli de annuntiatione libri viarum Dei.	106
II. Sermo Elisabeth de undecim millibus virginum aliisque martyribus passis inter eas Colonia.	110
III. Ad abbatem Tuitiensem et fratres ejus.	83
IV. Ad sorores sanctarum virginum in Colonia.	
V. Ad venerabilem abbatem Tuitiensem.	
VI. Visio quam vidit Egbertus, qui et obtulit revelationes Elisabeth in altari.	
LIB. V. Prologus.	
EPIST. I. Ad Ludovicum monachum, postea abbatem ad S. Eucharium Treviris.	
II. Ad abbatem de Busindorpo et fratres ejus.	
III. Ad dominum Hilinum archiepiscopum Trevirensium.	
IV. Ad abbatem Otinshensem et fratres ejus.	
V. Ad fratres Nuringenses.	
VI. Ad sorores Anturnacensis cœnobii.	
VII. Ad sorores in Borna.	
VIII. Ad sorores sanctarum virginum Colonien- sium.	
IX. Ad sorores Dierstenses.	
X. Ad dilectissimam abbatissam Dirquiricensem.	
XI. Ad eandem abbatissam Dirquiricensem.	
XII. Exhortatoria epistola Elisabeth ad cognatas suam.	
XIII. Alia ad quosdam religiosos Patres exhortato- ria.	
XIV. Ad abbatem Tuitiensem.	
LIB. VI. Qui est Ecberti ad cognatas suas.	
CAP. I. De obitu Elisabeth virginis.	112
II. De felici exitu ac sepultura Elisabeth.	116

A III. De suo fine sollicita, sororum salutem diligenter intendit.	118
IV. Protestatio, quod nihil fictionis admissum sit in eis quæ ab ea sunt visa et audita: adhortatio sororum, et sacramenti unionis postulatio.	120
V. Oratio Elisabeth, et exauditio pro percipiione corporis Domini; divisio lucis et signum trans- itus ejus.	122
VI. Consilium de substituenda alia loco ejus, et sa- lutaris admonitio, ac diligens præparatio ad exitum vitæ hujus.	125
VII. Visio ex qua cognovit Elisabeth discessum suum, et divinum cultum permansurum in loco illo.	128
VIII. Commendationes et gratiarum actiones quas Elisabeth habuit in fine.	130
IX. Visio de exitu ejus, et orationes, quibus usa est.	132
X. Cur transitus ejus aliquantulum dilatus est, et quomodo ad omnes se habebat, et contra.	136
XI. De exitu ejus.	139
XII. De sacerdote quodam subito erumpente in laudes ejus, et sepulture officio.	141

CAPUT PRIMUM.

Allocutio ad fratrem; tentationes diabolicæ divina visitatione discussæ; visionum initia.

10. Petis a me, frater, et ad hoc venisti, ut enarrem tibi misericordias Domini, quas secundum beneplacitum gratiæ suæ operari dignatus est in me. Promptum quidem est in me, frater, per omnia dilectioni tuæ satisfacere, nam et hoc ipsum diu desideravi anima mea, ut daretur mihi conferre tecum de omnibus iis quæ magnifice operatus est Dominus in me, ac tuum audire judicium; sed, quæso, modicum sustine et attende, mi dilecte, multiplices angustias cordis mei, quæ supra quam credi potest, me coarctant. Si verbum illud, de quo audisti, in commune prodierit, sicut per quosdam incautos fratres (novit Deus) contra voluntatem meam ex parte jam prodit, quis putas de me sermo erit in populo? Dicent forte nonnulli, alicujus me sanctitatis esse, ac meis meritis gratiam Dei attribuent, existimantes me aliquid esse, cum nihil sim. Alii vero cogitabant intra se dicentes: Hæc si esset Dei famula, sileret utique, et non sineret magnificari nomen suum in terra, nescientes qualibus stimulis urgeri soleo ad dicendum. Non deerunt etiam qui dicant muliebria signa esse omnia, quæ audierint de me, vel forsitan a Satana me illusam judicabunt. His et aliis modis, charissime, in ore hominum ventilari me oportebit. Et unde hoc mihi, ut alicui hominum innotescam, quæ elegi esse in abscondito, et quæ certe nec dignam me arbitror, ut ad intuentium me quisquam oculos suos attollat? Illud quoque non parum angustias meas adauget, quod domino abbati complacuit, ut scriptis verba mea commendentur. Ego enim quid sum, ut memoriæ tradantur ea quæ sunt de me? Nonne et hoc arrogantiae poterit ascribi?

11. Sed dicunt mihi quidam ex sapientibus, quia non propter me solam hæc fecit mihi Dominus, sed aliorum quoque ædificationi per ista providit; eo quod ad fidei confirmationem aliquatenus attinere videantur, et ad consolationem eorum qui tribulatio

sunt corde propter Dominum : et idcirco pro ejusmodi causis, quæ prædictæ sunt, opera Dei silentio prætereunda non putant. Et ita quidem esse, ut dicunt, ex parte credo, propter quædam, quæ tibi nunc indicabo. Accidit aliquoties, cum in corde meo posuissem celare ea quæ ostensa mihi erant a Domino, tanta præcordiorum tortura me arripi, ut morti me proximam existimarem : at ubi iis, qui erant circa me, quid vidissem aperui, continuo alleviata sum. Sed fateor, quia nec sic adhuc omnino certificata sum quid potissimum agere debeam ; nam et tacere magnalia Dei periculosum mihi esse intelligo, et loqui periculosus fore pertimesco. Minus enim discretionis me habere cognosco, quam ut sufficiam discernere, quid ex iis, quæ mihi revelantur, dici conveniat, quidve silentio honorari oporteat. Et ecce inter hæc omnia, in periculo delinquendi posita sum. Propter hoc, dilecte mi, non cessant ab oculis meis lacrymæ, et anxiatu spiritus meus Jugiter in me, sed ecce ad introitum tuum consolari cœpit anima mea, et facta est tranquillitas magna in me. Benedictus Dominus, quia suscipere dignatus est orationem ancillæ suæ, qua diebus multis eum de tuo adventu deprecata sum.

12. Et nunc, quia Domini voluntate ad me de longinquo directus es, non abscondam cor meum a te; sed ea, quæ sunt de me, bona et mala, tibi aperiam : deinde quid fieri conveniat, in tua et Domini abbatis discretionem positum sit. Gratias ago Domino ego pauperum ejus minima, quoniam a die, quo sub regulari institutione cœpi vivere, usque in hanc horam, ita confirmata est super me manus Domini, ut nunquam sagittas ejus in corpore meo portare desierim. A gritudines meæ variæ, et diurnæ, non solum me vexaverunt, sed et omnes sorores quæ in circuitu mei sunt. Det illis Dominus misericordiam, quia onus calamitatis meæ materno affectu mecum portaverunt. Aliquando et medicamina infirmitatibus meis adhibuerunt; sed eo amplius infirmata sum, et audiivi in visione nocturna vocem dicentem mihi: *Deus autem noster in cælo, omnia quæcunque voluit fecit (Psal. cxiii)*. Unde me admoneri intellexi, ut non medelis hominum, sed voluntati Creatoris mei corpus meum committerem; et ita quidem feci. Cumque sæpe tanto languoris obruerer labore, ut nullius membri (excepta lingua) compos essem, sine arrogautia dixerim, non minus in Psalmis ruminandis sedula permanebam; sed cum et linguam paralysis mihi subduceret, linguæ officium mente supplivi. Quantas autem cum infirmitatibus meis rerum necessariorum penurias sustinuerim, longum est enumerare. Ipse nosti, quia et domus nostræ possessio modica est, et elongati sunt a me, qui debuerant misereri super me. Sed pater orphanorum Dominus sollicitus est mei, per cujus gratiam gaudium magnum est cordi meo om-

nis mea contritio. Per omnia benedictus sit consolator humilium Deus. Sed ne diutius te protraham, nunc ad ea, de quibus potissimum Interrogas, sermionem convertam.

13. Factum est in die sancto Pentecostes (6), convenientibus ad Dominicam cœnam sororibus, ego occasione quadam detenta sum, ut divini illius ac vivifici sacramenti particeps non fierem. Unde illius diei solemnitas non me, ut solebat, exhilaravit; sed in quadam obscuritate animi tota die permanebam. Postera etiam die, et tota illa hebdomada, in eadem obscuritate animi tristis incedebam, nec potui ab animo excutere tristitiam. Ascendebant in cor meum plus solito omnia delicta, et magnificabam singula apud me, et ita mihi ipsi dolores accumulabam. Crescente igitur paulatim apud me hac non bona tristitia, adeo mente obscurata sum, ut quocumque me verterem, in tenebris me ambulare æstimarem, lucis comparatione quam antea in me senseram : inter hæc tanto etiam tædio afficiebar, ut nihil esset quod non fastidiret anima mea. Molestè mihi erant ipsæ orationes, quæ summæ deliciae meæ esse consueverant. Psalterium, quod jucundum semper mihi fuerat, quandoque vix uno psalmo perlecto, longe a me projecit. Iterum recogitans, ac mecum admirans quid mihi accidisset, resumpsit illud, et legi; sed rursus mente concidi.

14. Omnes enim vires suas effudit in me adversarius meus; nam etiam in fide hæsitare me fecit ille perfidus, ita ut de Redemptore nostro dubie cogitarem, dicens intra me : Quisnam ille fuit, qui tantum se humiliavit propter homines? Nunquid vera esse potuerunt omnia quæ scripta sunt de illo? Verti me alio, et dixi; Bonus tamen erat ille, quisquis fuit, de quo tot bona prædicantur. De beatissima advocata nostra similiter dubie cogitabam, cum ejus memoriam agerent sorores. Et quid mirum, frater? Pene omnis sensus meus subversus erat in me. Aliquoties autem ad me ipsam rediens, tentari me intellexi, ac fortiter reluctabar, meosque familiares, ut pro me orarent, admonui; sed tanto fortius insistebat adversarius meus, ita me perturbans, ut etiam tæderet me vivere. Cibum et potum præ tædio sumere non potui nisi tenuissime, et ibam deficiens, et tabescens toto corpore. Novissime autem id mihi inspiravit ille perfidus, ut vitæ meæ ipsa finem imponerem, atque ita ærumnas meas, quas diu sustinueram, terminarem. Sed in hac tentatione pessima, non dormitavit super me qui custodit Israel. Non enim permisit ut dominaretur mihi iniquitas hæc maxima; sed dedit mihi intelligere malitiam insidiatoris mei, et subito me avertit a cogitatione hac. Quam copiosus es in misericordia, Domine, qui de tantis periculis cruvis confidentes in te! Confiteor tibi, Pater, quia nisi tu adjuvasses me, paulo minus habitasset in inferno anima mea.

(6) Anno ab Incarnatione Christi 1152 litteris Rominalibus F. E. Pascha celebratum fuit 30 Mar-

tii; atque adeo Pentecoste 18 Maii. Itaque infra descripta mentis obscuritas duravit ad 25 ejusdem.

15. Et hæc quidem ita se habebant circa me usque ad festum Maximini (7), iv Kalendas Junii (8). Illo autem die ad Completorium, vili in sacello nostro phantasma parvum, quasi cuculla monachi indutum. Statim autem, dicto Completorio, irruit super me gravissima infirmitas, et rogavi magistram ut assumptis sororibus veniret mecum in capitulum, ibique orationes funderent super me. Cumque ibi prosternere me vellem ante crucifixum, ita diriguerant ossa mea, ut nullatenus genua flectere potuissem. Ego itaque mihi ipsi vim faciens, graviter me projeci in terram. Cumque surrexissem ab oratione, allatum est Evangelium, et legere me fecerunt passionem Domini; et adjuvabant me, quoniam imbecillis eram ad legendum. Dum autem legeremus, apparuit mihi idem phantasma, ut prius, et legitibus nobis locum illam, ubi dicit evangelista: *Intravit autem Satanas in Judam, qui cognominatur Isoarioth (Luc. xxii), cœpit exsultare et risum movere.* Dicebam autem sororibus, ut pessimum illum abigerent, et mirabantur, de quo loquerer eis. Perlecto autem evangelio, evanuit. Post hæc in Matutinis stabat coram me, in humana effigie, statura brevis, et spissus, et horribilis aspectu: facies ejus ignea, lingua ejus flammæ, et longe ab ore porrecta, manus ejus et pedes similes unguibus avium rapacissimarum. In hac specie septies illo die mihi apparuit. Et semel in specie canis terriini. Sequenti die mane (9) astitit lecto meo, et cum suo quodam juramento minatus est mihi, quod in dentes me percussurus esset calceo quem in manu tenere videbatur. Post hæc paulo ante missam, iterum se mihi obtulit in specie tauri magni et horrendi, dilatans super me os suum, quasi ad deglutendum me, et cymbalum in collo gestare videbatur.

16. Deinde cum inchoaretur missa de beatissima Virgine domina nostra (Sabbatum enim erat) veni in exstasim. Et apertum est cor meum: et vidi super aerem rotam magni luminis, similem lunæ plenæ, sed quasi duplo majorem. Et introspexi per medium rotæ, ac vidi similitudinem regalis femine stantem in sublimi, quasi candidissimis indutam vestimentis, ac purpureo amictu circumdatam. Continuo intellexi hanc esse sublimem cœli Reginam, Matrem Salvatoris nostri, cujus semper desideravi aspectum. Cumque intenderem in eam cum summo desiderio, procidit in faciem suam ter, adorans coram divino quodam lumine, quod erat ante illam. Quarta autem vice cum se humiliasset, longam moram in jacendo facere visa est. Ut autem surrexit, convertit ad me faciem, et modicum progressa est in inferiorem aerem contra me, habens duos comites gloriosos, unum a dextris, et unum a sinistris. Qui a dextris erat, cuculla monachi indutus esse videbatur, candidissima tamen, et baculum mona-

stici Patris manu gestare visus est. Unde menti meæ incidit hunc esse venerabilem Patrem nostrum B. Benedictum. Qui autem a sinistris erat, juvenis decorus videbatur, candida et crispanti coma spectabilis. Stans autem domina mea, signa crucis me consignavit, et hæc verba menti meæ nescio qualiter inseruit: « Ne timueris, quia nihil tibi ista nocent. » Vocis quidem sonitum non audivi, sed tantummodo labiorum ejus motum distincte aspexi. Post hæc regressa est ad interiora luminis sui, et ego devotissime adorans sequebar eam laudibus tredecim versiculorum, quos in consuetudine habeo. Et his dictis, ab exstasi reversa sum; et continuo refeci spiritum meum hostia salutaris. Tunc rogavi sacerdotem, ut invocaret nomen Domini super me; qui cum inchoaret Litaniam, rursus in exstasi facta vidi dominam meam, stantem secus altare, in veste, qualis est casula sacerdotalis; et habebat in capite diadema gloriosum, quasi quatuor gemmis pretiosis insignitum, eratque ei circumscripta angelica illa salutatio: *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum (Luc. i).*

17. Eodem die ad vespèram, rursus vidi malignum illum, in specie tauri, pendentem coram me in aere: et paulo post respexi consolatricem meam in cœlesti lumine, ut prius, munientem me crucis signaculo. Postera die, quæ erat Dominica, iterum (10) se mihi præsentavit insidiator meus in specie tauri, ut prius. Tunc, quia nimis vexaverat me horrenda visio illa, dixi ei confidenter: « Si vere tu es ille malignus, præcipio tibi in nomine Domini, ut cito transfigures te, et in hac specie ultra mihi non appareas. » Continuo disparuit; et respexi vallem quamdam horribilem plenam fumo, et flamma nigra, et exhibat inde grex caprarum turpissimus. Die illa ad vespèram lux magna in cœlo mihi apparuit, et de medio ejus columba niveo candore, et quasi flammeo splendore venusta, elapsa est, nescio quid rubeum in ore demonstrans; et ut subito gyrum fecit in aere, iterum se recepit in lucem. Ego autem cum veneratione eam prosequens, orationes de Spiritu sancto dicebam, quoniam in specie columbæ eum apparuisse audiveram. Post hæc ad Completorium cum starem ante crucem, ac devotissime eam salutarem, ostensa est mihi in cœlo crux magna aurei fulgoris, ita splendida, ut etiam reverberaret oculos cordis mei, quibus eam intuebar.

18. Die altera mane, cum starem sola in capitulo, et orarem, iterum se mihi obtulit adversarius meus, stans coram me in specie delicati clerici, quasi indutus camisia candida. Et expavi quidem, sed tamen in oratione perseverans, nihil segnius egi, quo magis eum confunderem. Expleta autem oratione, ascendendi in dormitorium, et illuc me subsecutus est.

omnia recto ordine sequuntur.

(10) Scilicet i Junii; et consequenter sequentes ferie ii et v, quibus visi sancti.

(7) S. Maximinus episc. Trevir. colitur 29 Maii tunc cadente in feriam v.

(8) Utiq; feria vi et consequenter 30 Maii.

(9) Mane diei Sabbati, uti mox dicitur: et sic

Discessi inde in sacellum, et veni stare inter duas A sorores orantes. Illuc etiam subsequutus est: et stabat coram me, in turpi quodam gestu illudens mihi, nec potui avertere ab eo mentis oculum, quo eum intuebar. Tunc nequitiam ejus ultra non ferens, dixi ei audacter: « Præcipio tibi in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ut cito ab hujusmodi gestu cesses, et talem nequitiam ultra mihi non ostendas. » Continuo habitum priorem dimisit, et stabat reverenter quasi indutus veste religiosa. Deinde exivi sedere in conventum sororum, et illuc me insecutus est; et stans arrisit mihi. Cum ergo tunc disparuisset, ultra mihi non apparuit. Deinde cum audita missa communicassem, et ad prandium accessissem, præ nimia vexatione vix cibum attigi. Post prandium autem subito elangui, nec remansit in me quidquam virium, et ita coarctabar undique, ut nullum membrorum meorum esset absque passione. Tunc astantibus circa me sororibus vix linguam movi, ut significarem eis, quod allatis reliquiis dicerent super me Passionem Domini, et orationes. Dum autem orarent, sensi guttur meum quasi manu cuiuspiam fortiter stringi, ita ut pene halitus meus intercluderetur. Cum ergo transisset hora illa, de cætero majorem pacem habui a tentatore meo, per gratiam Domini, qui novit suos de tentatione eripere; quod, ut arbitror, impetratum est a Domina.

19. Convenerunt sorores, ac domini fratres, videntes angustias animæ meæ, ac decreverunt, ut septem continuis diebus communes preces fundere-
rent, et se affligerent coram Domino pro me, ac singulis diebus singulas missas pro angustiis meis celebrarent. Cumque inter septem missas, una de Spiritu sancto in quinta feria esset decantanda, cum magno desiderio diem illum expectabam, sperans aliquid consolationis tunc me recepturam. Venit desiderata dies, et fratribus divina celebrantibus, jacebant in oratione cum sororibus: et dilatatum est cor meum, et vidi lucem grandem in cælo: et ecce columba magna pulchritudinis, qualem et ante videram, de luce egrediens, pervenit usque ad me
et cum tribus vicibus capiti meo expansis alis se circumtulit, mox ad superna convolvit. Post hæc in sexta feria, cum diceretur missa de Sancta cruce, et me prostrassem in oratione, gloriosum crucis signum in cælo mihi ostensum est, quasi a sinistris divinæ majestatis.

20. In Sabbato autem, cum celebraretur officium de gloriosissima Virgine, vidi iterum eam in superna claritate, coram majestate magna adorantem. Cumque ministri altaris, laudes ejus devote concincentes, in sequentia: *Ave præclara*, processissent ad versiculum, qui est: *Ora, Virgo, nos illo pæne cæli dignos effici*, procidit in faciem suam, totamque se in oratione prostravit; sicque permanebat quousque evangelium inchoaretur. Ab illo die usque ad hæc

(11) Vigilia S. Joannis Bapt. 23 Junii, tunc in fer. II cadens.

A tempora, singulis fere Sabbatis, et quandoque aliis diebus, cum de ea officium celebraretur, eandem visionem videre consuevi. Eadem die post Nonam, cum starem in capitulo, et amarissime flerem, propter somnia quædam in quibus animam meam valde molestaverat nequitia insidiatoris mei, rogabam dominam meam devotissime, ut si forte nocituræ mihi non essent illæ molestiæ, aliquid mihi consolationis exhibere dignaretur. Et ecce subito lux illa cælestis emicuit, et progressa est inde consolatrix mea: et cum paululum descendisset, contra me stabat; et ego intendens in eam motum labiorum ejus diligenter observabam; et cognovi quod nominaret me nomine meo, Elizabeth, et amplius non adjecit, quod ego pro consolatione recipiens,
B gratias egi illi, et recessit a me.

CAPUT H.

Visi sancti, a 23 Junii 1152 ad 14 Septembris 1153.

21. Accidit quadam vice, cum frequenter se mihi obtulisset columba nivea illa, de qua dixi, ut apud me ipsam dubitarem de illa, et quererem a domino abbate utrum posset Satanæ se transfigurare in columbam. Qui cum negaret se unquam hoc legisse, et ego dubia permanerem, aspexi quadam die crucem, quam videre soleo; et venit ex adverso columba illa, et resedit in ea. Sic ergo certificata sum non esse hoc Satanam, quoniam inimicus crucis est.

22. In vigilia B. Joannis Baptistæ (11), dum divinum celebraretur officium, fui in oratione, ac dicebam quinquaginta psalmos, et alias quasdam orationes, in laudem illius venerandi Præcursoris Domini. Cumque orationes pene complevissem, subito lux magna refulsit in cælo, et in medio ejus quasi species viri gloriosi; et in vestitu caudido apparuit stans contra ortum solis. Et post pusillum convertit ad me faciem blandam, et valde amabilem, quasi volens conspici a me. Habebat autem coronam aurei fulgoris in capite, valde radiantem, et in parte anteriori quasi purpureo colore insignitam. In dextra ejus tanti fulgoris palma apparuit, ut præ nimia ejus claritate vix cætera, quæ juxta erant, possem discernere. Intellexi igitur hunc esse gloriosum illum martyrem, cui serviebamus. Post hæc in Matutinis, cum diceremus: *Te Deum laudamus*, eodem modo mihi apparuit; et id citra exstasim, quamvis vicina fui, ut flerem in exstasi. Cumque iterum disparuisset lux illa, in qua eum videram, subito in duas partes scindi visa est, et emicuit, quasi fulgur omnino intolerabile mihi ad videndum. Et dixi: « Sufficit mihi, Domine, gratia tua, parce infirmitati meæ, et relaxa mihi claritatem hanc nimiam, quia sustinere eam non valeo. » Continuo sublata est, et loco ejus stella clarissima apparuit. Rursus in die, tempore divini sacrificii, vir Dei similiter mihi apparuit.

23. Die tertio post hæc (12), in festo beatissimo-

(12) SS Joannes et Paulus 26 Junii.

ram martyrum Joannis et Pauli, tempore matutino, dum ad honorem eorum legerem quinquaginta psalmes, vidi illos in amplissima luce, valde conjunctim stantes contra Orientem, et ad me terga vertentes. Cumque explevissem orationes, et subjunxissem: « Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum, sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron. Hæc est vera fraternitas, quæ vicit mundi crimina, Christum secuta est inacta, tenens regna cœlestia. » Et insuper: « Si coram hominibus tormenta passi sunt, Deus tentavit eos, tanquam aurum in fornace probavit eos, et quasi holocausta accepit eos. » Cum, inquam, hæc explevissem, rogavi illos diligentissime, ut ad me faciem convertere dignarentur, et conversi sunt ad me. Habebant autem et ipsi signa victoriæ atque martyrii, videlicet fulgidas in manibus palmas, et coronas in capitibus valde radiantem, et rubore signatas in fronte. Talibus enim insigniis decorati videntur sancti martyres, quodocunque mihi apparere dignantur. Cumque eorum intuitu delectata fuisset, ab oculis meis subito ablata sunt.

24. In festivitate beatissimorum apostolorum Petri et Pauli, in primis Vesperis, rapta in exstasi, vidi gloriosos illos principes in splendore magni luminis, stantes cum signis victoriosi martyrii. Et conversis ad me vultibus descenderunt in regionem hujus nostri aeris, antecedente eos beatissima Virgine, matre Domini nostri Jesu Christi. Stans autem Petrus, signum crucis fecit super me, et salutabam illum dicens: « Tu es pastor ovium, princeps apostolorum. » Paulum quoque intuens, hæc verba arripui: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi (II Tim. iv)*. Cumque reversi essent in regionem luminis, ego ab exstasi respiravi. In die ad missam, dum intonaretur officium, vidi columbam descendentem de cœlo, et usque ad dextrum cornu altaris pervenit, ibique resedit: quantitas ejus ut turturis, et supra nivem candor ejus. Cumque dominus abbas inter ceteras diceret illam Collectam, quæ est: *Deus, cui omne cor patet*: et usque ad verbum illud processisset, *purifica per infusionem sancti Spiritus cogitationes cordis nostri*, advolvit, et sese capiti ejus ter circumtulit, ac reversa est ad locum, ubi antea considerat. Cum autem diceretur *Sanctus*, accessit ac resedit in corporali, et quasi rubeum aliquid ex ore ejus pendere videbatur. Cumque finita missa inter sorores ad communicandum accederem, et oculos carnis ad eam flecterem, videre eam non potui. Aversis autem oculis eam vidi, et statim ut communicaveram in exstasi veni, moxque respi-

Am ravi. Et exinde quicumque sanctorum allejus celebratis apud nos sunt, singuli in suis festivitatibus, mihi, per gratiam Domini nostri Jesu Christi, in cœlesti lumine apparuerunt, videlicet Quintilianus (13) martyr cum sociis suis, deinde septem fratres (14).

25. Post hos et venerabilis Pater noster Benedictus (15), qui etiam contra me in aerem exire visus est. Deinde B. Margarita (16) immenso candore notabilis, et signis victoriæ gloriosa. In divisione apostolorum (17) omnes mihi apparuerunt, sed seorsum ab aliis Petrus et Paulus stare videbantur. Post hæc, Alexium (18) confessorem vidi, nescio quid magni decoris habentem, a pectore usque ad subumbilicum. In vigilia B. Mariæ Magdalænæ (19) ad vesperam, vidi illam cum corona lucidissima, et simul cum ea Matrem Domini nostri Jesu Christi. Stabant autem contra se, quasi colloquentes ad invicem: et post pusillum conversæ sunt ad orientem.

26. In die ad missam, dum orarem positus in terra genibus, vidi in aere quasi prope terram duos viros (20) splendidos sedentes contra se, et in medio eorum lucidum quiddam quasi formam habens sepulcri: et ecce mulier similis ei, quam in sero videram, accessit, et stabat diligenter inspiciens eandem sepulcri speciem. Dum autem staret, accessit, retro eam juvenis candidissimo amictu circumdatus, nigram habens comam ac barbæ lanuginem, et faciem supra modum speciosam. Moxque illa conversa ad eum ibat in occursum, et stabat quasi interrogans aliquid ab eo. Tunc cœpi anxie cogitare intra me quisnam esset ille juvenis. Cumque magno desiderio sciendi hoc æstuarer, subito in dextera ejus crux aurea apparuit. Unde mox conjectabam, quod ipse esset is, qui surgens a mortuis primo Mariæ apparuit. Eadem die ad vesperam, cum non possem interesse conventui propter invaletudinem, sedebam in capitulo cum magistra: et eram in psalmis vespertinis (erat autem pluviz tempus) et vidi Irim fulgidam solo mentis intuitu: exterioribus enim oculis faciem cœli, ab eo loco, in quo eram, intueri non poteram. Et dixi Domino in corde meo: « Obsecro, Domine, ut quod nunc sola mente video, etiam oculo carnis aspiciam, quo magis de hac visione spirituali certificer. » Non enim mihi ipsi satis credebam. Et post paululum, sorores de sacello exeuntes, constiterunt in claustro, aspicientes in cœlum. Mirante autem magistra quid aspirerent; dixi, Irim (ut credo) vident, quam et ego jam mentis intuitu vidi. Exeuntes ergo ad eas, vidimus eam et nos.

(13) S. Kilianus cum sociis martyr Moguntiae, tota Germania celebris, 8 Julii.

(14) Septem fratres, filii S. Felicitatis, 10 Julii.

(15) S. Benedicti translatio, in Moguntino, ac Trevirensi, 11 Julii.

(16) S. Margarita V. M. ibidem 13 juxta Romanum 29 Julii.

(17) Divisio apostolorum passim per Germaniam

15 Julii.

(18) S. Alexius 17.

(19) S. Maria Magd. 22.

(20) Brigittini editores hic ad marginem nominant SS. Nicœnum et Joseph; sed existimo melius intelligi angelos, juxta illud Lucæ xxiv, 4: « Ecce duo viri; » et Joannis xx, 11: « Vidit duos angelos sedentes. »

27. In Vigilia S. Jacobi (21) apostoli, post prandium, citra exstasim vidi lucem quam videre soleo, quasi super ecclesiam B. Florini (22), ubi domini fratres nostri manent: erat autem in sequenti die ibi dedicationis (25) festivitas celebranda. Et vidi quasi scalam, in modum radiantis auri splendidam, de luce illa descendentem usque ad altare majus, quod est in sanctuario. Cumque aspicerem, vidi adolescentes duos per eam descendentes usque ad altare: qui autem præibat, thuribulum aureum in manu gestare videbatur. Post hos autem et alii duo descenderunt: denique magna multitudo descendit, et versa vice ascenderunt. Erantque ita ascendentes, et descendentes, a nona prioris diei usque ad nonam sequentis diei: tandiu enim continue in hac visione permansi. Apparuit autem et B. Jacobus, circa summitatem scalæ stans, cum beata Christina virgine, et Virgo virginum cum eis; in die autem illo, circa tempus Dominici sacrificii, ad hæc inferiora nostræ habitationis descendere visus est. Vidi autem eo die claritatem magnam circa præfatum altare, et omnia, quæ gerebantur illic; nam et operimentum altaris quale esset cognovi, et magistræ nostræ indicavi. Ipsa autem directo illuc nuntio comperit ita esse, ut dixi.

28. In Vinculis S. Petri (24) rursus eum vidi in eadem specie, qua et antea apparuerat. Post hæc Stephanum protomartyrem (25) in die inventionis suæ. Deinde Osualdum (26) regem; deinde Aphram martyrem cum duobus pedissequis suis; deinde B. Cyriacum (27); deinde B. Laurentium in Vigilia ejus; omnes cum signis victoriosi martyrii vidi in lumine. Erat autem tam densa lux, B. Laurentio undique circumfusa, ut etiam palpari posse videretur. Palmæ et coronæ ejus fulgor tantus erat, ut quodam modo reverberaret oculos cordis mei, sicut radiantis auri splendor oculos carnis solet repercutere. Habebat autem stolam splendidam, a sinistro humero usque ad dextrum latus protensam. Et interrogavi magistram, quid sibi hoc vellet: et dixit mihi, signum diaconatus ejus hoc esse. Stabat autem cum eo et beatissima Virgo, sicut cum supradictis omnibus: habebatque ipse facilem ad me blande conversam, quousque desiderium meum implevit: hanc enim gratiam omnes mihi solent exhibere.

29. Factum est in sequenti anno (28), in Dominica nocte, quæ erat prima post festum B. Jacobi, advocata a corpore rapta sum in exstasim. Et ecce rota flammea grandis in cælo emicuit, cujus visio

A magnas mihi incussit angustias, et continuo disparuit. Post hæc in eodem loco quasi ostium apertum est, et introspexi per illud; et vidi lucem, longe excellentiorem illa, quam videre consueveram, et multa millia sanctorum in ea: stabant autem in circuito majestatis magnæ, secundum hujusmodi ordinem dispositi. Erant in quadam fronte illius circuitus viri quidam, magnifici et excellentes valde, adornati palmis et coronis copiose radiantibus, et titulo passionis in fronte signati. Et intellexi, tam ex titulo eorum, quam ex singulari gloriæ, quam præ aliis habebant, hos esse venerabiles apostolos Christi. Ad dexteram eorum copiosus quidam exercitus, eisdem insigniis gloriosus astabat. Post hos, et alii viri splendidi constiterunt, sed martyrii signum in eis non apparuit. A sinistris vero apostolorum, sacer ordo virginum effulgebat, decoratus martyrii insigniis. Post has, et alter chorus insignium puellarum, coronatarum quidem, sed absque signis martyrii. Deinde et alæ venerandæ mulieres, cum velaminibus candidis apparebant: atque ita ex his omnibus circuitus ille completus est. Alius quoque magnæ claritatis circuitus infra illum apparuit, quem intellexi esse sanctorum angelorum.

30. In medio autem omnium gloriam majestatis immensæ, quam effari omnino non possum, cujus thronum gloriosum iris fulgida ambiabat. A dextris autem majestatis, vidi similem Filio hominis, in summa gloria residentem; a sinistris vero signum crucis vehementer radiosum apparuit. Cumque hæc omnia trementi corde aspicerem, hoc quoque adjicere dignatus est Dominus, ut mihi indignissimæ peccatrici de gloria suæ ineffabilis Trinitatis, modo quodam, quem explicare non valeo, nec audeo, hoc significaret, quomodo vere una divinitas in personis trina est, et tres personæ una divina substantia. A dextris autem Filii hominis Regina angelorum, et Domina regnorum, in solio quasi sidereo, immenso lumine circumfusa residebat. Ad sinistram quoque prædictæ crucis viginti quatuor honorabiles viri, versis ad eam vultibus, in uno ordine conederunt. Vidi non procul ab eis duos atietes, grandes, et præclaros, ante signum crucis, et sustinentes in humeris suis rotam nimis claritatis, et miræ magnitudinis. His omnibus ita perspectis, in hæc verba prorupi dicens: « Levate oculos cordis vestri ad deificum lumen; attendite et videte gloriam, et majestatem Domini. » Mane post hæc hora tertia venit unus ex fratribus ad fenestram, et rogavi eum,

(21) Vigilia S. Jacobi simul et festum S. Christianæ V. M. 24 Julii.

(22) S. Florinus patronus Schonauugiæ, 17 Novembris.

(23) Fortassis legendum in sequenti die Dominica; quis enim credat dedicationis anniversarium affixum fuisse festo unius apostoli, cujus officium ea causa esset differendum? sic autem res acta esset 27 Julii.

(24) S. Petri ad Vincula, 1 Augusti.

(25) Inventio S. Stephani, 3 Augusti, tunc et jun

Dominica.

(26) S. Oswaldus rex Angliæ. 5 Augusti; quo die etiam colitur S. Afra, martyr Augustana, cum sociabus Digna et Merita; sed in Moguntino, ac Trevir. differtur ad 7 Augusti.

(27) Cyriacus M. 8 Augusti, et consequenter vigilia, ac deinde festum S. Laurentii.

(28) Anno 1153 habente litteram Domin. D. Dominica proxima, post festum S. Jacobi tunc in Sabatum cadens, fuit 26 Julii.

ut missam de Sancta Trinitate celebraret, et au-
diuit. Statim autem, ut missam incœpit, veni in ex-
stasim, et rursum vidi prædictam visionem, sed
manifestius. Eadem hora vidi prædictum fratrem,
qui assistebat altari, multo lumine circumfusum;
et halitum ejus, in modum candidi fumi, ex ore
ipsius sursum ascendentem.

31. In proxima Dominica, videlicet in inventione
S. Stephani (29), vidi eandem visionem, sed eo
amplius quam tunc; nam nunc vidi ante thronum
Dei Agnum stantem, valde amabilem, et habentem
crucem auream quasi dorso infixam. Sed et qua-
tuor evangelistas nunc vidi, in illis formis, quas eis
sacra Scriptura attribuit. Erant autem a dextris
beatissimæ Virginis in ordine dispositi, ita ut versus
ipsam facies haberent conversas. Eram autem ce-
lans apud me hujusmodi visiones amplius, quam
septem diebus. Cumque posuissem constanter in
corde meo nemini eas revelare, gravissima torsione
cordis correpta sum, ita ut morituram me existima-
rem. Instabant itaque mihi sorores, studiose flagi-
tantes, ut quæ videram eis revelarem: cumque ex-
torsissent a me, statim a passione convalui. Et ne
jam dicta amplius repetam, scito, quod hujusmodi
visiones, quas in prædictis Dominicis vidi, singulis
Dominicis, quæ postea evenerunt, vel his, vel ter,
vel etiam amplius videre consuevi; veniens tamen
prius in exstasim, sicut ipse propriis jam oculis
aspexisti.

32. In quarta autem feria ante Assumptionem
beatissimæ Mariæ (30), post Completorium, stabam
in sacello; et oravi Dominum ex totis præcordiis
meis, dicens: « Domine Deus meus, ecce animam
meam, et corpus meum tuæ invictæ dexteræ, tuæ
sanctæ et individuæ Trinitati commendo; tibi omnes
angustias meas, Domine, committo, quoniam valde
æxiatur spiritus meus super iis, quæ operatus es
mecum, eo quod tanta gratia omnino indignam me
esse cognoscam. Tu scis, Domine mi, quod nun-
quam talia te postulare præsumpsi. Sed nunc, quo-
niam ex gratuita bonitate tua ita magnificasti mi-
sericordiam tuam inecum, obsecro te, quatenus ita
de cætero me conserves, ut nullo delicto meo a
gratia tua merear excidere; neque me spiritus ille
tristitiæ ntra apprehendat, quo jam absorpta fuis-
sem, nisi tu, Domine, subvenisses. » Cumque hæc
et his similia perorasset, et jam ad stratum meum
redirem, subito hæc verba ori meo inciderunt: « O
virgo, cave ne iterum cadas, ne aliquid deterius
tibi contingat, quia bonus pastor curam habet de
ovibus suis. » Sequenti autem die in meridie, subito
impulsu cor meum percussum est, et hæc verba ac-
cepi: « Noli timere, filia, quia Dominus consolator
tuus corripit omnem filium, quem recipit. » Eodem
die ad vesperam, cum effudissem cor meum ante
dominam meam cum multis lacrymis, iterum acci-

dit, ut ex improvise hæc verba in ore meo volve-
rem: « Gaude et lætare, filia Sion, quia divina cle-
mentia eripuit te de periculo corporis, et animæ. »

33. Post hæc in vigilia Assumptionis, cum devo-
tissime orassem, subito incidit ori meo, ut dicerem:
Hæc sunt verba consolatoria quæ lingua nova lo-
quitur, quia necesse est consolari animam turbulo-
sam: et incidi in exstasim, et vidi visionem, quam
Dominicis diebus videre soleo. Vidi autem inter
cætera dominam meam, consurgentem de solio suo
glorioso, et egredientem de magna illa luce, quam
velut per ostium vidi; comitante eam triplici illa
multitudine seminarum, quam in circuitu consistere
videram; proxime autem incedebant, quæ martyrii
titulum in fronte gerebant. Post has illæ, quas vi-
deram coronatas sine titulo; tertio loco velaminibus
albis decoratæ. Ad dexteram autem ipsius, vir qui-
dam gloriosissimus et amabilis incedebat sacerdo-
tali stola insignis. Cumque per modicum tempus ita
in inferiori aere cum hoc sacro exercitu apparuisset,
rursus in lumine, de quo exisse visa fuerat, cum in-
genti laude, et gloria excepta est. Cumque exper-
gefacta fuisset ab hac visione, continuo hæc verba
arripui: « O gloriosum lumen, in quo assidue assi-
stunt omnes sancti, amici stolis albis, et dant glo-
riam de mercede sua sedenti super thronum, vivent
in sæcula sæculorum. » Rursus in die ad missam, cum
essem in spiritu, eandemque viderem, quæ et antea,
volvebam in animo verba hæc: « O gloriosa Trini-
tas, quæ sedens sede majestatis tuæ inspicias abys-
sos, et dinumeras cogitationes uniuscujusque homi-
nis. » His adjeci: « Ave Maria, decus virginum,
domina gentium, Regina angelorum. » Post hæc
expergiscens in hæc verba prorupi: « Te sanctum
Dominum, » et reliqua cum versu. Et adjeci: « Do-
minus aperit nobis januam vitæ, si volumus certare
contra durissimum diabolnm. » Omnia autem quæ
dicta sunt, in die Nativitatis dominæ nostræ simili-
ter vidi.

34. In Sabbato post Assumptionem (31), verba
hæc ex improvise arripui: « Dominus legifer noster,
Dominus rex noster, ipse nos vocavit in admirabile
lumen suum, ut, si volumus penitentiam agere de
malis actibus, accipiamus bravium, quod in stadio
D acquiritur. Nolite negligere verba hæc, quia expe-
diunt animabus vestris. Attendite diligenter, quo-
modo Creator admonet creaturam suam. » Post hæc
adjeci: « Ego consolabor vos, dicit Dominus, et
dabo vobis contra tristitiam gaudium spirituale, et
ponam in corda vestra timorem simul, et amorem.
Si me timueritis, et mandata mea servaveritis, veri
discipuli mei eritis. » Item: « Moneo vos, ut diliga-
tis invicem: cogitare debetis, quemodo Deus prior
dilexit vos, quando non pepercit unigenito Filio suo,
sed tradidit illum pro vobis in oblationem, ut drachma
illa, quæ perierat, reperiretur. »

(29) Omnino videtur legendum ante Inventionem
S. Stephani, hæc enim (ut patet) cadebat eadem in
feriam h.

(30) Id est 12 Aug. nam Assumptio casura erat in
Sabbatum.

(31) Adeoque ipsa die Octavæ.

35. Ergo ad nos pertinet hoc proverbium : « Si A diligimus Deum, et habuerimus perfectam charitatem, et fraternam dilectionem ad invicem, inveniemus drachmam illam, quæ perierat. » Iterum moneo vos, ut habeatis perfectam charitatem Dei, et proximi; quia charitas est summum donum, amplum bonum, in quo pendet totus ordo perfectorum. Super omnia autem habete charitatem, quod est vinculum perfectionis; et pax Christi exsultet in cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno corpore; et grati estote, verbum Christi habitet in vobis abundanter. Item, omnibus, qui hic volunt vivere secundum sæculum, et non abstrahunt sua corpora a carnalibus desideriis, sed omnia cupiunt adimplere quæ pertinent ad hunc mundum, valde metuendum est quod dicitur : « Nolite diligere mundum, et ea, quæ in mundo sunt, sed agite penitentiam de pravis operibus, quia ecce tempus prope est. Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam, quando Dominus venturus sit. »

36. In decollatione S. Joannis Baptistæ (32), cœpi videre grandem illam lucem, quam velut per ostium videre soleo : et ex hoc anxia prostravi me totam in oratione, et rapta sum in extasim, et vidi B. Joannem, eodem modo, quo antea eum videram; et dixi in spiritu meo : « Benedicat nos Deus Pater, custodiat nos Jesus Christus, illuminet nos Spiritus sanctus. » Et subjunxi : « O clavis David. » Et adjeci : « Iste est Joannes, quem manus Domini consecravit matris in visceribus, ejus nos precibus adjuvari supplices deposcimus. » Iterumque ad me rediens, hæc verba protuli : « Adjuva me, Domine Deus meus; » et adjeci : « Gratia Dei sum id, quod sum. » Dicunt etiam me dixisse : Ne magnitudo revelationum extollat me, et non amplius. In die ad Tertiam iterum rapta in extasim, introspexi quasi per ostium, et lucem illam magnam, quam videre soleo, et dominam meam surgentem de solio suo, venientem contra me in exteriorem hanc lucem : eratque cum ea beatus ille Præcursor Domini. Ego autem orabam devotissime, eorumque patrocinia me, et omnes familiares meos, atque locum nostrum studiose committebam : simulque hoc petii, ut si me exaudirent, aliquid mihi præberent exauditio- nis indicium. Continuo redierunt ad lucem, unde exierant, et coram majestate magna prociderunt in facies suas quasi orantes; simulque cum eis infinita agmina circumstantium. Tunc ego ab extasi expergiscens, in hæc verba soluta dixi : « Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio, o beata, et benedicta, et gloriosa Trinitas. Ora pro nobis, beatissima Virgo Maria, ut digni efficiamur promissionibus Christi. Omnes sancti angeli Dei orent pro nobis in

conspectu Domini. Inter natos mulierum non sur-
rexit major Joanne Baptista. Mirifica misericordias
tuas, Deus, qui salvos facis sperantes in te. »

CAPUT III.

*Aliæ visiones usque ad festum Annuntiationis
an. 1154.*

37. In exaltatione Sanctæ Crucis (33) sæpe in ex-
tasi facta, vidi gloriosum illud signum crucis nimii
fulgoris. Non tantum in illa seereta regione lucis,
sed et foris in inferiori quadam luce palam ostensum
est mihi. In festo S. Michaelis (34) in primis Vespe-
ris, cum essem in extasi, vidi ante thronum maje-
statis Domini tres viros valde gloriosos stantes,
quorum qui melius erat, excellentior aliis apparebat,
et thuribulum aureum in dextera videbatur tenere :
et dixi, cum redirem ad me : *Stetit Angelus juxta
aram templi, habens thuribulum aureum in manu sua
(Apoc. viii).* In die ad missam vidi rursus eundem
virum excellentiorem, cum insigni vexillo incenden-
tem, comitante eum turba copiosa. Hi autem in
circuitu throni cum venissent ante conspectum ma-
jestatis, prociderunt in facies suas, atque ita tribus
vicibus factum est.

38. In eadem missa, cum accederent sorores ad
communicandum, et ego adhuc a longe sederem
propter imbecillitatem, introspexi in calicem, et
vidi veram speciem sanguinis. Et cum infunderent
vinum, distincte aspexi differentiam sanguinis, et
ejus, quod affusum est, donec commista sunt, et
unus color sanguinis appareret. Die alia, nescio qua,
simile mihi accidit. Et videbam (sicut mos mihi est)
omnia, quæ foris circa altare agebantur in tempore
missæ. Et dum sacerdos calicem benediceret, ecce
columba, quam videre soleo in altari, pedetentim
accedens caput calici immersit, et continuo species
sanguinis apparuit. Et nunc quidem rarum mihi
non est videre hujusmodi. Factum est etiam in una
dierum, ut veniret quidam ex fratribus, ferens in
pixide divinum sacramentum Dominici corporis, ut
opus esse videbatur cuidam sorori infirmæ. Cumque
staremus in circuitu ejus, et ego, et quædam so-
rores loquentes mecum de eo : ecce subito cor
meum liquefactum, et pene raptum est in extasim.
Et ecce claritas magna refulsit in pixide : et intro-
spexi, cum tamen adhuc esset clausa, et apparuit
species veræ carnis in ea. Dicens quidem ista con-
tremisco, sicut et tunc videns contremui. Testis
autem mihi est Deus, quia nihil in omnibus his sin-
gendo, aut propriam gloriam quærendo, locuta
sum.

39. Rogasti me per epistolam, frater, de Patronis
tuis, scilicet martyribus Bonnensis Ecclesiæ, Cassio
et Florentio, ut in die Natalis eorum (35) aliquid

deprehensi et mactati dicuntur, incertum quo die :
elevatio autem eorumdem facta circa annum 1076
sub archiepiscopo Reinoldo celebratur 2 Maii. Na-
talis hic dicitur communis omnibus dies 10 Octo-
bris.

(32) Decollatio S. Jo. Baptistæ, 29 Augusti.

(33) Exaltatio S. Crucis, 14 Sept. tunc feria II.

(34) S. Michaelis 29 ejusdem, tunc feria III.

(35) SS. Cassius, Florentius et Mallusius, ex so-
cietate S. Gereonis (quorum passio Coloniae cele-
bratur 10 Octobris) fuga elapsi Bonnam, ibidem

servitii illis exhiberem, si forte et ipsi dignarentur a se mihi ostendere, et feci quidem prout potui; nam ad honorem eorum quinquaginta psalmos legi illo die post Matutinas, ubi etiam insidiator meus candelam, quam manu tenebam, exstinxit. Post hæc autem circa horam tertiam veni in extasim sine dolore; et vidi tres viros in regione luminis, decoratos paluis, et coronis in fronte rubore signatis. Stabant autem duo ex eis conjuncti ad invicem, et paululum segregati (36) a tertio. Sequenti die ad vesperam, cum solito more essem in extasi (Sabbatum enim erat) rogavi Dominum, ut iterum illos suos patronos mihi ostenderet; quoniam moleste ferebam, quod non distincte agnoveram qui essent illi duo, de quibus rogaveras, quoniam tres videram: et distulit Dominus exaudire me per tempus, ita ut metuerem contra voluntatem Domini id me postulasse. Et dixi tremens: « Domine, si voluntas tua est ut fiat quod petii, fiat; sin autem, non fiat. » Et continuo vidi duos viros amabiles valde, de cœtu martyrum procedentes, cum signis supra memoratis; et venerunt, ut starent in medium ante conspectum throni: et ego cum lætitia expergiscens, continuo hæc verba arripui: « Isti sunt duæ olivæ, et duo candelabra, lucentia ante Dominum dominatorem universæ terræ. » Post hæc in festo Sanctarum Virginum undecim millium, vidi copiosam multitudinem virginum, quæ omnes erant insignes palmis victoriæ, et coronis in fronte signatis, ac decora cæsarie spectabiles.

40. In vigilia Omnium Sanctorum ad vesperam, veni in quietem extasis. Tunc solito more visum est mihi, quasi raperetur spiritus meus in sublime; et vidi ostium apertum in cœlo, et tantam sanctorum multitudinem, quantum nunquam ante videram. Illud quoque, quod de sancta Trinitate tibi me dixisse memini, tunc mihi secundo intimatum est. In ipso autem die solemnitate ad vesperam, iterum rapta in extasim, vidi coram me stantem quasi puerum amabilem valde, indutum veste alba, et præinctum, et dixi: « Quis es, Domine mi? » Et annuit, ut tacerem; et dixi: « Angelus Domini bonus, qui fuit cum Jacob, ipse sit mecum in terra peregrinationis meæ, et benedicat vias meas Deus. » Et continuo visa sum mihi in sublime extolli, et audivi voces cantantium carmen jucundissimum.

41. Post hæc in die, quo secundum morem Ecclesiæ fidelium defunctorum communis memoria agebatur, in tempore divini sacrificii, vidi quasi versus Austrum montem excelsum valde, et juxta illum vallem profundam horribilem nimis; erat enim plena atris ignibus, quasi oblectis, et non valentibus emittere flammam in altum. Illic tortores spiritus innumerabiles vidi, et animas potestati illorum traditas, quæ horrendo et flebili modo ab illis concutiebantur, trahabantur, et supra modum infinitis modis vexabantur: formas quidem nec in

his, neque in illis discrevi, hoc tantum intellexi, quomodo hi quidem torquebant, illæ vero torquebantur. Vidi autem præcui hinc versus orientem ædificium valde gloriosum, quasi tribus muris circumdatum, et variæ distinctiones mansionum in eo, et splendor lucis immensæ omnia illustrabat; in circuitu autem ejus, arborum, et herbarum, et florum jucundissima amœnitas apparebat. Locus autem, qui medius videbatur inter hoc ædificium, et vallem prædictam, spinis asperissimis et quasi ambustis totus videbatur occupatus. Cumque hæc aspicerem, ecce copiosa multitudo candidæ plebis, de valle consurgens, per mediam iuvii illius dumeti, cum magna festinatione, et multo conatu ad ædificium prædictum tendere visa est, tandemque perveniens introivit. Quidam autem ex eis extra sentes viam elegerunt, et absque labore pervenerunt: factus est autem hic transitus pluribus vicibus, et per intervalla.

42. Nolo etiam ignorare te, frater, de quodam ex amicis nostris, quem tanquam patrem dileximus, quoniam in die anniversarii ejus, cum fecissem quædam pro ejus liberatione, quæ mihi per visionem demonstrata fuerant, vidi illum tempore sacrificii in veste candida stantem coram me, et cum eo decorum quemdam juvenem, albis indutum et præinctum: cumque devote elevasset manus et oculos in cœlum coram me, quasi gratias agens, conversus a me ibat cum comite itineris sui usque ad ædificium illud, quod supra descripsi: et ego vias eorum observans, videre eos non cessavi, quousque introierunt illuc. De visionibus autem sanctorum quid amplius tibi dicam, nisi quod singuli in suis Nataliis (ut dictum est) animam meam consolari dignati sunt.

43. Vidi in Adventu Domini ædificium quoddam præclarum, uno muro circumdatum; et in medio ejus turrim tantæ celsitudinis, ut cacumen ejus cœlos penetrare videretur. Cumque sæpenumero id ita mihi appareret, accidit in una Dominica, cum ad me redirem ab extasi, ut subito orationem hujusmodi arriperem: « Domine Jesu Christe, pie et exaudibilis, ostende mihi indignæ famulæ tuæ, quæ sit ista civitas, quam demonstrasti mihi. » Et continuo hæc verba responsionis in ore meo posita sunt: « Hæc est Hierusalem cœlestis, quæ ædificatur, ut civitas, cujus cacumen pertingit ad cœlos. » Post hæc, imminente festivitate Natalis Domini biduo ante festum diem præparabar ad solitos mentis excessus. Cum venisset autem vespera solemnitate Nativitatis, tandem in quietem extasis deveni. Sensi autem me quasi in sublime elevari, et vidi ostium apertum in cœlo: et venerabile illud arcuum, quod in festivitate Omnium Sanctorum videram, jam tertio nunc demonstratum mihi est. Cumque delectata fuisssem in multitudine dulcedinis Dei mei, tandem ad meipsam rediens, in hæc verba continuo prorupi: « Desiderans desideravi videre

(36) Scilicet corpore Mallusii, qui hic non nominatur, fortassis ad aliam aliquam ecclesiam delato.

Dominum Deum Salvatorem meum, et vidi, et ecce salva facta est anima mea. » Eram autem pernoctans in oratione, nec potui corpus meum dare sopori, præ nimia claritate lucis, quam tota nocte intuebar: ostium enim illud, quod antea sine mentis excessu intueri non poteram, continue apertum vidi in magna jucunditate; et lux ejus decuplo clarior apparuit, quam in præteritis visionibus.

44. Cum autem fieret apparatus ad celebrationem prioris missæ, quæ inter matutinale officium erat decantanda, vidi radium magnæ claritatis de sursum ab eodem ostio usque ad altare oratorii protendi. Cumque inchoaretur Liber generationis (37), ecce gloriosissima Regina cælorum, multo exercitu angelorum comitata, per eundem radium descendens venit, et astitit a dextris sacerdotis, habens coronam maximam, ac jucundissimam fulgoris in capite. Cumque finito evangelio secundum consuetudinem antiphona illa decantaretur, quæ est: *O mundi Domina*; elevata est cum suo comitatu, et per prædictum radium lucis regressa est ad sedem suam: ego autem cum toto illo tempore essem in exstasi, eam tamen devotissime invocare non cessavi. Erant autem duo splendidi juvenes, qui per prædictum radium descenderant, commorantes circa ministros altaris a principio missæ usque ad finem; in secunda quoque missa alii duo. Stabat autem horum alter quidem ad latus sacerdotis, alter vero juxta diaconum cum annuntiaret evangelium. Et de eo quidem, qui erat secus diaconum, cogitabam intra me, quoniam ipse esset unus ex diaconis nostris, qui interfuit missæ, essetque indutus alba (quod quidem non erat), staret ad ministrandum; sed tamen ex hoc eram dubia, quoniam hic albus et crispus videbatur, ille vero niger erat. Tunc convertit ad me faciem quasi indignans, et continuo verba hæc cordi meo infixæ sunt: « Ego sum Angelus testamenti. » Inter hæc omnia, et columbam vidi, assidentem sacrificio Dominico super altare.

45. Sequenti die, tempore divini officii, vidi B. Stephanum protomartyrem in superna claritate, splendidum valde et insignem signis martyrii et diaconatus. Eodem die ad vesperam vidi B. Joannem Evangelistam, stantem in conspectu throni, candidissimo amictu, et stola aurea more sacerdotali decoratum. Respexi autem ad eum locum, in quo quatuor evangelistas videre consueveram, et tria quidem animalia vidi; locus autem Aquilæ vacuum apparuit. Die Innocentium, tempore divini officii, vidi montem excelsum, et splendidum, et in cacumine ejus Agnum candidum, et amabilem valde, habentem signum Dominicæ crucis in dorso. Sequebatur autem eum multitudo martyrum copiosa, cum

(37) Secundum usum monastico-Benedictinum festa 12 lectionum sunt; in die autem Natali ad 3 Nocturnum leguntur 4 Evangelia, quorum primum Initium S. Evangelii secundum Matthæum, alia tria eadem, quæ prescribuntur ex Romano.

(38) Annus 1154 habuit litt. Dominicalem C,

A palmis, et coronis rubore signatis. Et cogitanam quidem apud me hos esse beatos illos infantes, qui occisi sunt pro Domino Jesu; sed hoc in illis mirabar, quod nulla infantie signa in eis apparuerunt: omnes enim juvenilis ætatis plenitudinem habere videbantur. In Circumcisione Domini, et Epiphania (38) visiones vidi Dominicæ diei, sed evidentius in Epiphania. Tunc etiam in prima Vespera vidi tres reges coronatos stantes ante thronum: et accedentes, adoraverunt flexis genibus ante Filium hominis et tollentes coronas de capitibus suis, obtulerunt eas in manus ipsius: rursusque eas ab ipso receperunt. In die ad missam, rursus eosdem tres vidi, adorantes coram Domino Jesu: et munuscula nescio quæ lucida in manus ejus dare visi sunt.

B 46. In Purificatione gloriosissimæ mætris Mariæ, ad missam, perfecto evangelio, in exstasi veni, et vidi: et ecce domina mea, per radium lucis descendens venit, et astitit a dextris sacerdotis: et juxta eam vir grandævus et venerabilis, barbam habens canam et prolixam. Cumque sorores obtulissent luminaria in manus sacerdotis, regressa est ad superna. Et ecce copiosus exercitus insignium puellarum, cum splendidis luminaribus, venit in occursum ejus. Factaque aliquantula mora in extrinseca hæc luce, cum ipsa regressæ sunt ad altiora, sequentes eam cum gaudio. Eodem die ad vesperam cum essem in exstasi, iterumque eam viderem in superna gloria, invocavi devotissime auxilium ejus: et cum omni diligentia me, et charos meos illi commis, et in fine orationis adjeci dicens: « Domina mea, quid de te sperabo? » Et respondere visa est: « Bonam gratiam de me sperare potes tu, et omnes qui fiduciam habent in me. » Mirificavit Deus misericordias suas in me etiam, frater mi, ex quo nuper a me discessisti, et hæc fecit mihi.

C 47. Accidit in prima Dominica solemnisi (39) Junii in primis Vesperis, ut venirem in mentis excessum: et vidi rotam candidam in aere mira velocitate circumeuntem, et in summitate ejus aviculam candidam cum magna difficultate sese tenentem, ut non circumferretur impetu rotæ: et aliquoties quidem paululum a summitate ad inferiora delapsa est, ut esset in summo, atque in hunc modum diu laborabat, vicissim labens, et resurgens. Post hæc vidi montem excelsum, et amarum valde, et super illum delata est rota, iterumque ibi circumferrebat, ut prius, et avicula ei adhærens in suo labore perseverabat. Eram autem vehementer admirans, quid ista portenderent; et cum magno desiderio postulavi a Domino intelligentiam visionis. Et accepto aliquantulo intellectu, redii ab exstasi: moxque hæc verba ex improvviso arripui: « Arcta et angusta est via,

atque adeo initium anni incidit in feriam vi et Epiphania in feriam iii.

(39) Idem annus celebravit Pascha 4 Aprilis, atque adeo Dominica i Quadragesimæ incidit in 21 Februarii.

quæ docuit ad vitam, Domine, quis ibit per eam? » Et subjunxi: « Ille, qui custodit vitam suam a carnalibus desiderijs, et non habet dolum in lingua sua. » Et adjecti: « Domine, quid faciam ego? » Et rursus hæc verba responsionis inciderunt ori meo: « Si vis ambulare, sicut ego ambulavi, considera vestigia mea; et noli te avertere ad dexteram, neque ad sinistram, sed sequere me, et sic pervenies, quia dixi: *Ego sum via, veritas, et vita; si quis introierit per me, salvabitur, et pascua inveniet* (Joan. x). »

48. Post hæc in secunda feria rursus in exstasim veni, et vidi prædictam visionem, ut prius; sed et eo amplius, quia et scalam vidi supra rotam stantem, quæ tantæ celsitudinis erat, ut cacumen ejus cælos penetrare videretur. Postes ejus laterales lapidei videbantur, et triangulares; ascensoria vero diversissimis, ac pulcherrimis ab invicem differabant intervallis. Id autem in memoria retinui, quod primum eorum candidum erat, tanquam nix; secundum vero rubicundum, tanquam ferrum ignitum. Post hæc die altera rursus vidi omnia, quæ prædicta sunt, et juxta rotam speciem viri stantem, cujus caput aureum videbatur, et capilli ejus similes lanæ candidæ, et mundæ; oculi ejus lucidissimi, et decori valde; pectus et brachia, quæ in modum crucis tenebat expansa, purissimum quendam nitorem habebant ad similitudinem argenti nitidissimi. Habebat autem in dextera ramum arboris viridem, et jucundum aspectu, in sinistra vero lucidam rotam, in qua varietate distinctam: venter ejus æneus, femora ex chalybe, crura ferrea, pedes vero terrei videbantur. Hæc omnia frequenter in tempore Jejunii mihi apparuerunt.

49. Factum est autem in Dominica, quæ erat proxima post festum B. Gregorii (40), cum essem in exstasi, et viderem visiones, quas in Dominicis diebus videre consuevi; vidi egregium illum doctorem in supernis, plenum gloria et claritate amabili, ad similitudinem gloriæ sanctissimorum episcoporum, Martini et Nicolai. Habebat autem in capite, quemadmodum et illos habuisse videram, diadema quoddam venerabile, qualia a pontificibus gestari dicuntur. Eadem quoque hora vidi prædictam visionem, et æstuabam desiderio magno cupiens intelligere, quæ videbam, præcipue quid significaret illa hominis species; nam de cæteris intelligebam aliquid. Postulavi igitur a beato illo viro Dei devotissime, ut impetraret mihi a Domino intelligentiam visionis, quam desiderabam: et conversus ad me, hæc verba mihi respondit: « Non potes intelligere quid ista significet, sed dic doctoribus qui legunt Scripturas, ipsi sciunt. » Nunc igitur, amantissime frater, hunc tibi, quæso, laborem assume, ut Scripturas divinas scruteris, et congruam ex eis inter-

pretationem visionis hujus coneris invenire; tibi enim fortassis a Domino reservata est.

50. Ante Annuntiationem Dominicam septem diebus (41) ægrotavi, et incidi in lectum toto corpore languens, ita ut penè nihil refectionis corpori meo possem adhibere; permansi autem in hac valetudine usque ad diem (42) tertium ante festivitatem. Eo die circa Nonam cœpi habere in ore meo liquorem, tanquam favum mellis, cujus dulcore ita resecta sum, quasi cibum sufficientem accepissem; et confortata sum toto corpore, et emisî sudorem copiosum, in quo permanebam usque in sequentem diem. Et circa tempus missæ veni in mentis excessum; et visum est mihi, quasi abstraheretur spiritus meus a corpore, ac sublevaretur in altum. Vidi autem in illo excessu meo cælos apertos, et Dominum Jesum cum infinitis millibus venientem in regionem aeris hujus. Et non erat ei species, neque decor; sed, tanquam recenter crucifixus fuisset, sic miserandus apparuit. Cuiusque demonstrasset universo mundo crucem, in qua pependerit, et vulnera passionis suæ quasi recenti cruore madentia; clamabat voce magna ac nimium terribili, dicens: « Talia propter te sustinui, tu vero pro me quid sustinuisti? »

51. Assistebant autem ei duo diversa agmina innumeræ plebis, unum a dextris, alterum a sinistris. Iis quidem, qui erant a dextris, lux immensa circumfusa videbatur, inter quos præcipua apparuit Virgo virginum, gloriosissima Dei Mater Maria. Ibi diversitates omnium ecclesiasticorum graduum distincte perspexi: inter quos et venerabilem Patrem nostrum beatum Benedictum, cum sua monachali turba, dignoscere delectata sum. Iis autem, qui erant a sinistris, tenebræ densæ, et horribiles circumfusæ erant, ita ut eorum diversitates discernere vix potuissem. Erat autem hujus miserrimæ plebis princeps, magnus et horrendus ille rex superbiæ, cui proximi assistebant Judas et Pilatus, et crucifixores Domini. Heu! quantos ex clero, quantos nostri ordinis viros, et mulieres, plenos confusione illic dignoscebam. Cumque omnia perspexissem, dixit Judex omnium ad eos, qui erant a dextris: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi* (Matth. xxv); ad eos vero, qui erant a sinistris: *Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus* (ibid.). Et continuo illi cum jucundissima alacritate ad lucidas mansiones Dominum subsecuti sunt; hi vero, tristitia et confusione pleni, cum suo patre principe dæmoniorum, in profundissimas tenebras demersi sunt.

52. Continuo post hæc reddita sum mihi, et cum fletu copioso primum in hæc verba prorupi: « Libera me, Domine, de morte æterna in die illa tre-

(40) Ea fuit Dominica iv Quadrag. occurrens secundo post festum die, 14 Martii

(41) Ergo a die 13 Martii.

(42) Id est usque ad diem S. Benedicti, vel sequentem 22.

mienda, quando cœn movendi sunt, et terra. » Et adjecti : « Credo, quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrectura sum, et in carne mea videbo Deum Salvatorem meum. » In ipso autem die festivitatis, cum iterum essem in excessu meo, in tempore divini sacrificii, præsentata est oculis meis passio Salvatoris nostri, qualiter ab impiis veste nudatus, flagellatus est, et ad ultimum cruci affixus. Non autem omnia, quæ circa eum in passione gesta sunt, singillatim tunc vidi, quemadmodum postea in Parasceve. Cumque hæc videre cessarem, vidi dominam meam in superna claritate stantem, et cujusdam rei revelationem ab ea accepi, quam nolo adhuc fieri manifestam.

CAPUT IV.

Sancta videt mysteria Passionis, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, et alia quædam isto anno.

53. Post hæc in festivitate Palmarum (43), in primis Vesperis, cum dicerent sorores Responsorium, Ingressus Pilatus, et usque ad hoc verbum processissent : Crucifigatur; stabam inter eas, et in extasim veni : et vidi Salvatorem quasi in cruce pendentem. Rursus in Matutinis similiter mihi accidit. In die ad missam, cum inchoaretur Passio Domini, iterum in extasim veni. Tunc vidi procul montem quemdam amœnum, et descendebat ab eo Salvator sedens in asino, et veniebat versus civitatem quamdam magnam. In ipsa autem radice montis occurrit ei turba hominum parvorum et magnorum cum virentibus arborum ramis; et exuentes vestimenta sua, plurimi ex eis straverunt ea in via, qua incedebat : et ibant cum eo exsultantes usque ad portam civitatis. Eratque ibi turba magna, et dabat ei locum : et venit per medium eorum usque ad templum : descendens introivit, et ultra eum non vidi, et rediit ad me ipsam. Rogaveram fratres meos diligenter, ut illo die officium palmarum celebrarent in prato, quod est ante conspectum nostrum, et non potuerunt propter inundationem rivulorum; sed retro ecclesiam, ubi videri a nobis non poterat, peregerunt. Et respexit Dominus desiderium ancillæ suæ; et vidi oculis mentis omnia, quæ ab illis illic gesta sunt.

54. Post hæc in Cœna Domini ad missam vidi, sicut solem, omnia quæ circa altare gerebantur : et dum sacerdos canonem diceret, et calicem in conspectu Dei exaltaret : vidi supra calicem Dominum Jesum, quasi in cruce pendentem, et de latere ejus et pedibus sanguis in calicem defluere videbatur. Cum autem vespertinum tempus immineret, eram in sacello, ubi mandatum ablutionis celebrandum erat. Cumque inchoaretur Antiphona, quæ est : *Ante diem festum*, ego in uberrimas lacrymas confestim erupi, et rapta sum in extasim. Tunc vidi Dominum in eadem civitate, quam in die Palmarum

introierat, sedentem cum discipulis suis in domo, quasi ad cœnandum. Cumque aspicerem, surrexit a cœna : et ponens vestimenta sua, præcinxit se linteo; et accipiens pelvim, incurvavit genua ante Petrum, et subito Petrus exsilivit, et stabat quasi territus : et Dominus sicut erat inclinatus, loqui ad eum visus est; et post pusillum, rursus ille resedit. Et Dominus singulorum pedes lavit, iterumque resumpto vestimento suo, recubuit, et sedebat, quasi loquens ad illos. Post hæc surrexit, et egressus est cum illis de civitate, et ibat versus montem illum, a quo eum descendisse videram. Post hæc vidi, quomodo relictis discipulis secessit ab eis Dominus, et positus in terram genibus procubuit ad orationem, quasi in angustiis magnis constitutus. Vidi et pretiosas illas guttas sanguinis, de sanctissima carne ejus decurrentes in terram. Et post orationem rediit ad discipulos, quos etiam dormitantes vidi. Et cum allocutus eos fuisset, iterum rediit ad orationem, atque hoc ter factum est. Tunc ego ad me ipsam rediens, statim hæc verba in ore meo habui : « Factus Jesus in agonia prolixius oravit, et factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. » Et adjecti : « In monte Oliveti oravi ad Patrem meum : Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste. »

55. Et post pusillum rediit in extasim. Et vidi : et ecce Dominus ab oratione rediens, assumptis discipulis venit in hortum. Et post pusillum, venit Judas cum cohorte armata, et accedens, osculatus est eum : si autem, qui cum eo erant, retrorsum abeuntes ceciderunt in terram. Et surgentes comprehenderunt eum, et usque ad civitatem vincunt. miserabiliter pertraxerunt : discipulos autem ad latibula sua discurrere vidi. Tunc rediit ab extasi cum hujusmodi verbis : « Amicus meus osculi me tradidit signo, dicens : Quem osculatus fuero ipse est, tenete eum. » Post hæc tota nocte illa, sive dormire, sive vigilare, videbam qualiter impii illi Dominum blasphemabant, verberando, conspuendo, colaphis et alapis cædendo. Et in extasim quidem non veni, sed totus sensus meus illic erat, et ad nihil aliud poteram intendere. Mane autem hora tertia veni in extasim, in qua permansi usque circa horam sextam. Tunc vidi, quomodo induerunt eum tunicam purpuream, et chlamidem coccineam circumdederunt ei; et imponentes capiti ejus coronam spineam, infuserunt ei. Et post hæc, exuentes eum vestimentis illis, induerunt eum vestibus ejus : et imposuerunt ei crucem, et duxerunt extra civitatem in locum quemdam, quasi aratum, et nihil viroris habentem. Ibi eum denudantes, levaverunt (44) in crucem et affixerunt; similiter et alii duobus fecerunt. Tunc expergefata sum, et cum lacrymis uberrimis in hæc verba prorupi : « Christus

(43) Dominica Palmarum anno 1154, 28 Martii.

(44) Convenit hoc cum visione S. Brigittæ, de qua egi in *Parergo* inter utramque Vitam S. Mariæ Magd. de Pazzis, qua docetur sursum adductus in

crucem, atque ita etiam ei affixus; contra quam nunc possum et in recentiorum sanctorum visionibus concepitur, super crucem humo-statam extensus Dominus.

Dominus factus est obediens usque ad mortem. » Et adjeci : « Vita in ligno moritur. Infernas et mors (45) dispoliantur. »

56. Deinde post modicum tempus, cœperunt fratres officium Dei celebrare, et cum processissent usque ad lectionem Passionis, in exstasim veniens, vidi iterum Dominum in cruce. Inque illa hora emisit spiritum, et inclinata est cervix ejus : concidit amabile caput : complicata sunt genua (46) : et omnia membra ejus deorsum resederunt ; sicque hærebat exanime corpus, miseratione dignum super omnia, quæ humanus oculus miserabilia vidit. Et quis putas, frater, interim erat dolor animæ meæ, cum viderem tantas passiones, tamque indignas despectiones viri optimi et solius innocentis ; qui nihil quidem pro se, sed pro nobis omnia gratis sustinuit ? Sed Matrem Domini mei plenam mœrore, et magna dignam miseratione, vidi assistentem cruci cum discipulo quem diligebat Jesus. Novissime autem hoc quoque vidi, qualiter unus ex impiis accurrens, lanceam lateri ejus infixit : et continuo copiosus sanguis pariter cum aqua emanavit. Et ecce caligo densa et horribilis super universam terram orta est, et saxa per agros terribiliter concurrere, et collidi, et scindi visa sunt. Cumque quiescisset illa perturbatio, ecce quidam venerabiles viri accedentes, solverunt corpus a cruce, et detulerunt illud cum veneratione in hortum quemdam viridem et jucundum : et circumposita ei munda sindone, locaverunt illud in monumento. Tunc demum ego, resumpto spiritu, cum fletu amarissimo hujusmodi querelam arripui : « Recessit pastor noster, fons aquæ vivæ, in cujus transitu sol obscuratus est. » Et adjeci : « Ave Maria, consors martyrum, translata crucifixi nati sanguine. » Et adjeci : « Sepulcro Domino, signatum est monumentum. »

57. Post hæc in Sabbato ad vesperam, cum essem in exstasi, apparuerunt mihi venerabiles quædam matronæ, quasi gestantes aromata. In die Sancto Paschæ, cum jam dilucesceret, sedebam in loco orationis, et legebam in Psalmis. Cumque jam ad finem Psalmorum appropinquarem, veni in exstasim, et vidi hortum in quo erat monumentum, et lapidem ab ostio ejus sublatum, et angelos assistentes : et ecce matrona quædam veniens accessit ad monumentum plorans, et introspectit, et non invento ibi corpore, quasi mœsta paululum recessit. Occurrit autem ei Dominus, moxque illa substitit quasi interrogans aliquid ab eo : et post pusillum conversa est, ut rediret ad monumentum : iterumque subito se convertit, quasi vocata ab illo, et currens procidit ad pedes ejus, cumque ipse disparuisset, surgens illa velociter cucurrit usque ad

(45) Ita corrigo, pro eo, quod legebatur impressum : ex morsu.

(46) Hæc genuum complicatio competit corpori non contentissime tenso, ac stanti supra fulcrum aliquid, non autem uti concipiebat S. Osanna infra, Vitæ II, num. 244 exaggerans fere supra ceteros dolores eum, qui sentiebatur in pectore, ex vio-

domum, ubi erant discipuli congregati, et nuntiavit eis. Continuo post hæc, cum paululum respirassem, vidi duas matronas venientes ad sepulcrum cum aromatibus ; et ut viderunt angelos, substituerunt quasi stupefactæ. Post hæc cum timore propius accesserant : factaque ibi parva mora, discesserunt. Occurrit autem et illis Dominus in via ; moxque illæ accurrentes prociderunt coram eo, et tenuerunt pedes ejus : hoc autem, nequaquam de prædicta illa matrona visum est.

58. Post hæc cum celebraretur missa, vidi duos discipulos properantes ad sepulcrum ; quorum alter quidem senior, alter autem videbatur esse junior. Et hic quidem cum citius pervenisset ad sepulcrum, non introivit ; senior vero cum pervenisset, statim introivit ; postea vero et alter. Et quid amplius requiris, frater ? Omnia pene, quæ circa tempus illud gesta fuisse in Evangeliiis leguntur, mihi demonstrata sunt. Nam et hoc vidi, qualiter duobus euntibus ab Hierusalem in Emaus, Dominus in specie peregrini se adjunxit, et quomodo cum pervenissent ad castellum, et se fingeret discessurum ab eis, detinuerunt eum, et perduxerunt in domum, et cum sederet ad cœnandum, et benedixisset panem et fregisset, statim locus ejus, in quo sederat, vacuum apparuit. Statimque illi surgentes, venerunt cum festinatione ad discipulos, et nuntiaverunt eis in domo, in qua erant congregati. Eadem autem hora, qua eis hæc annuntiabant, apparuit Dominus stans in medio eorum. Post hæc illud quoque vidi, qualiter manducavit cum illis : eratque in mensa discus unus habens piscem, et alter continens favum mellis. Erant autem vestimenta ejus, in quibus eum post resurrectionem vidi, candidissima, et species vultus ejus hilaris valde, ac tantæ claritatis, ut vix eam discernere possem.

59. In die Ascensionis (47). Domini ad missam, cum essem in excessu meo, vidi congregatos in domo discipulos, et Matrem Domini cum eis, et intravit ad eos Dominus, et cum accepisset cibum cum eis, eduxit illos de civitate usque in montem. Et vidi, qualiter coram eis elevatus est. Et venit in occursum ejus multitudo angelorum, et sublevatus est in cœlum. Cumque illi starent et aspicerent in cœlum, apparuerunt duo splendidi juvenes. desuper venientes, et allocuti sunt eos ; statimque illi regressi sunt in civitatem, et collegerunt se in domum, unde egressi fuerant. Tunc ego ad me ipsam redii cum hujuscemodi verbis : « Eluxit Dominus discipulos suos foras in Bethaniam, » et quæ sequuntur in Evangelio, et illud : « O Rex gloriæ, Domine virtutum, qui triumphator hodie super omnes cœlos ascendisti. »

lenta illa brachiorum distensione ; unde confirmatur doctrina prædicto Parergo a me tradita, de verbis factisque exstaticorum ad controversias historicas non trahendis.

(47) Fuit celebrata Ascensio Domini, 13 Maii, Pentecostes 25 Maii.

60. Post hæc in die Pentecostes, ante celebrationem missæ, cum essem in exstasi, vidi rursus discipulos congregatos in domo supra memorata, et Matrem Salvatoris inter eos. Et factum est, dum scederent, apparuit supra singulos eorum quasi flamma ignis, desursum descendens in impetu vehementi. Et continuo omnes unanimiter consurgentes, egressi sunt cum hilaritate et fiducia magna, annuntiare verbum Dei in populo. Hæc cum ita pervidissem, reddita sum mihi, moxque hæc verba assumpsi : « Spiritus sanetus procedens a throno, apostolorum pectora invisibiliter penetravit. » Cumque inchoaret officium missæ, rursus in exstasim veni, et vidi quasi fulgidissimum radium lucis, de cælo usque ad altare porrectum. Et venit per medium ejus columba speciosa, quam videre soleo, ferens in ore quiddam rubrum, quasi flammam ignis, grandiusculum quam solebat. Et primum quidem super verticem sacerdotis expansis alis insedit, ibique ex eo, quod in ore gestabat, quasi stillam unam deposuit. Ministris quoque altaris, qui erant induti ad legendam, similiter fecit, et post hæc consedit in altari. Cumque redissem ab exstasi, dixi magistræ nostræ, ut commoneret sorores ad devotionem orationis, sperans id ipsum, quod et postea evenit. Cumque finita missa accederemus ad communicandam, veni in exstasim, et dum singillatim communicarent, vidi columbam prædictam advolantem, et ex eo, quod in ore gestabat, per singulas distribuentem.

61. Hæc sunt, frater, miserationes Domini, quas in primo anno (48) visitationis meæ operatus est in me. In hac autem secundi anni revolutione eadem fere, quæ anno priore in festivitibus sanctorum circa me accidere solebant, eveniunt, et nonnulla præter hæc, quæ propter incredulos ex magna parte silentio præterimus. Aliquoties autem alteriusmodi verba, quam solebant, revertenti mihi ab exstasi, in ore ponuntur : ita ut in loquendo non meum sequar arbitrium, sed Domini, qui per os meum manifestas facit visiones, quas per modestiam a sororibus celare consueveram. Nam in festivitate B. Laurentii, visionem quam videram his verbis manifestavit : « Vidi quemdam nobilissimum diaconum Laurentium ante fores stantem, et palmam habentem, et corona ejus rubea, et conversus est ad me blande inspicieus. » Similiter in Assumptione beatissimæ Dominiæ nostræ, cum ab excessu meo redirem, hujusmodi sermonem coram omnibus subito arripui, dicens : « Vidi supra cælum cæli ad orientem multa millia sanctorum coronatorum, existimavi plus quam centum quadraginta quatuor millia, qui omnes coronati sunt coronis aureis, unusquisque

(48) Videtur potius dici debuisse secundus annus, et qui hinc inchoatur tertius, ut patet ex deductis hactenus.

(49) Ad Dierstensis monasterii sorores est epistola ix Elizabethæ; sed ubi ipsum monasterium sit, aut fuerit, necdum comperi; suspicor, quod in Coloniensi diocesi oppidum Westphaliæ Dorsten in-

secundum suam professionem, et in medio eorum thronum excelsum valde gloriosum, et in medio throni sedentem, cujus facies terribilis erat, et ex eo et de throno exibat splendor magnus quasi fulgur coruscans, ita ut præ nimia luce vix potuissem oculos levare. Et circa thronum angelos multos, et quatuor animalia : hi omnes circumsteterunt, et procidentes adoraverunt sedentem super thronum, dicentes : *Gloria, et honor, et benedictio sedenti super thronum, viventi in sæcula sæculorum.* » Post hæc adjeci : « Salve, sancta, salve, pia et nobiliss. Virgo Maria; tu enim mitis, tu suavis, tu adjutrix et consolatrix omnium in te confidentium. Adjuva me, domina mea Maria, quoniam confidit in te anima mea : ora pro me Unigenitum tuum Redemptorem nostrum, ut perficiat in me opus misericordiæ suæ. »

62. In festivitate Omnium Sanctorum venit angelus Domini ad me, et rapuit spiritum meum a corpore meo, et subito veni cum illo, et duxit me in altum ante ostium, quod est in conspectu Domini, et introspexi, et vidi multa millia sanctorum coronatorum, astantes et ministrantes Deo, et in circuitu throni quatuor animalia. Angeli vero et archangeli, cherubim quoque et seraphim steterunt ante thronum Dei, et procidentes adoraverunt, et clara voce dixerunt : « Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat, et qui est, et qui venturus est. » Similiter et viginti quatuor seniores ceciderunt in facies suas, et adoraverunt viventem in sæcula sæculorum. Habeo et aliquid, quod de Bonensis ecclesiæ consecratione, quæ nuper facta est, tibi, frater, referam. Sicut insinuasti mihi per epistolam, oravi Dominum, et aperuit mihi, ut solet, oculos meos, in priori Vespera Exaltationis Sanctæ Crucis, et inter cætera, quæ mihi monstrata sunt, vidi radium copiosæ lucis de cælo usque ad ecclesiam illam, totamque immensa claritate illustrantem. Nec non et angelorum multitudinem in eodem radio descendentem vidi, ac toto tempore dedicationis inter ministros ecclesiæ conversantem : tanta autem majestas omnia replebantur, ut non absque pavore intueri possem, quæ gerebantur illic. Fui autem in hac visione continue a vespertino tempore præcedentis diei, usque ad horam illam, in qua dedicationis officium consummatum est. Vidi autem inter cætera, quæ illic agebantur, te, frater, pulpito in Matutinis astantem, et unam ex lectionibus legentem.

63. Accidit, ut quedam sororum nostrarum, quæ morantur in Dierstensi (49) cœnobio, migraret e vita. Nuntiata igitur nobis morte ejus, dum secundum consuetudinem (50) pro remedio animæ ejus afflictionem susciperemus, vidi angelum Domini

telligatur. Sed an ibi tunc sorores fuerint, inquirendum.

(50) Hæc mutui suffragii consuetudo specialem aliquam utriusque monasterii conjunctionem indicat : afflictionem autem a singulis assumendam, de qua hic, puto intelligi posse flagellationem religiosis usurpata, et vulgo dictam disciplinam.

stantem secus magistram hostiam, cujus ministerio opus Dei perficiebatur. Eadem quoque hora et beatissimam dominam nostram vidi, quasi in regione inferioris aeris stantem, et respicientem ad nos. Completa autem afflictione nostra, elevatus est angelus usque ad eam, et pariter ad superna redierunt. Factum est in vigilia Nativitatis Domini, tempore matutini sacrificii, dum essem in oratione, aperuit Dominus oculos meos, et vidi in spiritu virum, cuius desideravi praesentiam, a longe properantem ad spectandum, agonem passionis meae; qui cum jam instante vespertino tempore advenisset, vidi angelum Domini desursum venientem, quasi in adiutorium mihi, et cum stetisset coram me, dixi illi: « Domine mi, lassus sum ad sustinendum. » Et ait ad me: « Confortare, consolare, noli deficere in via. » Et post pusillum requievit caro mea in extasi, et sustulit me in spiritu in sublime, et contemplata sum iuocunditatem, quam praeparavit Deus diligentibus se, quemadmodum anno priore. Cumque post longum excessum redirem ad me, continuo ori meo haec verba affluerunt: « Descendit de caelis, missus ab arce Patris: introivit per aurem Virginis in regionem nostram, indutus stola purpurea, et exivit per auream portam, lux et decus universae fabricae mundi. » Et illud: « De occulta habitatione sua descendit Filius Dei, venit quaerere et salvare eos, qui eum de toto corde desiderabant. » Et venit angelus Domini ad me, et rapuit spiritum meum, sicut in festivitate Omnium Sanctorum prosecuta sum. Post haec benedixi Dominum dicens: « Gratias ago tibi, Domine, qui misisti ad me angelum tuum, qui consolatus est me in tribulatione mea, quia tu solus laborem et dolorem consideras. »

64. In die vero ad maiorem missam, cum essem rursus in excessu meo, ac devotissime pro communis correctione Ecclesiae Domini orarem, in fine orationis postulavi a Domino, ut indicare mihi dignaretur, quænam esset voluntas eius super clero et monialibus, non bona gradientibus via. Cumque oratione completa jam ad me redire inciperem, astitit mihi angelus meus, et dixi ad eum: « O dulcissime atque amantissime juvenis, responde mihi ad ea, quæ interrogavi a Domino. » Et dixit ad me: « Clama, et dic genti peccatrici, populo pleno peccato: Vae! vae! vobis, qui habitatis sub potestate diaboli; quiescite agere perverse; discite benefacere. Sin autem, ecce ego Dominus mitto angelum meum percutientem inter vos, nisi conversi fueritis a viis vestris iniquis, et egeritis po-

nitentiam ab operibus pravis, ego Dominus complebo indignationem meam in vobis. »

65. Nunc et illud silere non possum, quanta dignatione Domina mea cor meum lætificavit. Dum essem in praefato excessu meo, vidi illam a longe in domo quadam, quasi jacentem in lectulo (51), et contrectantem manibus infantulum speciosum et amabilem nimis. Quem cum circumligasset fasciis albisissimis, deposuit in praesepio, quod secus ipsam esse videbatur; et post pusillum recipiens eum, in sinu suo reclinavit. Continuo post haec vidi illam in regno claritatis; tanquam Regiam et Dominam. Invocavi igitur eam solito more et specialiter pro quodam familiari meo ipsam rogavi. Erat ille in ordine diaconatus et frequenter eum adhortata fueram, ut ad sacrum ordinem sacerdotii ascendere non differret. Ille vero, diversas causas timoris sui praetendens, tam arduam rem aggredi nondum se audere fatebatur. In illa igitur invocatione mea, cum ejusdem rei mentionem coram Domina mea facerem, haec verba mihi respondit: « Dic servo meo: Noli timere: fac quod facturus es et redde rationem de servitio meo, quod mihi facere debueras et non fecisti. »

66. In festivitate S. Joannis Evangelistae, tempore divini officii, dum essem in lectulo meo propter infirmitatem, ibidem facta est manus Domini super me, et vidi amabilem illum sacerdotem Domini, in conspectu throni stantem. Effudi itaque orationes ad ipsum, ac petii, ut mihi daretur videre aliquid eorum, quæ ei in terra posito demonstrata sunt. Et continuo vidi quatuor animalia ibidem assistentia, secundum eum modum, quo in Ezechielæ descripta sunt, et rotam quadriformem coram eis. Post haec cum jam ad me ipsam reditura essem, vidi duos angelos, terribiles et plenos indignatione secundum faciem, in inferiori aere residentes; habebatque unus eorum gladium terribilem in dextera, extentum quasi ad percutiendum. Et dixi ductori meo: « Domine mi, qui sunt isti? » Qui ait: « Habent potestatem nocere terræ. »

67. Post haec in die Innocentum, vidi turbam magnam juvenum candidorum, in monte excelso deambulantes, cum insigniis martyrii; quos praecedebat Agnus candidus, crucis signum bajulans. Et aio ad ductorem meum: « Domine, qui sunt isti, quos video hic? » Et respondit: « Sunt innocentes et immaculati, qui sequuntur Agnum quocumque ierit. » Et dixi: « Domine, quare isti plus quam alii? » Et ille: « Non solum isti, sed sunt et alii, qui sunt

tur in domo, in qua et a magis repertus infans cum matre est, juxta evangelicam historiam: transgressa scilicet inde ex spelunca seu stabulo, postquam pastores annuntiarant quid sibi de puero Messia dictum esset ab Angelo. Sed in nostra sententia, qua credimus advenisse magos uno post natum puerum anno, inepte conciperetur adhuc cubans Deipara. Ideoque ad annotationem 46 reflectendus animus lectori est.

(51) Sic etiam Græci, in tabellis XII Dominica mysteria representantibus pingunt Deiparam instar puerperæ cubantem intra fuscillam seu corhem hujusmodi usui aptum. Nec absurdum sit cogitare, quod Josephus, stabulum ingressus, hujusmodi aliquid commodati acceperit e vicinia, idque admiserit Virgo, non ut necessitati, sed ut consuetudini puerperarum pareret; utpote quæ in nullo volebat videri eximia. Et Græci quidem ita pingunt eam in spelunca: Elisabethæ autem nostræ ita representa-

innocentes et immaculati, etiam et virgines electi in Christo. — Quare Agnum plus quam aliud animal? At ille subiecit: « Quia innocens Agnus, immaculatus et electus, occisus est pro salute humani generis. »

CAPUT V.

Visiones anni 1155 cum Appendice, ad annum 60 spectante.

68. In Epiphania quoque Domini, multiplicavit Dominus gratiam suam in me, et vidi in spiritu Dominam meam et parvulum ejus, quasi in domo quadam longe posita commorantes. Et ecce tres viri, regalem habentes decorem, introierunt illuc, et flexis genibus adoraverunt coram puero. Unus autem ex illis proferens numisma aureum magnum, quasi imagine regia signatum, obtulit in manus ipsius. Similiter et alii duo accedentes, munera sua in vasculis quibusdam reverenter obtulerunt. Post hæc et nuptiæ illæ, quæ factæ sunt in Cana Galilææ, repræsentatæ mihi sunt, et vidi rursus illic Salvatorem cum Maria matre ejus inter convivas discumbentem, et hydrias sex ibidem positas. Insuper virginæ corporis sui abluionem, quæ in Jordane celebrata est, Dominus ancillæ suæ præsentare aspernatus non est. Vidi etenim qualiter cum sancto Baptista suo in aquas beati fluminis descendit, et baptizatus est ab eo, et qualiter columba de cælo descendens, venit, et requievit in vertice ipsius. Et ego ab hac visione expergiscens, in hæc verba os meum aperui: « In columbæ specie Spiritus sanctus visus est, paterna vox audita est: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite* (Matth. xvii). »

69. Post hæc in festivitate Purificationis, in primis Vesperis, novum quiddam et insuetum fecit mihi Deus. Cum enim essem in excessu meo, solito more, et orarem in spiritu ad Dominum, ac Dominam meam, quam per spiritum intuebar, salutarem, et devotas coram ipsa preces effunderem, omnium orationis meæ tenorem sorores, quæ erant in circuitu meo, palam audierunt. Ego vero cum rediissem ad me, credere nolebam narrantibus hæc, quousque eadem verba, quibus in oratione usa fueram, per ordinem replicauerunt.

70. Factum item est, ut quædam soror annosa infirmaretur apud nos, infirmitate qua et mortua est. Accidit autem tertia die ante mortem ejus, subito ita aggravari infirmitatem, ut jam morituram eam existimarem, et accurrentes litaniam inchoavinus super eam. Irruit igitur excessus mentis super me, et paulo post expergefata, dixi: « Inungite eam; » nondum enim oleo inuncta fuerat. Hoc dicto statim fui in spiritu. Rursus autem post pusillum expergiscens, antequam plene ad me ipsam redirem, audientibus cunctis, visionem, quam videram, pro-

nuntiavi, dicens: « Domina nostra cum Patre nostro B. Benedicto descenderat, et nescio quam ob causam statim ad superna redierunt. Et nunc adfuerunt hic spiritus maligni complures, quorum adhuc quidam veluti canes in circuitu nostro ambulant, et tanquam vultures in lectis consident. Stabant autem secus lectum sororis nostræ duo angeli, et dixerunt ad illos: « Discedite hinc; » soror ista adhuc vivendi spatium accepit. » Cum hæc dixissem, et ex integro ad me ipsam rediissem, nesciebam me revelasse visionem, et advocans magistram, secreto cœpi narrare ei quæ videram; illa autem eadem omnia se ex ore meo audivisse confitebatur. Post hæc die tertia, cum eadem soror migraret e vita, in hora transitus ejus vidi per spiritum eosdem duos angelos ei assistentes, et egredientem corpore animam excipientes, quorsum autem illam detulerint, revelatum mihi non est. Cuique essemus orantes in circuitu funeris, vidi angelum speciosum quasi pusillæ staturæ, in summitate feretri sedentem, qui etiam motus inde non est, cum usque ad ecclesiam fratrum asportaretur et usque ad tempus sepulturæ adfuit.

71. Post hæc et me febris valida apprehendit, et desideravi Unctionis sacramentum. Eo autem tempore dominus abbas profectus fuerat ad loca vicina, et expectabam adventum ejus. Quodam autem vespere circa crepusculum, sedente magistra coram me, accessit vir quidam venerabilis, et stetit in conspectu meo, et existimabam ipsum esse dominum abbatem, et lætata sum. Dumque arguerem tarditatem ejus et morum duritiam, benigne suscepit correptionem, et conso'atus est me, dicens, nondum me esse morituram. Rogavi igitur ut Dominicam orationem et Symbolum recitaret coram me, et postea me inungeret. Quod cum fecisset, et ego ad singula verba ei per intervalla respondissem, totum Unctionis ritum complere visus est in me, et data mihi benedictione, abscessit. Interrogavit igitur me magistra, quæ verba omnia audierat, cum quo sermonem habuissem. Et dixi: « Nonne dominus abbas præsens fuit, et inunxit me? » Illa autem neminem illuc se vidisse testata est. Tunc ergo primum intellexi visionem spiritualem me vidisse.

72. Post hæc imminente festivitate Annuntiationis (52), incidi in languorem gravissimum, et biduo ante diem festum in infirmitate jacebam. In ipso autem festivitatis die mane ita aggravatus est languor meus, ut venirent ad stratum meum sorores, ac dicerent litaniam super me. Cumque discessuræ essent a me, interrogabant an eo die communicare vellem, sicut et ipsæ facturæ erant. Ego autem renui, dicens non me aliquibus dignis operibus ad hoc esse præparatam sicut ipsas, propter invalu-

(52) Anno 1155 littera Dominicali B. Pascha fuit 27 Martii. Ideoque festum Annuntiationis, quia concursurum alias cum die Veneris sancto, retrahendum fuit juxta Rubricam dioceseon istarum, quæ in Moguntino sic legitur: « Si festum Annu-

tiationis venerit in diem Sabbati, in choro et foro solemniter celebrandum; si vero venerit post festum Palmiarum, vel in hebdomada Paschali, anticipatur in Vigiliam Palmiarum modo, quo supra: » Sicut ergo eo anno festum istud celebratum 19 Martii,

diem corporis. Quæ cum inde tristarentur, ac discederent a me, venit angelus Domini, et stans coram me posuit manum suam in capite meo, et ait : « Surge, et sta super pedes tuos. Liberata es ab infirmitatibus tuis. Accede ad communicandum : confortare, et esto robusta. » Ad hæc verba subito omnīs languor fugit a me, et per universum corpus meum suavissime alleviata sum, hocque adjeci : « Possibile quidem fuerat, Domine, passiones, quas hæcenus sustinuisti, leviores tibi efflicere. Sed quo melius tibi crederetur, affligi ita te voluisti. » Continuo ergo apprehensis indumentis, surrexi de stratu meo, et descendi cum integris viribus, et colore vivido, et veni hilariter in conventum sororum, mirantibus universis, et feci, quod mandaverat mihi. Eadem die, ipsa quoque Annuntiatio Dominica præsentata est mihi. Vidi enim in spiritu Dominam meam quasi in conclavi quodam stantem ad orationem, et subito apparuit coram ea Angelus magnæ claritatis, velut alloquens eam. Illa autem, viso eo, expavescere visa est, et post mutuam colloquutionem, reverenter ad eum se inclinavit, moxque ille disparuit.

73. Ante festivitatem Palmarum die priori, jam instante vespertino tempore, stabam sola in oratorio, et eram intenta orationibus, et ecce radius copiosi luminis repente de cælo effusus est super me, faciens mihi ætatem, quemadmodum sol quando splendet in virtute sua, et præcidi in terram, et veni in mentis excessum. Sorores itaque venientes concurrerunt ad me, volentes sublevare caput meum a terra, ut pulvillos supponerent, et nullo nisu levare illud potuerunt. Et post pusillum, venit angelus Domini, et erexit me velociter, et statuit me super pedes meos, dicens : « O homo, surge, et sta supra pedes tuos, et loquar tecum, et noli timere, quia ego tecum sum omnibus diebus vitæ tuæ. Viriliter age, et confortetur cor tuum, et sustine Dominum, et dices prævaricatoribus terræ : Hæc dicit Dominus : Sicut olim gentes crucifixerunt me, sic quotidie crucifigor inter illos, qui prævaricati sunt in me in cordibus suis. Avertunt enim facies suas a me, et cor eorum longe est a me, ne videant, et ne recogitent, qualiter passus sum, et quomodo liberavi eos in sanguine meo. Et dices ad eos : Redite, prævaricatores, ad Dominum Deum vestrum, quia benignus et misericors est, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur et vivat. » Hæc cum dixisset, abiit. Ego autem signum feci sororibus, ut allatis tabulis ista scripto exciperent, non enim aliud quidquam loqui poteram, quousque omnia secundum narrationem meam conscripta sunt.

74. Rursus in ipsa die Palmarum tempore divini officii, cum similiter in excessum mentis venissem, erexit me angelus dicens : « O homo, cogita quid sis, quia pulvis et cinises, et fragile figmentum. Audi me, qui loquor tecum. Hæc dicit Dominus : Plena est terra iniquitate, et hic populus, non populus meus, sed populus adversarius mihi est. Obdu-

ratum est cor eorum, nec capient, nec intelligere poterunt verba, quæ locutus sum, sed recedent a me. Væ illis ! quia oppressi sunt a diabolo et obediunt illi et inhonorant faciem meam cum pravis operibus suis et oblitī sunt Deum factorem suum. » Et dixi : « Domine mi, nescio quid dicam, vel quid faciam, quia indocta sum in Scripturis divinis. » Et dixit mihi : « Sufficit tibi gratia mea; qui enim habet, dabitur illi, et qui non habet, id quod habet auferetur ab eo. » Post hæc in secunda feria, cum interessem Matutinis, posuit Dominus verbum in ore meo : « Væ vobis ! hypocritæ, qui absconditis aurum et argentum, hoc est verbum Dei et legem Domini, quæ est pretiosior auro et argento, ut appareatis hominibus religiosi et innocentes; intrinsecus autem pleni estis ingenio malo et immunditiis vestris, introeuntes ad Sancta sanctorum, quod est altare Dei ad communicandum. Vere Dominus avertit faciem suam, ne videat holocaustomata et sacrificia vestra. Infeliciores estis iis, qui aspiciunt vos quasi speculum, cum considerant opera vestra mala et scandalizantur in vobis. Pro certo scitote, quia lex peribit primum a sacerdotibus et senioribus populi in hoc tempore. »

75. Item in quarta feria, cum sola essem in capitulo, veni in exstasim. Et dixit angelus Domini ad me : « Et tu, fili hominis, dices ad eos, qui habitant in terra : Audite, populi : Deus deorum locutus est. Pœnitentiam agite, prope est enim regnum Dei : et convertimini ad me in toto corde vestro et ego Dominus convertar ad vos et reconciliabor vobis. Quod si nolueritis, et me ad iracundiam provocaveritis, in peccatis vestris moriemini et mors devorabit vos subito et quasi nescientes; et miserabiliores eritis omni creatura, etiam brutis animalibus, quæ dum mortua fuerint, nihil ultra mali patientur, vos autem cruciabimini in igne æterno, ubi erit fletus oculorum et stridor dentium sine fine. » Et dixi : « Domine, nescio loqui et tarda sum ad loquendum. » Et dixit : « Aperi os tuum, et ego loquar; et qui audit te, audit et me. » In Sabbato sancto ante Pascha, ibam ad capitulum et veni in exstasim in limine sacelli, et circumfudit me lux. Et assistens mihi angelus Domini, ait : « O miserrimi, qui thesaurizatis vobis thesauros in infernalibus penis. Nescitis quot nobiles, quot potentes peribunt in die iudicii, quot divites et sapientes lugebunt? O mundi gloria, res misera ! Væ illis qui diligunt eam ! Ego clamavi, dicit Dominus, et iterum clamo, et qui sest qui me audiat et consentiat consiliis meis? Cum autem clamavi, clamavi et dixi : Si quis sitit, veniat ad me, et bibat, et de ventre ejus fluent aquæ vivæ. O homo quicumque es, dic tu : Ecce ego, et dicetur tibi : Abnega te ipsum, et factus obediens et humilis corde, veni et sequere me, et ego prolabo si sis verax an non. Et tu constans et perseverans, noli deficere in certamine; qui enim bene certaverit usque in finem, hic salvus erit. »

76. In una Paschallium dierum in meridie, cum A
vellem quiescere, astitit lectulo meo angelus Domini, et dixit mihi: « Noli contristari de iis quæ tibi solent evenire; sufficit tibi gratia mea, quia non te deseram, nisi tu ipsa velis. Obediens esse stude cum omni humilitate et lætitia cordis. Esto patiens contra omnia adversa; noli te extollere in superbia, sed semper humiliare ut exalteris; nullum despicias, nullum contempnas, in omnibus bonum exemplum inonstra. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et proximum tuum tanquam teipsum, et quod dedi tibi, dato tu aliis, ut et ipsi reficiantur; quia tu non haberes, nisi datum tibi fuisset desuper. » Præter hæc et alia plura, tanquam pater filium benigne instruendo, adjecit, quæ propter intervenientem soporem, heu! a memoria mea elapsa sunt.

77. In festivitate S. Marci evangelistæ (53) vidi ostium apertum in cælo et ex eo splendor magnus super me effusus est, et subito veni in extasim. Cumque essem in excessu, vidi ante thronum Dei (quemadmodum in festivitate B. Joannis evangelistæ videram) quatuor animalia, singula habentia facies quatuor, quas, in hunc modum dispositas consideravi. Facies hominis erat in anteriori parte, quæ ad thronum respiciebat; in posteriori vero, facies aquilæ; in dextera, facies leonis, in sinistra facies vituli. Habebant et alas senas, quarum duæ supra capita singulorum erectæ invicem conjungebantur; duæ vero expansæ erant, ita ut uniuscujusque una ala alterius tangeret alam, duabus vero velabant corpora sua, erant autem plena oculis ante et retro. Apparuit et rota grandis et lucida, stans coram eis ante thronum, quasi complexa quatuor rotas, quæ ita invicem connexæ erant, ut unaquæque duas sibi vicinas ex parte complecteretur, et omnes, majorem intrinsecus circulis suis contingebant. Erat autem spatium quoddam inter ipsas quatuor, circa medium punctum majoris, rubicundum quasi flamma ignis, et ex eo quasi scintillæ quædam exire videbantur ac dispergi per omnes rotas, et quasi vivificari videbantur ex illo. Unde in eadem hora menti meæ illud occurrit: « Spiritus vitæ erat in rotis. » Cumque aspicerem, discesserunt ab invicem animalia in quatuor partes, et singula eorum singulæ rotæ antecedeabant.

78. Die quadam Dominica, dum apud fratres missa celebraretur, prospexi forte per fenestram, cupiens audire fratres concinentes gloriam Deo. Stabat autem forte in via vir quidam, vociferans ad alium et dicens: « Ubi nunc tantum moraris, diabole? » Et continuo vidi Satanam in specie nigri ac deformis vituli, stantem secus illum. Qua in re commoneantur fideles, ab hujuscemodi malignis sermonibus abstinere. In die Pentecostes (54) suspensa erant quædam apud nos missarum solemnità

pro comitis excommunicatione, sed non tamen consolationem suam Dominus ab ancillis suis suspendit: venit enim unus ex sacerdotibus ad nos, ferens in capsella sacramentum Dominici corporis, unde secundum morem eramus communicaturæ. Qui cum intromissus esset, et capsellam super altare quod intrinsecus apud nos est, deposuisset, vidi lucem magnam de cælo egredientem, et directa est super illam in modum radii solaris, totamque illustravit. Sed et columba nivea, per medium ejusdem lucis veniens, advolare visa est, et resedit juxta illam. Venit et angelus Domini, et quasi devotionis nostræ testis astitit secus altare, quousque omnes per ordinem communicavimus.

79. In Dominica (55) autem nocte ante festum B apostolorum Petri et Pauli, cum starem in loco orationis, veni in extasim, cui libenter reluctata fuisset, si potuissem. Et continuo astitit mihi angelus Domini, et dixit nostro sermone: « O misera, cur hæc tam invita pateris? Quam multi sunt, qui libenter hæc sustinerent, si daretur illis consequi ea, quæ tu consequeris? Si non in præsentibus hæc pateris, illic utique patieris, ubi durius patientum tibi erit, antequam videre merearis, quæ nunc visura es. » Et dixi: « Domine mi, ex multa fragilitate mea provenit mihi impatientia hæc, et si consolari me vis, Domine, quid mihi ostendes? » Et ait: « Veni et vide et contemplare jucunditatem, quæ venit tibi a Deo tuo. » Et statim in sublime extulit me in aerem excelsum, et introspexi per ostium claritatis, et vidi solito more gloriam beatæ civitatis Dei. Rursus ad miserabile corpus reducta sum, et paululum respiravi. Iterum autem fui in spiritu, et vidi ante ostium illud prædictum quasi stateram pendentem, et astabat illic angelus meus, habens librum unum, et Satan habens librum alterum. Intellexi autem eum, quem habebat angelus esse librum justitiarum mearum, alterum vero esse librum delictorum meorum. Et imposuit uterque librum, quem habebat in statera, et præponderare visus est liber delictorum. Stabat itaque angelus, quasi mæstus, et ait: « Non ita erit, quoniam dolores plurimos et magnos pro delictis suis sustinuit, et duras flagellationes sæpe suscepit. » Et cum plura hujuscemodi memorasset, ait: « Differenda sunt hæc usque in crastinum. » Mox reddita sum mihi, et cum lacrymis copiosis exclamavi: « Ne intres in iudicium cum ancilla tua, Domine, sed oro clementiam tuam ut ante mea dimittas peccata quam ad iudicium judicare venias. »

80. Cumque nimia anxietate coarctarer, obtulit iterum se angelus mihi. Et dixi ei: « Domine, quod faciam, » instrue me, Domine mi. Qui ait: « Esto obediens valde, humilis, patiens et amabilis. Libenter sustine hæc, quæ tibi eveniunt. Amplectere cum dilectione ea, quæ operatur Dominus tecum, »

(53) S. Marcus 25 Aprilis, tunc cadente in feriam II Dominicæ IV post Pascha.

(54) Dies Pentecostes hoc anno 15 Maii.

(55) Tunc 16 Junii.

et iis, qui diligunt te, et cunctis, qui tuis sororibus se commiserunt, et quibus promisso te obligasti, orationes impertire. » Hæc cum dixisset, abcessit. Ego autem nihilominus in corde meo fluctuans, hæc apud me cæpi tractare, dicens : « Nonne fiduciam multam semper habui in corpore Domini mei Jesu Christi? Nonne hoc est omnium peccatorum remissio? Illuc certe confugiam. » Rogavi igitur magistram, ut misso celeriter nuntio postularet a domino abbate, quatenus in die crastina missam de sancta Trinitate celebraret, et divinum sacramentum afferret ad me. Metuebam enim me esse morituram illo die, propter verba angeli, quæ dixerat, « differenda sunt hæc usque in crastinum. »

81. Cum igitur, sicut petieram, missam celebraret, in ipso tempore sacrificii veni in excessum mentis, et vidi rursus stateram, quam in vespere videram, et libros impositos. Venit ergo angelus et fidelis procurator meus, afferens, quasi panem parvulum, quali in celebrationibus missarum sacerdotes utuntur, et super imposuit libro justitiarum, et mox, quasi massam ingentem apposuisset, velociter præponderare visus est libro alterius lancis. Ego cum lætitia expergiscens, exclamavi : « Sancta Trinitas, Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, in manus potentie tuæ, in manus misericordie tuæ commendo spiritum meum, consilium meum, cogitationes meas et omne corpus meum, vitam meam, finem meum et omnes actus meos : semper sit benedictio tua super me diebus ac noctibus, et perducatur me clementia tua in vitam æternam. » Hoc quoque adjeci, quia communicatura eram : « Domine, non sum digna, ut intres sub lectum meum, sed salvam me fac, et salva ero, quoniam laus mea tu es : non ad iudicium corpus et sanguinem tuum, sed ad remissionem omnium peccatorum meorum, percipere merear. » Eodem etiam tempore vidi in spiritu dominum abbatem in ecclesia fratrum, salutare sacramentum devote conficientem, et columbam sacrificio assidentem et claritatem luminis in circuitu. Post hæc venit ad me afferens mihi, quod desideraveram, et communionem sanctam animam meam consolata sum.

82. Rursus in Vigilia apostolorum ad vesperam, vidi illos per spiritum in regione claritatis, et una eum eis Matrem Domini. Vidi autem et stateram eandem, quam et antea videram et impositi sunt libri. Erat autem multitudo dæmonum circa lancem unam et multitudo angelorum circa alteram et æquiperponderis esse videbantur. Tunc invocavi dominam meam et apostolos cum angustiis magnis, quia indubitanter morituram me existimabam : et regressi sunt paulisper introrsus. Cumque iterum apparuissent et ego non cessarem invocare eos et alios complures sanctorum, præponderare visus est liber justitiæ. Post hæc cum spiritum attraherem, venit ad me angelus meus et dixit mihi : « Datum est tibi spatium vivendi, emendatiorem fac vitam tuam. » Et dixi : « Domine mi, quid amplius faciam? Nonne

A cognoscis fragilitatem meam et quomodo amplius laborare non possum, quam facio? » Tunc erudit me et ad quamdam carnis afflictionem me exhortatus est : de qua et ego apud me ipsam sæpe tractaveram. Et ego ad me rediens, dixi : « Solve juvente Deo terrarum, Petre, catenas : » et præter hæc alias orationes ad ipsum. Et adjeci : « Sancte Paule apostole, prædicator veritatis et doctor gentium, intercede pro nobis ad Dominum, qui te elegit. » Et ad hæc addidi : « Domine, secundum actum meum noli me miseram et peccatricem judicare, nihil enim dignum in conspectu tuo egi : ideo deprecor majestatem tuam ut tu, Deus, deleas iniquitatem meam, quia de terra formasti me. » Et hoc : « Ne tradas bestiis animam confitentem tibi, et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem. » In die ad missam rursus apparuerunt mihi apostoli et pariter cum eis Domina nostra. Tunc etiam per spiritum vidi fratres in ecclesia ministrantes, et dominum abbatem altari astantem, et casulæ qualitatem sororibus indicavi. Eodem die cum ad nos delatum esset divinum sacramentum, eandem visionem vidi, quam et in die Pentecostes.

83. Atque hic finis est visionum, usque ad Julium anni 1155 perductarum : quibus additam velim ex libro epistolarum unam ; nulli quidem certe anno ascriptam, anteriorem tamen, ultimo hujus libri articulo ad ann. 1159 spectante ; est autem prædicii libri cap. v, hujus tenoris : Domino G. (Gerlaco) venerabili abbati ecclesiæ Dei, quæ in Tuitio, humilis ancilla Christi Elisabeth Schonangiensis, salutem et orationes. Consolamini et gaudete in Domino et confortate corda fratrum, qui sunt vobiscum, quia suscepit Dominus gemitus vestros, et respexit tribulationem cordis vestri, qua afflicti fuistis in conspectu ejus, pro lacrymabili jactura Dominici sacramenti, quæ accidit in medio vestri. Fecit enim secundum consuetudinem benignitatis suæ et dignatus est annuntiare mihi per angelum suum verba quædam, ex quibus recipere potestis consolationem. Factum est in Dominica prima Quadragesimæ, celebrante domino abbate divinum officium apud nos, post lectionem evangelii, subito elangui et veni in mentis excessum. Et ecce angelus Domini, benignus consolator meus adveniens, stetit in conspectu meo. Tunc inter cæteros sermones, quos contuli cum eo, feci memoriam vestri apud eum, sicut præmonita fueram a fratre meo : interrogavi eum, dicens : « Domine mi, quid factum est de illo venerabili sacramento, quod in ecclesia Tuitiensi de gutture pueri sternutantis excussum est? Nunquid pedibus circumstantium conculcatum est, et perit? » Qui respondens dixit : « Sacramenti illius sanctitas vivificat spiritum recipientis se : quod autem ab ore ejus elapsum est, ab angelo Dei, qui præsens aderat, susceptum est et in arcano loco repositum. » Et dixi : « Nunquid, Domine, interrogare audeo, in quo loco sit reconditum? » Et ait, « Noli interrogare. » Rursus dixi : « Domine, quid

servitii exhibere convenit fratres illos. » Et respondit : « Quadraginta diebus in conventu imoletur Deo sacrificium laudis pro delicto hoc. » Adjecti autem adhuc dicens : « Ego vice Domini nostri hanc satisfactionem constituo, ut ubicunque ceciderit super terram corpus Domini, sive effusus fuerit Dominicus sanguis, ita ut postea inter reliquias non possit reponi, pro peccato hoc imoletur sacrificium laudis quadraginta diebus, si vero inter reliquias possit reponi, triginta diebus id ipsum fiat. » Novissime et hæc adjecit : « Expectat fratribus illis, et necesse habent, ut quanto amplius sanctorum corpora apud se congregant, et juxta se locant, tanto amplius studeant honorifice, et amabiliter iis ministrare, et ut vitam suam cum timore Dei emendent, ac diligentius ordinem suum observent. Nam ut ad hoc eos commoneret Dominus, permisit fieri, quod factum est in medio eorum. Quod si admonitioni ejus obedierint, et fecerint, quæ dixi, certum habeant, quoniam pretiosi isti martyres interpellabunt pro eis coram Domino, et in omni necessitate eis subvenient; si autem non fecerint, accusationem et querelam facient adversus eos. »

84. *Martyres societatis Ursulanæ intelligat lector : ipsorumque sancti monasterii fundatorem Heribertum, Coloniensem episcopum, illic conditum; nunc autem etiam Appendiculam accipiat a scriptore nescio quomodo additam libro II in Visionibus anni 1156 finem, ut dixi, accipiens, Sanctamque præmonens de futuro iterum concursu dierum annuntiationis ac passionis Dominicæ, quod fuit anno Incarnationis 1160, unde consequitur visionem in hac Appendicula narratam spectare ad Julium anni 1159. Est autem talis : Factum est etiam in una dierum mensis Julii, ego Elisabeth secesseram in locum semotum ac secretum, et intendebar orationibus, et ecce angelus Domini veniens coram me stabat, et ait : « Nunquid ignoras, quoniam futuri anni Pascha eo ipso die, quo resurrexit Dominus, celebrandum est, et Annuntiationis (56) festivitas in diem Passionis incidet? » Et sicut, quoniam hæc vere ignorabam. Et subjecit dicens : « Scito, quoniam in tempore illo accepturus est Satanas potestatem a Deo concitandi homines adversum se invicem, ut mutuo sese interficiant. Sol rubore suffundetur, et tenebris obducentur : quod quidem non aliud erit, nisi multa sanguinis effusio, et immeusa tristitia in populo Christiano. Post hæc, coluber, sanie immissor, invisibiliter homines interfectorus est, eritque tribulatio magna in terra; ita ut perpetuæ laudis debitor sit Domino omnis, qui vita incolumi evaserit. Si autem, quæ post cito ventura sunt, tibi enarrem, scio, quod præ timoris magnitudine subsistere non poteris. »*

85. *Comminationes hæc cæptas esse impleri eo, pro quo prænuntiatus dixi, anno 1160 evidenter liquet.*

(56) Anno scilicet 1160 sub eodem, quem supra notavi, recensu litteræ Dominicalis B. Istis autem angeli verbis vel confirmatur sententia Henschenii anno 29 vulgaris æræ Christum mortuum statuentis,

A *Isto siquidem anno, cum obiisset in mense Septembri Adrianus IV et e'lectus esset Alexander III surrexit Romæ antipapa Octavianus, sub nomine Victoris; fautoremque nactus Fredericum imperatorem, schisma Italiæ et Germaniæ perniciosissimum excitavit, ne quidem per mortem suam finiendum; sed electis post ipsum subinde aliis, continuandum usque ad annum 1177. Durante autem schismate, et Frederico pontificem in Italia persequente, exorta est sævissima illa mortalitas, quam ad annum 1166, num. 11, describit Baronius, quæ hic videtur intentari. Omnia porro circumspectanti videri possent ideo articulus iste huic libro additus, quia qui sequitur tertius in editione, licet ad annum 1156 spectans, recte videbatur subnecti secundo, seorsim tamen descriptus habebatur, et ut per se subsistens laudatur a Trithemio in libr. de Scriptor. velut opus pulcherrimum et non inutile; in Chronico Hirtzaugiensi, ut opus pulchrum et necessarium. Idem deinde in Chronico Spanheimensi laudat Egbertum, quod monachus in Schonau, et postea abbas, omnia scripta et revelationes sanctæ Sororis ornatiori stylo, in eam formam, qua nunc leguntur redegit. Porro ad minas Orbi Christiano intentatas in hac Appendicula, ut jam publicari cæptas, spectare videtur epistola, quam proœmio subjunximus, scripta ad S. Hildegardem; adeoque etiam magisteriatum Elisabethæ, ad hunc circa idem tempus electæ.*

CAPUT VI.

C *Initium libri VIARUM DEI cæpti scribi ann. 1156 et sermonum eo contentorum Synopsis.*

86. Hic est liber Viarum Dei, qui annuntiatuſ est ab angelo Dei altissimi, Elisabeth, ancillæ Christi et Dei vivi, in quinto anno visitationis ejus, in quo visitavit eam Spiritus, ad salutem omnium, qui paternas admonitiones Dei grata benedictione percipiunt. Et erat in anno Dominicæ Incarnationis 1156. Factum est in exordio quinti anni visitationis mee, jam appropinquante die festo Pentecostes, ego Elisabeth vidi in visione spiritus mei, montem excelsum, copioso lumine in summo illustratum, et quasi vias tres, a radice ejus ad cacumen usque porrectas. Quarum una (quæ media erat) in directum mihi posita, speciem habebat sereni cœli, sive lapidis hyacinthi; quæ vero a dexteris mihi erat, viridis apparebat, et quæ a sinistris, purpurea. Stabat autem in vertice montis, contra viam mediam, vir quidam insignis tunica hyacinthina indutus, et præcinctus ad renes baltheo candido : facies splendida erat ut sol, oculi vero in modum stellarum radiantes, et capilli ejus tanquam lana candidissima : habebat autem in ore gladium ex utraque parte acutum, et in manu dextera clavim, in sinistra vero quasi sceptrum regium.

87. Vidi rursus alia visione, in solemnitate Pen-

idque 23 Martii, vel, si tali die revera passus Christus non est, novo argumento probatur, quod alias docui, Deum et angelos sanctis extaticis loquentes uti verbis ipsorum intellectui accommodatis.

terostes, in ascensu montis ejusdem, a sinistris viri præfati, secus vias prioris visionis, alias tres vias, varietatem habentes hujusmodi. Una earum, quæ viæ viridi propinquior apparebat, amœna quidem erat, sed ita ex omni parte vepribus condensis vallata erat et oblecta, ut ab eis pungi necesse esset ambulantes per eam, nisi diligenter constricti et inclinati incederent. Apparuit et semita quædam delectabilis, arcta, et quasi modicum trita habens veprium, sed ex utraque parte jucundo gramine et floribus diversi generis copiose vallata. Media autem inter has duas una erat, ampliorem cæteris habens latitudinem, plana, et quasi pavementum habens ex lateribus rubeis, quam cum diligentius aspicerem, angelus Domini, qui mihi assistebat, dixit: « Viam hanc intreris, et pulchra tibi videtur, et commoda ad ambulandum in ea; sed periculosa est, et facile labuntur incedentes per eam. »

88. Rursus in Octava Pentecostes, in tempore meridianæ quietis, subito aperti sunt oculi cordis mei sine carnis vexatione, sicut et in præfatis visionibus, et vidi iterum, quæ prædicta sunt omnia. Adjecit autem Dominus ostendere mihi præter eas vias, quas videram, alias quatuor, secus tres vias primæ visionis, a dextris viri, qui stabat in cacumine montis. Una earum, quæ proxima erat viæ purpureæ usque ad medium montis, difficultatem magnam habere videbatur a veprium densitate, quibus ex utroque latere obsita erat: reliqua vero pars ejus usque ad summum floribus amœna, et ab impedimentis libera, sed arcta et modicum trita apparuit. Quæ erat proxima huic, arida videbatur, et in modum campi arati, glebis ingentibus aspera, et viatoribus suis plurimum onerosa. Eram autem cogitans apud me de his duabus viis, quod difficilem haberent incesum, et respondens angelus, qui mihi assistebat, ait: « Si quis ambulaverit per vias ietas, caveat, ne offendant pedem suum; qui autem offenderit et ceciderit, si non surrexit, sed permanet, non videbit lumen æternum: » reliquæ vero duæ, quæ pariter cum his apparebant, planæ, et expeditæ erant, et aspectu pulchræ, candorem habentes quasi terræ bene tritæ in strata publica. Cumque hærerem in aspectu earum, audivi rursus angelum dicentem: « Via justorum recta facta est, et iter sanctorum præparatum est. »

89. Visionis primæ, sicut per angelum accepi, interpretatio est hæc. Mons excelsus, altitudo cælestis beatitudinis est; lux in vertice montis, claritas est vitæ æternæ; viæ diversæ in monte, electorum variæ ascensiones sunt, quibus ad regnum claritatis ascendunt. Via hyacinthina, divinæ contemplationis studium est. Ambulant in ea, qui jugi meditatione et desiderio in Deo et in cælestibus mentis oculum figunt. Via viridis eorum est, qui in activa vita perfecti et irreprehensibiles esse student, incedentes in omnibus mandatis Domini sine querela; qui dum non transitoria, sed immarces-

A cibile bravium supernæ retributionis, in cunctis operibus suis attendunt, gressus mentis in viridi figunt. Via purpurea, ascensus beatorum martyrum est; qui in tormentis passionum justitiam Dei per patientiam operantes, in purpura sanguinis sui ad divinum lumen transire contendunt. Vir insignis supra montem, Christus est; splendor vultus ejus, divinæ claritatis ejus est signum; oculi radiantis, serenus aspectus ejus super electos, capilli, lanæ albæ similes, Antiquum dierum esse pronuntiant, licet in novissimis diebus secundum carnem sit natus. Gladius anceps in ore ejus, terribilis iudicii sententia est, de ore ejus processura, feriens reprobos duplici contritione corporis et animæ. Clavis in dextra ejus apparuit, quoniam ipse est, qui solus aperit januam vitæ et nemo claudit; claudit et nemo aperit (*Apoc. iii*): ipse quoque est, qui profunda mysteriorum Dei, cui vult, reserat et non est, qui claudit; signat et non est, qui signaculum solvat. Sceptrum in sinistra ejus, potestas regia est, quam et secundum humanam naturam se accepisse testatus est, dicens; *Data est mihi omnis potestas in celo et in terra (Math. xxvii)*. Tunica hyacinthina virtutem indicat cælestis contemplationis, quæ totam perfecte possidebat mentem Salvatoris; non enim ut cæteri hominum ad mensuram spiritum acceperat, in quo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter (*Colos. ii*). Baltheus candidus inviolabilis innocentiam candorem in eo designat. Apparuit in via, quæ divinitatis suæ contemplationem significat; quia sic eam vult manere in æternum, cum cæteræ permansuræ non sint. Non apparuit in omnibus et tamen erat in omnibus (*Math. xxviii*); quia singulæ significant virtutes, per quas justii homines veniunt ad montem excelsum, ubi recipiunt pro singulis virtutibus singulas mercedes et in omnibus viis veritatis contemplandus est Deus.

90. Visionis secundæ mysterium hujusmodi est. Tres viæ, quæ a sinistris viri, stantis in monte secus viam viridem, apparuerunt, proprietatem expriment trium ordinum in Ecclesia, videlicet conjugatorum, continentium et rectorum. Via vepribus vallata, vita est conjugatorum. Amœna apparuit via hæc, quia ab initio instituta est a Deo hæc vita: et si legitime observetur, pulchra et bene placens est in conspectu Domini, et ambulantes in ea procul dubio in montem Dei ascendunt. Sed infinitæ sæcularium curarum sentes huic ex omni parte imminet, quibus pungi necesse est viatores ejus, nisi et parce vivendo sese omnibus modis constringant et coram Deo et hominibus se humiliando semper velut inclinati incedant. Via a vepribus libera, et jucundis floribus utrinque vallata, vita continentium est; horum etenim proprium est a curis et sollicitudinibus vitæ præsentis mente abstrahere et sola, quæ Domini sunt, cogitare, ut sint sancti corpore et spiritu. Arcta est via hæc, quia ut legitime et sapienter observetur, magnæ disciplinæ custodia coarctari necesse est gressus ambulantium in ea,

ne forte secundum arbitrium proprium viventes, aut in fornicationem labantur, aut cum fatuis virginibus, sive viduis delicatis, quæ viventes mortuæ sunt, deputentur. Modicum trita est, quia respectu aliorum, pauci sunt qui ingrediuntur per eam, pauciores, qui perseverant in ea : floribus diversi generis delectabiliter undique vallata est, quia omnia virtutum genera continentium vitam adornant. Via media inter duas predictas latior illis, ita rectorum est ; ea enim cum sit instituta ad regendam vitam conjugatorum, sive continentium, sive utrorumque, minus illis coarctatur, et liberius arbitrium habet propriam voluntatem exercendi, ac per hoc facilius in ea lubricant grossus ambulantium per eam : quod et ipsa ejus planities apte significat. Propter quod et periculosa dicta est, quia tam multi in ea labuntur, ut in ipsa paucissimi stabiles inveniantur. Quod autem quasi pavementum habere visa est ex lateribus rubeis, quæ sunt ex terra ignibus cocta, sollicitudinem significat prælatorum, qua circa subditos mentes eorum jugiter decoqui necesse est, quibus et animæ et corporis procuracionem debent.

91. Visionis tertie interpretationem, cum ab angelo instructiore meo sciscitarer, dixit ad me : « Ecce incepisti librum Viarum Dei, sicut propositum tibi fuerat. » Hæc idcirco dicebat quoniam anno priore, die quadam cum essem in spiritu, duxerat me quasi in pratam quoddam, in quo fixum erat tentorium, et introivimus illuc. Et ostendit mihi congeriem magnam librorum, illuc depositorum, et ait : « Vides libros istos? Omnes adhuc ante diem iudicii dictandi sunt. » Elevans autem unum ex eis dixit : « Illic est liber Viarum Dei, qui per te revelandus est, quando visitaveris sororem Hildegardim, et audieris eam. » Et ita quidem impleri cœpit, continuo cum ab ea rediissem (57).

92. Est autem quatuor Viarum, quæ in tertia visione monstratæ sunt, significatio hæc. Prima, quæ erat vicinior viæ purpureæ, in inferiori parte dumetis aspera, in superiori autem expedita et florida, vitam significat eorum, qui legitime in sæculo viventes, in curis rerum mundanarum dies suos dimittunt, ac deinde ad floridam et expeditam continentium transeunt vitam ; eorumque regula se constringentes, pariter cum illis in montem Dei ascendunt. Via arida, et glebis aspera, durissimum illud genus vitæ est, quo incedunt sancti eremitæ, et nonnulli in societate hominum conversationem habentes, qui carnem suam supra humanum modum macerant et exsiccant jejuniis, vigiliis, genuflexionibus, flagellis, cilicio, et gravissimis quibusque afflictionibus. Omnia hujusmodi quasi glebæ asperitatis sunt, et multo conatu et vigilantia opus est ambulantes per viam hanc, ne forte in nimia ejus asperitate offendant, et gravius cæteris corruant. Duarum viarum, quæ simul cum eis, quæ descripta

est, apparebant, una (ut dictum est) magis trita et expeditior visa est, de qua locutus est instructor meus dicens : « Per hanc viam incedunt sanctæ animæ infantium, quæ in sacro baptismate sanctificatæ sunt, et infra septennium e vita discedunt ; qui quoniam sæculi malitiam experti non sunt, expedito et liberrimo gressu ad regnum Dei perveniunt. » De altera vero ait : « Adolescentium via est hæc, qui paulo tardius illis incedunt, et idcirco minus trita et expedita apparet illorum via. » Ecce hæc sunt visiones, et interpretationes earum. Qui aperuit oculos meos, ut viderem visiones Dei, ipse procul dubio per angelum suum, sicut placitum fuit ante ipsum, in hunc modum intelligendas esse demonstravit.

CAPUT VII.

Sermonum pro Viarum istarum singulis ab angelo dictatorum priores quinque, summam delibati.

93. Factum est autem in festo B. Jacobi, cum essem in spiritu, et viderem visionem viarum Dei, rapta sum in sublimi, et quasi in vicino monte Dei contemplata sum. Et ecce, lux illa immensa, quæ montis verticem occupabat, per medium sciendi visa est, et introspexi per eam, et vidi sanctorum multitudinem, cujus æstimari non poterat numerus. Et ait ductor meus ad me : « Hic vides martyres, sanctos episcopos et confessores Domini, virgines, cœnobitas, utriusque sexus viduas, et sæculares conjugatos et continentes, nobiles et ignobiles, omnes regnantes cum Christo. Hi ambulaverunt vias Domini, vias sanctas, quas vidisti, et perceperunt immarcescibilem gloriam a Christo Domino cum angelis ejus. Consideret nunc unusquisque viam suam : quod si injuste ambulaverit, corrigat se ipsum, cum humilitate, et charitate, et obedientia, et dirigat viam suam. Quod si pervenerit, recipiet præmium æternum. »

94. Eram post hæc quiescens in lectulo meo, nec adhuc somnum cœperam, cum repente visitavit me Spiritus Domini, et replevit os meum sermone hujusmodi : « Attendite nunc ergo vos, qui renuntiastis sæcularibus desideriis, et elegistis, ut sequamini vestigia ejus... Cogitate apud vos, quomodo vivatis cum humilitate et obedientia et charitate sine murmuratione et sine detractatione et invidia, et sine superbia, et ab aliis vitiis abstinete vos.... » Nondum verba hæc finierat angelus, qui mihi per vices loquebatur, cum incidit mihi dubitatio quædam de distinctione viarum Dei, quæ descriptæ sunt, et interrogavi dicens : « Nunquid, Domine mi, nos cœnobitæ sumus in via contemplationis, cum sumus in via continentie? An esse potest, ut simus in utraque? » Et ait : « Communis est vobis via contemplationis cum clericis, sicut illis vobiscum communis est via continentie : scito tamen, quod multi sunt in via continentie, qui in via contempla-

(57) Scilicet intra Pascha, et Pentecosten anni 1156 quorum hoc III Junii celebrandum erat, istud

actum fuerat 15 Aprilis, cum Dominicas post Bisextum indicaret littera G.

tionis non sunt. Et sunt multi clericorum, qui neque in via contemplationis, neque in via continentiae ambulant, et hi infelices sunt... » et consummatis sermonibus his, in die qua B. Michaelis memoriam agebamus, iterum se mihi praesentavit, et allocuta sum eum, dicens: « Nunquid, domine mi, secure affirmare poterimus omnes hos sermones ex te processisse? » Hæc idcirco dicebam, quia ex parte verba ista protulerat, ita ut faciem ejus non viderem: ex parte vero per os meum in spiritu fuerant pronuntiatæ. Ille igitur, cum magna severitate me intuens, ait: « Crede ex toto corde tuo verba hæc; quæ descripta sunt, et de ore meo processerunt. Beatus qui legerit et audierit verba libri hujus, quia vera sunt, et a veritate nunquam declinant. » Alio quoque sermonem continuo inchoavit his verbis, dicens: « Admoneo eos, qui in sæcularibus curis oppressi sunt, aliquando cogitare quæ sunt præcepta vite, id est diligere Deum, etc...., si ad altitudinem contemplationis se non valent erigere, legitimarum actionum officia studeant adimplere.... Hæc est via Domini recta et pulchra, via actionum sanctarum: qui ambulaverit in ea usque ad finem, vitam inveniet, et requiescet in monte sancto Dei, et sors ejus cum filiis lucis. »

95. Dies festus agebatur et eramus assistentes divino officio, cum ex consuetudine apparuit angelus in conspectu meo. Cumque de mora ejus solito longiore delicta mea coram ipso culpassent, dixi ad eum: « Placeat nunc, domine mi, ut tertie illius vite, quæ est sanctorum martyrum disciplinam nobis insinues, neque ab hac tua bonitate propter aliqua delicta mea compeſcaris. » Tunc aperiens os suum locutus est dicens: « Agnus Christi procedit coram sanctis martyribus et ipsi sequuntur eum cum palmis et coronis, congaudentes ei cum triumpho nobili... Audite hæc, et corde percipite, qui persecutionem patimini propter justitiam: Ite gaudentes per viam nobilem, viam bellatorum Domini, viam purpuratam cruore sanctorum et Agni.... » Factum est autem, priusquam verba hæc terminasset angelus, qui mecum loquebatur, ut superveniret festivitas Beatarum Virginum Ursulæ et sociarum ejus undecim millium. Tunc decantabatur in vigilia matutina sermo ille divinus, quo dicitur: *Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum et deducet illos in via mirabili*: unde ego sumpta occasione interrogavi instructorem meum, cum inter silentia missæ mihi more suo apparisset, dicens: « Domine, demonstra mihi quænam est via illa mirabilis.... » qui continuo respondens ait: « Via sanctorum martyrum hæc est.... quæ bene mirabilis appellari potest... » Post hæc cum adesset festivitas S. Martini, circa medium noctis ante vigiliam matutinam, subito expergefata sum et fugit somnus ex oculis meis: et ecce angelus Domini stabat coram me et allocuta sum eum, dicens: « Oro, mi domine, ut exhortationem sermonis tui de sanctis martyribus jam com-

A pleas et competenti sine concludas. » Qui cum me contemplari fecisset sublimia quædam, quorum aspectu eram indigna, petitionem meam implevit....

96. Fui in oratione, et apparuit mihi solito more dominus meus et postulavi ab eo disciplinam viæ illius quæ ad ordinem conjugatorum pertinere dicta est; statimque assensit petitioni meæ, sicque exorsus est: « Ecce dico et admoneo sæculares conjugatos: abstinete vos a pravis operibus vestris... quæ sunt avaritia, luxuria, fornicatio, adulterium, homicidium... quoniam impossibile est cum talibus vitiis intrare per viam vestram. » His dictis, abscessit: et cum iterum apparuisset, rogavi, ut prosequeretur incepti sermonis exhortationem, qui ait: « Nisi, quod benignus et misericors Dominus est, in tædium posset adduci, pro eo quod tot modis habitatores mundi admonet, ipsi vero pro nihilo ducunt monita ejus.... Date, o vir et mulier, honorem ordini vestro, quem Deus honorare dignatus est... Liget corda vestra timor Domini, ut in opere vobis concesso frenum vobis ipsis imponatis... Dies festos et dies legitime abstinentiæ et tempora purgationis per continentiam honorate, et si quid super addideritis, addet Dominus gratiam vobis et generationi vestræ.... Illud autem scitote, quod mutua conjunctionis vestræ præcipua causa esse debet propagatio prolis; si qua alia est, ad infirmitatem pertinet, et habet indulgentiam, si timoris Domini moderationem habuerit et eleemosynarum remedium.... Iterum dico vobis, qui sub jugo matrimonii degitis, Deum timete, fidem et dilectionem immaculatam invicem custodite: filios vestros et filias et familiam vestram in timore Domini et castimonia enutrite... Hæc est viæ vestræ delectabilis amœnitas, quæ in mysterio demonstrata est... tribulationem tamen carnis et sollicitudines mundi, quas non experiuntur, qui continent, habere necesse est ambulantes in ea, sicut et in similitudine spinarum expressum est.... »

97. Rogavit me germanus meus, ut sciscitarer ab angelo, quare in principio sermonis hujus inter cætera iniquitatum nomina, fornicationis nomen adjunxisset, cum hoc non ad conjugatos, quibus loquebatur, pertinere videretur. Cumque super hæc dubitatione mea dominum meum interrogare cõpissim, locutus est ad me, dicens...: « Fornicationis immunditia plenus est mundus, et vix invenitur qui non se præcipitet in foveam ejus... Propter hoc autem in increpatione conjugatorum fornicationis nomen adjeci, quia et ipsi antequam conjugii legem assument, super modum in ea frædantur, et provocant iram Dei in se. Hinc est, quod ad matrimonia legitima accedentes, fructu generationis privantur a Domino, et mirantur unde accidat eis, ignorantes sterilitatis suæ causam: quibus autem generatio conceditur, aut in ipsa prole, aut in aliis rebus necessariis pluribus modis divinitus feriuntur et omnia ipsis infeliciter proveniunt... » Tunc interrogavi eum dicens: « Domine mi, quid dicis de illis,

quos Catharos vocant, qui vitam conjugatorum omnino reprobare dicuntur? » Et respondit dicens: « Illorum, de quibus interrogas, vita abominabilis est coram Domino... » Iterum autem allocuta sum eum dicens: « Domine, ut audivi, quidam ex eis asserunt, quod legitimum esse non potest conjugium, nisi inter eos qui usque ad tempus legitimæ conjunctionis virginitatem ambo custodierunt: quid ad hoc dicis? » Et respondens, ait: « Ubi tale conjugium esse potest, gratum est Domino; sed raram est valde, ut ita contingat. Verumtamen ex iis, qui non continuerunt, multi sunt acceptabiles Domino, legitima habentes conjugia, et in mandatis Domini ambulantes, alioqui nimis contraheretur numerus populi Dei. »

98. Celebrantibus nobis solemnitate B. Joannis Evangelistæ, intenta eram orationi post vigiliis matutinas; ac deprecabar Dominum valida intentione cordis, ut secundum solitam benignitatem suam disciplinam viæ continentiam, quam in spiritu videram, aperire mihi dignaretur; sed et divinum evangelistam, et angelum doctorem meum, ut mihi adjutores essent, invocabam. Cumque orando lassata fuisset, remisi paulum oculos ad soporem, et post pusillum repente expergefata sum, et ecce angelus mihi assistens, sermonem, quem desiderabam, inchoavit his verbis: « Dico vobis, o filii Dei, o filii lucis, intuemini viam vestram, quomodo floreat, et quam delectabile est currere in ea. Currite ergo, et properate obviam Sponso vestro, qui vos exspectat. Diligite castitatem, et servate illi integritatem virginitatis vestræ. Virgo ornata castitate, charitate, prudentia, humilitate, bene currit. » Hæc cum dixisset, amplius non adjecit.

99. Sequenti vero die cum de beatis Innocentibus officium missæ ageretur, ego, sumpta occasione ex lectione Apocalypsis, quæ legebatur, deprecata sum dominum meum, qui iterum mihi assistebat, dicens: « Domine, si inveni gratiam coram te, dic mihi, obsecro, quale est hoc canticum, quod decantant isti beati martyres ante sedem Dei et Agni, sicut præsens lectio testatur, aut quomodo sequuntur Agnum, quocumque ierit? » Et respondens ait: « Quid me interrogas? nulla lingua super terram novit hoc canticum; nihil inde tibi enarrabo. Quod autem interrogas: Quid est, quod sequuntur Agnum, quocumque ierit; hoc est quod in omnibus virtutibus, quæ considerari possunt in Agno, ipsum imitantur... » Rursus in Circumcisione Domini, cum se mihi obtulit dominus meus, dixi ad eum: « Mi domine, doceas me, obsecro, de integritate virginitatis, nunquid amitti potest per immundam libidinem, quæ haberi solet in tentatione, si non usque ad opus fuerit perducta libido? » Qui ait: « Non amittitur, sed inquinatur... Deoque accepta non est, et debita mercede privatur. » Cum autem in Octava B. Joannis iterum se mihi præsentasset, prævenit verba mea ita me hilariter alloquens: « Interrogare me vis, interroga, et respondebo tibi. » Et dixi, sicut

A a ductore præmonita fueram: « Domine, quod scriptum est: Voluntas pro facto reputabitur, nunquid adversari potest sermoni tuo, quem proxime dixisti? » Et respondit: « Nequaquam. » Itemque subjunxit: « Verum est certe, quod scriptum testaris, cujus operis perficiendi voluntatem habuerit homo, ita ut nequaquam remaneat in ipso, quin ad perfectum perducatur, quod cupit, et sic usque in finem permanet, hoc quasi factum coram Domino reputatur; sed deleri tamen potest virtute veræ pœnitentiæ. Quidquid enim cogitatione, aut voluntate fecerit homo, ita annullari potest coram Domino ac si nunquam fuerit... qui autem voluntatem pravam fructu pœnitentiæ non diluit, hujus integritas, quamvis permaneat, inutilis est, et nullum consequitur fructum. »

100. Iterum subjunxi dicens: « Domine, sunt qui non sponte stimulos carnis experiuntur in tentatione, et moleste ferunt ardorem, qui aversatur munditiæ corporis sui, nulla tamen repugnatione evitare eum prævalent. Nunquid hoc eis reputabitur in peccatum? » Qui ait: « Si moleste ferunt tentamenta hujusmodi, neque animo eis consentiunt, leviori pœnitentiæ culpæ suæ, quam sic contrahunt, veniam consequentur, et mercedem magnam adipiscuntur. » Indicavit autem mihi esse hominem, in Christo familiarem (quis aut quæ sit, Deus scit) sustinentem ab adversario impugnationem castitatis, et nimis ob hoc animam suam moles illi affligentem, et ait: « Consolationem ei annuntia, dicesque ei, ut parcat afflictioni. Revocet in memoriam, quod scriptum est de electis Domini: *Tanquam aurum in fornace probavit eos.* Gaudium sit ei; non tamen sine tristitia. Gaudium, pro eo quod tale aliquid Dominus ei imponere dignatus est, per quod ad mercedem magnam præparatur; non sit tamen sine tristitia, quia in tali tentatione non omnino culpa evitatur. » Et dixi: « Domine, qualiter debet resistere adversario, et quibus armis eum superabit? » Qui ait: « Oratione, et confessione, et flagellis carnis pugnet, et superabit. Non autem insistat rogare Dominum, ut ab hoc stimulo liberetur; sed hoc oret, ut misereatur ei Dominus in hoc tempore tentationis. Si in loco secretiori fuerit, flectat genua ter coram Domino; si autem opportunitas loci ei defuerit, signet cor suum ter signaculo crucis, ac dicat: *Salvator mundi, salva nos, qui per crucem et sanguinem redemisti nos; auxiliare nobis, te deprecamur, Deus noster.* »

101. Post hæc una dierum suscitavit linguam suam in hæc verba: O virgines, ecce ad vos clamat vox divina, vox Sponsi vestri pulsatur ad aures vestras: aperite illi, et introducite illum ad palatium cordis vestri, et amplectimini eum, quia pulchrior et amabilior est omni creatura... Hinc sequitur longa, et post hanc alia, ad virgines exhortatio: sub qua Elisabeth angelum interrogavit, dicens: « Domine, quæ sunt vestes illæ nuptiales, de quibus dixisti? » Et respondit: « Ire debent virgines ad

interiora cordis sui et emere illic tria genera ornamentorum. Primo eas habere oportet vestimentum candidum et immaculatum, quod est innocentia carnis. Necessarium illis est et operimentum secundum, quo debent esse amictæ, quod est charitas, qua ab illis diligendus est Christus sponsus. Tertium ornamentum earum est torques aurea, quod est pudicitia, qua debet se ipsam virgo constringere, ut sit verecundia ad loquendum, ad audiendum, ad videndum, ad faciendum omne quod impudicum non est: hoc est signum, de quo dictum est: *Posuit signum in faciem meam.* » Hoc, ut æstimo, adiecit, pro eo quod in festo B. Agnetis ipsum de hoc verbo interrogaveram, et nullum tunc mihi super hoc dedit responsum. Iterum dixi: « Domine, quali pretio emenda sunt virginibus ista ornamenta? » Et ait: « Castigatione corporis proprii, ac denario uno, quod est contemplatio pudicitæ Sponsi, quam reponere debent in medio cordis sui.... » Et factum est completis sermonibus istis in Dominica secunda sacri Jejunii die festi S. Mattheæ apostoli (*nam anno 1157 currebat littera Dominicalis F, et dies Cinerum inciderat in diem XI Februarii*) in tempore divini officii, vel sacrificii, apparuit mihi benedictus Dominus, angelus sanctus, et finem competentem imposuit sermoni ad virgines Domini.

CAPUT VIII.

Sermonum quinque reliquorum synopsis.

102. Sermone præcedenti ad finem deducto, distulit solito diutius visitare me angelus Domini: quod ego delictis meis imputans, anxiam intra me, ac diligentius lacrymis et orationibus operam dedi: et adjuvabat me conventus noster oratione communi. Et consummatis septem et decem diebus ab eo, quo jam dicta verba compleverat (*post festum S. Gregorii papæ 12 Martii*) stabam sola in oratorio circa horam tertiam, effundens coram Domino cor meum, ac dicens: « Non mea merita aspexisti, Domine, in omnibus quæ hactenus mecum operatus es; sed in tua misericordia fecisti omnia hæc. Propterea obsecro ne compescaris delictis meis, aut cuiusquam alterius, quin hæc, quæ nunc apud me initiare dignatus es, propter bonitatem tuam ad bonam consummationem perducas. De via rectorum Ecclesiæ, quam mihi in mysterio demonstrasti, congruentem disciplinam nobis aperire dignare, ex qua aliquis fructus correctionis proveniat, sicut necessarium esse nosti populo tuo. » Adhuc ista, et his similia in oratione loquente me, ecce angelus desiderii mei subito apparuit coram me et sermonem, quem desiderabam, his verbis initiavit, dicens: « Hæc dicit Dominus: Ecce ego mitto angelum meum, ut annuntiet vobis, qui in sublimi potestate imitatores estis. Dico autem vobis, quod iniquitas terræ, quam absconditis propter aurum et argentum, ascendit coram me, tanquam fumus de igne... Videte Pontificem magnum et excelsum super omnia Dominum Jesum, quomodo in diebus obedientiæ suæ ambulavit in medio discipulorum suorum,

A non in altitudine dominantis, sed in humilitate ministrantis; tanquam pius æmulator gregis sui, usque in consummationem mortis pro eo. Respiciat semen ejus, quod est benedictum, ministros vocationis vestræ beatos apostolos: nunquid sicut viæ vestræ viæ illorum fuerunt?... »

103. Celebrantibus nobis diem festum Paschæ (31 Martii) in tempore divini officii post lectionem Evangelii, apparuit mihi angelus Domini stans coram me; cumque hoc petiissem ab eo, ut hoc procurare dignaretur, ne quid negligentia in illa sacra communione, quam expectabantur, accideret; adieci postulare, ut sermonem suum de rectoribus Ecclesiæ, secundum quod inchoaverat, prosequi dignaretur. Ad quod mihi breve responsum reddidit dicens: « Si digni essent, multa magna de illis Dominus revelaret. » Quo dicto statim ad altare cum festinatione accessit; et cum duobus angelis qui in principio missæ advenerant, cum magna diligentia, donec omnes communicassemus, astabat. Sequenti vero die circa idem tempus adveniens, similia inculcavit, et rursus die altero addidit, dicens: « Hæc dicit Dominus magnis prælatibus Ecclesiæ: Recordamini, quam rationem reddituri estis in tremendo iudicio meo de ovibus meis, quas suscepistis regere et custodire... » Post hæc quasi in spiritu lenitatis, ait: « Ego Dominus clamo et admono pastores meos... Sunt enim, qui mihi videntur boni et pacifici, heu quam pauci! et alii multi mali et perversi... propter quod oportet admoneri bonos, ut in melius proficiant; malos autem et perversos, ut convertantur, ne pereant de via justa. » Et cum me iterum visitasset, adiecit: « Attendite cum omni sollicitudine mentis viam vestram... quod si me diligitis et nomini meo honorem præbetis, honorificabo vos coram sanctis angelis meis. »

104. Adhuc loquente ad me angelo sermones istos de pastoribus Ecclesiæ visum est quibusdam opportunum, ut interrogarem de iis, in quibus erroris sui occasionem accipiunt dubii quidam. Interrogavi igitur, non quasi in fide dubitans, sed quasi cupiens fidem nostram ex angelica auctoritate firmari, et dicebam: « Nunquid, domine, in ecclesiasticis sacramentis parem habent veritatem officia eorum pontificum, qui sinistre et non secundum Deum ad pontificatum suum introierunt, et eorum quorum bonus introitus est? » Qui respondens ait: « Multi, dum profunde talia scrutantur, magis depravantur, quam emendantur: et talia Dominus revelaret, si non eo liberius peccarent illi ad quos pertinent. » His dictis confestim ablati sunt ab oculis meis. Iterum autem die alia cum redisset ad me, interrogavi eum, repetens eundem sermonem, qui præscriptus est. Et ille: « Habent, inquit, parem virtutem, sed beneplacitum est magis Deo in officiis eorum, qui bene introierunt. » Iterum subieci dicens: « Itane est, domine mi, ut quod presbyteri ordinati ab illis quorum malus introi-

tus, eandem habeant potestatem consecrandi corpus et sanguinem Domini in altari, quam habent, qui ordinati sunt ab illis qui legitime introierunt? » Qui ait : « Non ascendat unquam dubitatio in cor tuum de hac re; sed certum habeto quod omnes qui in ecclesiastica ordinatione presbyteratum acceperunt, eandem potestatem habent in consecratione Domini sacramenti, sive bene, sive male introierunt ordinatorum eorum.... »

105. Quia ad Patres nostros, spiritualia iudicia in Ecclesia habentes, pertinere totus hic sermo visus est, rogavi angelum Domini dicens : « Oro, domine, ut sicut spiritualibus rectoribus verba admonitionis hactenus ministrasti, ita illis quoque, qui sæcularia iudicia habent, aliquas admonitiones, ex quibus et ipsi corrigi possint, a Domino nuntietis. » Qui confestim petitioni meæ consensum præbens, his verbis sermonem ad illos pertinentem exorsus est. « Ecce constituit Dominus super populum suum principes et iudices, ut facerent iudicium, et iustitiam, et confirmarent veritatem, et pacem inter virum, et virum, ut esset omnis populus beneplacens coram Deo vivente. Nunc autem.... Propterea vivo ego, dicit Dominus, si non audieritis vocem admonitionis meæ, et conversi fueritis ad me, detrahā vos ab altitudine vestra, qua male usi estis, in profundum inferni, et eritis consortes illorum, quibus vos assimilastis in incendio viventi in sempiternum. » In die sancto Pentecostes (19 Maii) in hora prima, ante celebrationem divini officii, cum essem in oratione, apparuit angelus coram me et hactenus dictum sermonem complevit...

106. In festivitate S. Martini (58) inter silentia missæ allocuta sum angelum dicens : « Placeat nunc, domine, ut exhibeas nobis disciplinam congruentem illi viæ, cujus pars vepribus occupata apparuit, altera vero floribus amœna, et stricta, nihil habens veprium et impedimentorum. » Vix petitionis meæ verba compleri et protinus ait : « Ecce dico vobis, qui in sæculo viduati estis, viventes in carne, in laboribus, in angustiis multis, abstinete vos a vitiis huius sæculi et ambulate in via continentium... » Et adjecit in Vigilia apostolorum (28 Junii), dicens : « Et quid addam vos admonere? Ecce ostendivi viam, instruxi vos disciplina, palpate huc et illuc, considerate verba, retinete exempla, diligite castitatem, currite ad claritatem Domini nostri Jesu Christi, quam vobis præstare dignetur, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen. » Cum autem consummati pene essent hi omnes sermones, in festivitate apostolorum Petri et Pauli, ante horam divini officii, sui orans in secreto, et apparuit in conspectu meo angelus Domini et locutus est audiente me verba hæc : « Trevirensi episcopo (Hilino) et Coloniae et Moguntiae episcopis (Arnoldo II et Radulfo) annuntiatum sit vobis a Domino Deo, magno et tremendo et ab Angelo testamenti libri huius,

(58) Lego, et corrigo Maximini Trevirensis episcopi 29 Maii; hoc enim exigit ordo festorum sequentium.

A ut hæc verba, quæ inveneritis in præsentī libro, annuntietis Romanæ Ecclesiæ, toti que populo et omni Ecclesiæ Dei. Emendate vos ipsos et convertimini ab erroribus vestris et nolite indigne accipere admonitionem sacram et divinam, quia non sunt hæc ab hominibus inventa. Dico autem vobis ex nomine, quoniam in ista provincia nomen religionis habetis. Legite et audite admonitiones divinas et suscipite eas placida mente. Et nolite arbitrari hæc figmenta esse mulierum, quia non sunt; sed sunt a Deo Patre omnipotente, qui est fons et origo omnis bonitatis. Quod autem vobis dico, cæteris omnibus dico. »

107. Cupiebam octavi sermonis initium accipere in die translationis S. P. N. Benedicti (11 Julii) sed impeditæ sunt die illo orationes meæ ab hospitum præsentia, et translatum est desiderium meum usque ad proximum diem. Tunc etiam stante me in oratione post horam capituli, præsentavit se mihi angelus Domini et postulavi, ut sermonem ordiretur ad eos, quorum via in visione quasi glebis occupata apparuerat, et confestim aperiens os suum hæc verba locutus est, « Attendite, vos, qui in eremo vitam ducere elegistis, quam discretionem habeatis..., ut non cito sequamini omnem impetum zeli vestri, qui vos ad altitudinem perfectionis impellit, neque supergradiamini mensuram virtutis vestræ laboribus immoderatis.. Propter hoc memento, homo, fragilitatis tuæ, et caute gradiaris in via dura quam ingressus es et patienter agas in festinatione tua, ne ruinam patiaris... ad hæc sume eruditionem et disciplinam contemplationis et consolare abjectionem tuam in ea. » Confidentius nobis in capitulo, ad audiendam lectionem Regulæ, in festivitate S. Mariæ Magdalene astitit coram me dominus meus et præsentem sermonem congruo fine complevit. Cum esset festivitas B. Jacobi in primis Vesperis, apparuit angelus Domini coram me; feci itaque, sicut suggererat mihi conscriptor sermonum istorum, ac petii ab eo, ut titulum, qui in capite libri huius scribendus esset, pronuntiare dignaretur: qui continuo petitioni meæ assentiens ait : « Hic est liber, » etc , num. 86. »

D 108. Mense Augusti, quinta die mensis, post vigiliam matutinas, cum essem cubans in lectulo meo, nec adhuc somnum cœpisssem, subito apparuit coram me angelus Domini et præsentis libri nonum sermonem initio habuit his verbis : « Ecce ego habeo aliquid ad vos dicendum, qui in juventute positi estis, quasi lilium, quod ante solis ortum clausum erat et quando sol splendet, in virtute sua aperit se, et delectatus in ardore solis... Discite in primis timere Dominum... Ecce in sinu vestro est thesaurus desiderabilis et pretiosus, hoc est virginitatis gemma. Beati eritis, si custodieritis eam... si placuerit animæ vestræ custodire eam, attendite vobis ut non inquinatis eam negligentis levitatis

vestræ : declinate cum pavore cordis ab irritamentis immunditiæ et fugite confabulationes et collusiones adolescentularum, et corruptoribus earum nolite sociari : custodite os vestrum ab impudico sermone, et ab omni turpitudine oculos vestros et manus abstinete... » Post hæc rursus adjecit, et dixit : « Adhuc addam loqui fratribus et conservis meis admonitiões Patris eorum. Filii, aptate vobis in consuetudinem mores sanctitatis in floribunda ætate vestra, quos in tempore maturitatis vestræ possitis exercere... O adolescentes et juvenes immaculati,... ambulate in pulchritudine viæ vestræ, et eritis filii amabiles Domino et similes angelis Dei in cœlo, ad quorum societatem ducere vos dignetur Dominus noster Jesus Christus. »

100. Cum esset completus per angelum sermo præcedens, in Vigilia Assumptionis sanctæ genetricis Dei Mariæ, rursus in ipso die festo, in tempore divini officii visitavit me et ait : « Ecce adhuc volo consummare sermones meos, quoniam adhuc locus est et habeo aliquid breviter dicere ad infantes, qui nesciunt se custodire propter ignorantiam; propter quos oportet admoneri matres eorum, ut custodiant eos cum timore Dei castos et immaculatos, ne forte pereant. » Ad hæc ego subjunxi interrogans et dicens : « Quid est, domine, quod dixisti : Castos et immaculatos? quid facere possunt infantes, unde castitatem suam commaculent? nonne et si quid delinquant, ignorantia eos excusat? » Et ait : « Castitatem suam verbis immundis sæpe coinquinant et operibus, qualia et ipsi perficere possunt; et quamvis per ignorantiam faciunt, tamen sine reatu non sunt, et pœnam om-

(58) Qui in editis sequitur liber iv, in capita divisus quinque, præmittit illis visionem de Assumptione Virginis Mariæ Matris Domini, promissam in die ejus festo anni 1156, exhibitam 1157 et duobus post annis publicari jussam : ubi affirmatur, obdormivisse quidem Deiparam xv Augusti, sed resuscitatam, atque cum carne assumptam in cœlum quadragesimo post die 23 Septemb. quem diem cœperint sorores in conclavi Elisabethæ solemnem agere : ibidemque inducitur ipsa Deipara, quærenti virgini, quandiu post Domini Ascensionem vixerit in terris, unum duntaxat annum indicare, cum eo, quod a festo Ascensionis ad 15 Augusti intercedit; omnia hæc ejusmodi sunt, ut merito dubitare possimus, verene hæc dictaverit Elisabeth. Talis autem multo etiam magis est sermo de undecim milibus virginum præcipuam libri istius partem constituens. De illis, qui volet aliquid anticipatè ex nobis scire, legat dissertationem nostram insertam conatui Chronico historico de Romanis pontificibus post S. Pontiani pontificatum, et Paralipomenon ad eandem dissertationem; memineritque Parægi, inter Vitas S. Mariæ Magdalene de Pazzis positi, cujus doctrina hinc quoque novum surmeret argumentum, et rejicienda a definitione historicarum controversiarum, dicta factaque extaticarum sanctarum, quandoquidem Deiparæ, ut ibi præfertur, Elisabetham alluquenti, suamque ætatem infra quinquagesimum annum restringenti, opponi poterit eadem Deipara, asserens S. Birgittæ lib. vii, cap. 26, quod, postquam Filius suus ascendit ad cœlum, vixit in mundo per quindecim annos; aliis nihilominus contententibus ipsam multo serius e vivis excessisse.

A nino evadere non possunt de hac vita migrantes, quia neque ab aliquo sunt castigati, neque per se ipsos pœnitentiam delicti habere sciebant; propterea castigari debent a parentibus pro delictis suis, quia sicut mala facere assuescunt, ita et bona facere discerent, si per charitatem ad hoc nutrirerentur. Quod tamen dixi : Immaculatos, pro iis dixi, qui cum paululum de septennio exierunt, tunc amplius se commaculant pravis operibus, quia plus noverunt cogitare de malo, quoniam non sunt prohibiti ab eo, nam et ipsi in quantum possunt operantur opus impudicitie, nescientes quid faciant. Tales igitur, si de hac vita migrant, magnas pœnas sustinent, quæ usque purificentur, quia nulla omnino macula in regnum Dei potest intrare. Hoc ergo est illorum perire, de quo supra dixi : tanto autem gravius, ac diutius puniuntur, quominus orationibus et eleemosynis amicorum adjuvantur, pro eo quod eis indigere non credantur. Dico vobis parentibus, et quicumque parvulorum custodiam habetis, attendite quomodo in magna cautela eos custodiatis, quia in vos redundabunt delicta eorum... Consummavit autem hunc sermonem in Octava Assumptionis..... » Hæc est adjurationis conscriptoris sermonum istorum. Adjuro per Dominum, et per angelum ejus, omnem, qui transcripserit librum istum, ut diligenter eum emendet, et hanc adjurationem codici suo ascribat (58).

CAPUT IX.

C *Ultimus virginis morbus et in eo acta usque ad fratris reditum Moguntia.*

110. Virginibus Deo sacratis in Anturnacensi con-

Cancellothus noster, in Annalibus Marianis ad annum Christi 46 pro Elisabethæ sententia « testimonium profert ex arcanis beato viro Bertramo Cisterciensi revelatis, » et allegatis in Chronico Massei cujusdam lib. viii ad annum Christi 36 eisdemque fatetur favere divum Ildephonsum Toletanum, dum serm. 6 De Assumptione ait « post Christi triumphum non diu mansisse Virginem inter vivos. » Quæ autem ille objicit tam Elisabethæ, quam Birgittæ, non magnam vim habebunt apud eum qui critico examine ista excusserit. Poterat Cancellotus Elisabethæ respondere, quod num. 7 respondet Birgittæ, « Virginem locutam esse ex sententia, quæ tum erat in Ecclesia valde communis; » sed vereor, ut talis responsio multis probetur. Browerus in Annalibus Trevir. lib. iv, n. 104, agens de Ursulanis, fassusque « non facile statui posse, an Elisabethæ revelationes de illis, notatione temporum rerumque diligentem narrationem sint distinctæ, sic ut fundus in iis lateat historia; » (utpote in re difficill atque antiqua), « tandem existimari putat posse, in hac ipsa scientia tam remotæ abstruseque vestustatis, quam de virginibus hausit Elisabetha, partim a libera mente fluxisse quidpiam, partim aliquam significationem superne datam; flagitantibus etiam, ut sit curiose multis, haud plus perceperit, inquit, quam quantum nosse iis expedire divino numini visum sit. » Quisque in suo hic sensu abundet : pro Elisabetha nihil hactenus, (sækem quoad Ursulanis) commodius video, quam dubitare, utrum talis ipsa revera dictaverit. Cætera ad 21 Octobris magis enucleabimus; uti et de anno defunctæ Deiparæ ad diem 15 Augusti; quam tamen diem ejusdem obdormitioni primum ceptam ascribi sub Marciano

gregatione (59), Budæ, Hadevigi, Redelindi, propinquis, et familiaribus suis, frater Egbertus ex cœnobio Schonauigiæ, orationis obsequium et devotionis affectum.

111-112. Sinite ut plangam paululum dolorem meum apud vos, charissimæ meæ, et suscipite verba lamentationis meæ, cum dulcedine compassionis. Paululum plangam, modicum lugebo, juxta amplitudinem vulneris mei, ne forte carnali affectu perturbari existimer et reputetur ad insipientiam mihi. En nostra Elisabeth, illa electa lampas cœlici luminis, virgo illustris et honorificata, in abundantia gratia Dei splendida gemma cœnobii nostri, dux nostri virginei cœtus, heu! ante annos maturiores ex hac vita subtracta est. Quæ me peperit in lucem inexpertæ novitatis, quæ me traxit ad familiare ministerium Jesu Domini mei, quæ ore mellifluis consolationes et instructiones Dei de cœlo afferre solebat ad me, et gustare faciebat cor meum primitias dulcedinis absconditæ sanctis in Deo; hæc irrefragabilem abiit viam: et ecce non comparet super terram dulcedo animæ meæ, consolatio paupertatis meæ et suave condimentum omnium laborum meorum. Merito ergo mœroris cingulum præcordiis meis accingo: dignum, dilecta meæ, super te planctum assumo, virgo gratiosa, virgo valde amabilis, multum in suavitate sancta, qua te inunxerat Spiritus Dei. Exitum tuum in maturum, o filia gratiæ, lugent interiora animæ meæ, et personant chordæ cordis mei carmen lugubre spiritui.

113. Verumtamen non est dolor meus, sicut dolor, quem pariunt caro et sanguis, ut nunc germanitatis causa, quæ carnalia sunt, lugeam; sed spiritualium deliciarum me communia damna contristant, quas tu, Dei ministerio, inaudito modo multis administrare solebas. Per te cœlum mundo erat apertum, et affluebant abscondita a sæculis arcana Dei per organum vocis tuæ ad nos; et erat pretiosius auro, dulcius melle eloquium tuum. Per te angeli nobis et nos angelis familiariter loquebamur, et affabiles nobis erant, te mediante, altissimi principes cœli. O felix femina! quam multi reges et prophætæ voluerunt videre quæ videbas et non viderunt (*Luc. x*)! Patuit enim beatis oculis tuis sublime palatium cœli, et prævidisti ante tempus communis visionis inaccessibilem claritatem regni immortalis. Gloriam civium cœli nobis notam

imperatore, anno 450 alia omnino ex causa, quam quod tunc mortua putaretur, persuadet dedicatio ecclesiæ in Blachernis tunc solemnissime facta; quodque vetustissima Hieronymiani Martyrologii apographa illius in Augusto non meminerint, sed 18 Januarii notetur « Deposito sanctæ ac gloriôsæ B. Mariæ, matris D. N. Jesu Christi, » ad quem locum vide exercitationem eruditam Florentinii, inter Notas ad vetustissimum Occidentalis Ecclesiæ Martyrologium, quod Hieronymianum passim vocamus; simulque discæ antiquiores Græcos eundem diem tenuisse, et Egyptiis sive Coptis tenendum tradidisse in Sermone de Ursulanis prætituletur « famula ancillarum Domini, quæ sunt in Schonauigia: » hoc enim coincidere videtur cum titulo *Magistræ*, quam describens ad S. Hildegardium similiter « ma-

A faciebas et quasi ante oculos mentis nostræ ponebas: et inflammabant non modicum beatæ orationes tuæ corda nostra, in desideriis patriæ, quam exspectamus. Vacillantes animas in ministerio Dei sæpe confirmaverunt verba admonitionis tuæ, et fervore sancto laudationes Domini multum nos amplificare faciebas.

114. O quam multa pietatis opera per exhortationes tuas longe lateque per terras facta sunt! quoniam multæ electorum animæ desideratis consolationibus, per tuam negotiationem, potitæ sunt. Benedicta filia tu a Domino, quia fructuose inter Deum et homines negotiata es. O femina feliciter nata, quomodo perdiderunt te infelicia tempora nostra! Dei lucerna, quomodo exstincta es mundo! quomodo clausa es, o clara fenestra, per quam respiciebant oculi Domini ad nos! Pium est, o electa Dei, flere nos amissionem dulcis præsentia tuæ: quippe quæ bonum certamen certasti et cursum martyrii tui feliciter consummasti. Tota etenim vita ab annis tenerioribus, si recte animadvertimus, vere martyrium dici potest. Portabas siquidem jugum Domini ab adolescentia tua, sub regulari disciplina semper ambulans, in paupertate et multiplici tribulatione. Semper manus Domini gravis fuit super te, nec defuit ullo tempore tibi visitatio superna, premens animum, conterens miserabile corpus tuum pressuris et ærumnis; quas agnoscere et dinumerare dignetur, qui solus laborem et dolorem considerat. Illiarem et patientem te exhibebas ad omnem flagellationem Domini; et super dolorem vulnerum, quem tibi infligebat manus ejus, semper adjiciebas sacrificium spontanea afflictionis.

115. Rivi innumerabilium lacrymarum tuarum, domina, fatigationes genuum tuorum, divulsiones teneritudinis tuæ, quas sustinebas ab asperitate saxi, incisiones laterum, quas inferebat duritia zonæ, incredibilis parcitas ciborum et innumera orationum tuarum holocausta, maneant in recordatione coram oculis misericordis Dei, cui nuda et aperta sunt omnia. Ardorem sancti desiderii tui de se ipso nunc satiet fons vitæ, quem toto corde sitiebas. Humilitatem spiritus tui, qua præ cunctis mihi cognitis modica et abjecta semper in oculis tuis fuisti, respiciat et honorificet sublevator humilium Deus. Benignitatem, quam erga adversantes

gistram cœnobii S. Ruperti apud Binchiam; » non *abbatissam*, quando autem magistra electa fuerit, non est unde deliniam; conjectura tamen ducor, ut credam, id factum anno 1157 post auditum ab angelo sermonem octavum, vel etiam post completum librum Viarum Dei, vel postquam ætatis ann. 30 virgo attigerat. Cum lib. iv omittimus etiam lib. v qui epistolarum est, nihil ad historiam faciendum, et transimus ad lib. vi qui proprie solius Egberti est; canque omnem meretur fidem, quæ oculato testi, ac viro debetur probe, docto, prudenti.

(59) Antunacensis congregatio, quæ vel ubi fuerit, vel a quo loco sic dicta, nusquam adhuc potui reperire. Ad eas est Elisabethæ: epist. 6, nihil ad historiam conferens.

tibi habere solebas, benignitas divina agnoscat et ad condignam retributionem adducat. Anima lassa, anima contrita et saturata miseris ærumnosæ vitæ, perge nunc in requiem diu desideratam. Suscipiat te sinus pacis æternæ, amplectatur te dextera fidelis Sponsi tui, foveat et alliget omnes contritiones tuas, ac donet tibi oleum gaudii pro luctu, coronam decoris pro cinere despectionis, pallium laudis pro spiritu mœroris. Quo digressus sum a proposito meo? In mente habebam, o dilectæ meæ, ad quas sermonem dirigere cœpi, describere vobis beatam consumptionem charissimæ nostræ; sed ex abundantia mœsti cordis assumpsi querelam hanc, ante propositam narrationem. Et nunc, favente Domino, exsequar quod intendi, quemadmodum vestræ charitati gratum fore non diffido.

116. Erat ancilla Domini adhuc in die Pentecostes (59^a) consueto modo hilariter se habens; et, sicut mos illi erat gratificari nobis, per omnem diem solemnem lætificabat nos revelationibus sacris, enarrans inter cætera, qualiter et qua hora singuli assistentium ministerio Dei visitarentur a Spiritu sancto. Tertia autem feria post hæc, circa horam vespertinam, subito incidit in languorem fortissimum, cœpitque affligi per omne corpus tam graviter, ut mox conflueret ad eam tota congregatio, invocans super eam auxilium Dei; sicque in hac afflictione permansit pene per totam noctem. Die sequenti, videlicet quarta feria, in qua solemne jejunium agebatur, congregatio fratrum processione fecit in albis, usque ad cellam (60), et portabamus nobiscum in scriniis cunctas reliquias Societatis sanctæ Ursulæ reginæ, quatuordecim videlicet corpora, quæ velut integraliter apud nos sunt, exceptis diversorum corporum portionibus nullis. Celebrantibus autem illic nobis priorem missam festive de Spiritu sancto, rapta est in exstasim, ac per longum tempus (ut referebant nobis sorores) quieta permansit, sicut mos illi erat in tempore excessus sui, quando aliqua ei divinitus revelabantur. Post hæc autem cum ad se ipsam rediisset, sciscitabamur ab ea, quomodo se habuisset, et utrum aliquam consolationem a Domino accepisset, et referebat nobis dicens: « Vidi in visione spiritus mei sanctissimam Dominam nostram et proxime ei assistentes B. Ursulam reginam et S. Verenam (60^a), cujus corpus apud nos est; simulque omnes sanctas virgines, quarum reliquie huc allatæ fuerant, multitudinem videlicet copiosam, omnes mirifice coronatas et ingenti claritate vestitas et habentes in manibus palmas victoriæ.

(59^a) Pentecostes anni 1165 (quando Pascha celebratum fuerat 4 Aprilis) incidit in 23 Maii.

(60) Cella intelligitur monasterium virginum (uti clarius infra num. 242 apparet) ad cujus ingressum ipsæ processionaliter dispositæ excipiebant monachos, in ecclesiam suam deducendos.

(60^a) De S. Verenæ corpore, Schonauigiam delato

117. Allocuta sum autem Dominam nostram, quæ stabat in medio sancti agminis illius; dixique ad eam: « Ad te, dilectissima Domina, querelam facio ex toto corde meo super omni tribulatione mea. Habeto misericordiam super hoc, quod ego contrita et afflicta, tam multis laboribus, tam innumerabilibus ærumnis a juventute mea usque ad hanc diem, etiam nunc tam intolerabile martyrium sustineo in hoc miserabili corpore meo. » Et respondit cum magna dulcedine, dicens mihi: « Dilecta mea, Dominus noster ita tibi hanc vitam constituit, ut consequat tibi pati in ea multas molestias, multasque afflictiones, ac magnam parvitatem; miserabitur autem tui, et de omnibus bene consolabitur te. Voluntas ejus est, ut per ista te purificet, ac talem te efficiat, ut cum transieris de mundo, nihil molestiæ de cætero patiaris. Habeto ergo patientiam in omnibus malis, quæ sustines, et nihil murmures adversus Dominum in corde tuo, quia omnia in bonum tibi convertet. Aspice istas, quæ stant in circuitu meo, quomodo coronatæ sunt, et quantus est decor earum. Perpressæ sunt angustias multas, et valde dura martyria propter Dominum, et ideo non solum honorem habent ante Deum, sed etiam ab hominibus multum honorificantur, et late eis in mundo servitur. » Adjecit, et dixit: « Vere dico tibi, quod, si possibile esset, ut uno die triginta vicibus comburereris usque ad cineres, ac toties iterum ad humanam integritatem redires, non posses tali pro eo afflictione promereri gratiam illam et gloriam, quam Dominus tibi conservavit in cælis. » Iterum dixi ad eam: « Metuo, Domina, ne forte scandalizentur homines in infirmitatibus meis, et æstiment pro aliquibus gravioribus peccatis me ita torqueri, atque hac etiam occasione detrahere vestint gratiæ Dei in me, et diffidere iis, quæ Dominus operatus est mecum. » Et illa rursus ad me: « Nemo, inquit, sapientium faciet hoc. »

118. Ab illo tempore de die in diem magis invaluerunt infirmitates ancillæ Domini, et quotidie aliquid novæ molestiæ ei accidebat; maxime autem a doloribus vitalium coarctabatur, quibus nulla ope poteramus obviare. Refectione autem tam modica per languoris sui dies usa est, ut esset incredibile humanum corpus posse sustentari in ea per aliquod tempus, et id ipsum, quod sumebat, importunitate tussis excutiebatur. Tam immobilis animi permanebat cunctis illis diebus usque ad exitum suum, ut nunquam vel semel ad lacrymas eam permovere possent lamenta sororum et familiarium ejus, timentium de morte ipsius; cum tamen facili ex causa in lacrymas prorumperet, dum adhuc incolu-

ad an. 1156 agit sermo de Ursulanis, statim in principio; eaque dicitur apprensus Elisabethæ, omnia illa narrasse de historia martyrii, quæ fidem nunquam invenient bene expensa; quod tamen non obest, quo minus illa vere apparuerit Elisabethæ, atque hinc nata occasio sit, dicta, non dicta comminiscendi.

mis esset; si quando etiam remissius habere videbatur, gaudens circa eam sororibus, et verba lætiliæ loquentibus, nullatenus tamen a severitate faciliæ relaxabat. Strato jacere, aut somno quiescere non eam sinebat doloris vehementia; sed sedens pene nocte ac die, imperturbato sensu mentis provide tractabat (61) multa, de quibus vix eam cogitare posso arbitrabor.

119. Narraverat nobis ante dies infirmitatis istius, quod quadam die solemai, dum adhuc incolumis esset, vidit in spiritu beatam Dominam nostram, et in oratione sua devotissime illi commendabat vitam suam, et finem vitæ suæ dicens: « Adjuves me, oro, sanctissima Domina, propter clementiam tuam, ut rationabilis fiat exitus vitæ meæ; et ut nunquam mihi transire contingat de hoc mundo, quin omnia in me fiant, quæ pertinent ad obitum hominis Christiani. » Et illa cum magna benignitate respondit ei dicens: « Certa esse debes, quod obitus tuus non solum erit sicut hominis Christiani, sed sicut hominis sancti. » Et vere hanc in ea promissionem per gratiam Dei vidimus adimpleri. Nam et omnia sacramenta, quæ ad transitum Christianorum pertinent, plenarie ei exhibita sunt, ac præterea in tantum benedixit novissimis ejus Deus, ut evidenter singularis gratia ejus in ea agnosceretur et glorificaretur a multis. Videns enim ingravescere morbum super se et considerans se omnino destitui viribus corporis, vocari ad se petiit spiritualem Patrem nostram dominum abbatem (62); et ipso præsentem totam congregationem sororum aggregari fecit ante se; et inter summos dolores, quasi nihil sentiret mali, sedens, cum magna fortitudine spiritus allocuta est eas longo et rationabili sermone, de quo, etsi præsens essem, pauca verba hæc in memoria mea permanserunt.

120. « Nolite, inquit, mirari, charissimæ, super infirmitatibus meis, sicut homines imperiti; neque distulatis gratiæ Dei in me, propter castigationes ejus, quæ sustineo et sæpe sustinui in medio vestri. Conscientia mea bona est apud Dominum, et certissimo agnoscitur, quod per ea, quæ patior, preparat et certatim curam meam Dominus in regno suo. Ipse non propter merita mea, sed propter misericordiam suam, jam ab annis pluribus operatus est in me magna et temporibus nostris laudata; et nota quantum multi sunt in populo, qui fideliter et benigne hæc perceperunt et per ea reditæ sunt in bonum, multi vero diffidentes scandalizati sunt in illa, quæ audiverunt de me, non illis imputet haec. Vobis autem dico et confido, per illud iter, quo ad regnum Dei pertractam me spero, quantum hæc, quæ videlicet in me et audistis ex ore, vera sunt, et nihil simulatæ et fallacæ ad hæc unquam accessit. Dominum mihi testis est. Siat vobis

(61) Improvise, proinde factabat, quod nullum unquam faciliæ context.

A ista præ oculis semper, et estote emendatæ per hæc amplius, quam cæteri hominum; ne forte imputet vobis Dominus magis quam aliis, qui non tam veraciter ista perceperunt. Gratias agite Domino semper, et collaudate eum in omnibus mirabilibus suis, quæ operatus est mecum in conspectu vestro, quia in his singularem honorem vobis præ cæteris claustralibus præstitit. Concordes estote, et diligite invicem, et ordinem vestrum cum magna diligentia custodite. Paupertatem vestram patienter sustinete. Animæ meæ fideliter et cum seria mente curam gerite: neque aliquid negligatis ex his, quæ pertinent ad debitum meum, pro eo quod æstimetis non indigere me suffragiis orationum vestrarum. Hæc autem dico, quia sæpe, qui religiosi videntur, negligi solent, dum ii, qui eorum bonam conversationem cognoverunt, cogitant non eos magnopere indigere adiutorio ipsorum. »

121. Et cum anxie ista loqueretur, dominus abbas subiecit hæc verbis ejus, dicens: « Confidimus, quoniam promissio Domine nostræ implebitur in te, qua tibi perpetuam quietem promisit post tribulationem hæc; verumtamen quod postulas, nullo modo negligemus. » Ad hæc illa respondit: « Promissioni dilectissimæ Domine nostræ nullatenus diffido, sed nihilominus quod meum est facere debeo et sollicite providere animæ meæ. » Itemque ad sorores aiebat: « Si quid in me, charissimæ, Deum unquam offendistis, ipse indulgeat vobis, et ego ex corde remitto omnem offensam. Vos quoque, si feci quidquam in vobis quod facere non debui, quæso, indulgete mihi. Nondum ego quidem aliquid certitudinis accepi a Domino de fine vitæ meæ, verumtamen justum est, ut habeam sollicitudinem de tutela animæ meæ et disponam de iis quæ pertinent ad exitum meum, ideoque postulo unctionis sacramentum. » Cumque hæc et his similia multa supra vires suas locuta fuisset, petiit a domino abbate, ut advocari faceret plures ex senioribus presbyteris et inungeret eam, et sic factum est. Cumque post hæc confessionem fecisset, distulimus consulto, propter stomachi infirmitatem et tussis importunitatem, dare ei Domini corporis sacramentum.

122. Nocte vero sequenti in tantum aggravata est infirmitas ejus, ut putaret se continuo transituram, et dum anxietur propter dilationem Domini corporis, elevatis ad cælum manibus oravit ad Dominum dicens: « Salvator mundi, Domine Jesu Christe, obsecro te, per illam sanctam passionem tuam, in qua te per totum expandisti super lignum crucis, ad redimendum mundum et ad amplectendum omne quod redemisti, ut non me patiaris unquam de hoc mundo transire, antequam percipiam tuum sanctissimum corpus ad consolationem et munimen animæ meæ. Recordare, Domine, quoniam sæpe illud suscepi cum infirma de-

(62) Hildelinum, teste Trithemio, adhuc superstitem.

votione cordis mei, et cum multa lacrymarum effusione, et non sinas me in novissimis meis carere benedictione hac. » Et dixit una sororum vigilantium cum ea : « Memento, domina, quod in quadam visione tua dixit ad te vox divina, cœpi et perficiam. Hinc ego confido, quod non sinet te Dominus sic ex improvise transire, quin adhuc aliquam manifestam consolationem ab eo percipias et majorem certitudinem finis tui. » Et gratanter recepit responsum hanc : « Exaudivit autem Dominus desiderium ejus, quoniam tunc dilatus est transitus ejus, postea communicavit ante finem. » Æstimans autem ego posse eam adjuvari arte medicinæ, et metuens ne forte ad insipientiam et inhumanitatem mihi imputaretur, si negligere attentare hoc, perrexi cum festinatione in urbem Moguntiam (63) consulere medicos et comparare medicinas. Sed sicut erat voluntas Domini tollere eam de hoc mundo, nihil ex omnibus, quæ requirebam, inveni.

123. Ipsa autem nocte (qua eram illic) infirma nostra solito more erat sedens in lecto, et sorores cum ea vigilantes. Circa medium autem noctis, cum diligentissime Dominum orasset et finem suum ei commendasset, cœpit graviter anxari, et ita a priori statu mutari, ut jam putaretur transitura; et post multam anxietatem in extasim venit. Sorores ergo, quæ in circuitu erant, undique eam aspicientes, nimium stupefactæ et finem adesse putantes, discurrere cœperunt aliæ ad afferendum cilicium, in quo deponeretur, aliæ ad evigilandum conventum sororum. Quæ cum venissent, iterum attrahere spiritum cœpit et redire ad se ipsam. Et dixit cum silentio ad unam sororum, quæ proxime ei accubebat tenens eam in brachiis : « Nescio quid mihi est : lux illa, quam ex consuetudine in cœlis aspicio, dividit se. » Et amplius non adjecit. Tunc singulæ sororum procumbentes ante eam, veniam petebant ab ea, rogantes, ut omnem offensam eis indulgeret. Hoc autem illa cum magna benevolentia ac prudentia faciebat : et e converso quantum poterat, seipsam humiliavit ad eas, tanta discretione per omnia utens, ut manifeste Spiritus sancti gratiam in eo considerarent. Tunc una sororum interrogabat eam secreto dicens : « Charissima, nunquid adhuc aliquid tibi signi demonstratum est a Domino, aut aliquam vocem percepisti, unde possis agnoscere finem tuum? » Et dixit : « Nondum quidquam tale percepi. » Post hæc dixit sororibus, ut abiret conventus ad cantandas Matutinas : tempus enim jam erat.

124. Et dum sorores, quæ in circuitu ejus erant, psallere cœpissent, iterum in extasim venit. Et cum jam complexissent officium Matutinale, respiravit et ad se ipsam reversa est. Et dixit quibus-

(63) Solum enim 6 horis distat Moguntia a monasterio; videtur autem illuc obiisse Egbertus feria II post Dominicam Trinitatis. Nam constat ex num. 131, feria IV noctem fuisse, et decimum ante mor-

dam illarum, ut irent quiescere. Et manentibus cum ea iis, quæ maxime familiares erant, dixit una illarum : « Charissima, dic nobis, si potes, qualiter te habueris in hac extasi, et si aliquid tibi a Domino revelatum est, aperi nobis. » Et dixit : « Nondum possum, paululum exspectate. » Et cum aliquantulum collegisset vires ad se, dixit : « Visiones sanctas, quas olim in summis festivitibus videre solebam, et de quibus mihi dictum erat ab angelo Dei ante plures annos, quod non essem eas visura usque ad obitum mei tempus, nunc mihi Dominus demonstravit; hoc ergo est mihi certissimum indicium finis mei. Rogo tamen, ut adhuc silentis super hoc, neque multum divulgetis. » Post hæc cum conventus sororum jam Matutinas decantasset, venit una ex maturioribus quæ dixit ad eam : « Dic nobis, dilectissima, si aliquid a Domino consolationis accepisti. » Et respondit : « O quia bonam consolationem accepi ! » Et quia vires non habebat dicendi, sorores, quæ audierant ab ea, dicebant in audientia ipsius, tam illi quam cæteris, quæ jam confluiebant, quænam fuisset visio quam viderat. Et factus est fletus magnus inter eas. Tunc confortata spiritu, et sedens, allocuta est omnes hoc modo :

125. « Dilectissimæ meæ, in hac re habete certitudinem finis mei, et testimonium verum omnium eorum quæ Dominus mecum operatus est. Rogo et admoneo vos, ut stabilem fidem adhibeatis iis quæ fecit Dominus coram vobis in me, neque diffidatis unquam, et ego credo operibus ejus, et testimonium eis perhibeo morte mea. Ipse hactenus operatus est in me, et usque in finem operatur; vos illi semper gratias agite singulariter super omnibus his. Semper insidiatus est mihi Satanas, et multos laqueos posuit mihi; et scio, quod etiam post obitum meum non desistet adversari mihi, et corrumpere famam meam, et obscurare ea quæ fecit Dominus mecum. Ego ab adolescentia mea multa passa sum inter vos dura et intolerabilia corpori meo, in infirmitatibus multis, et penuria necessitatum meorum, et in laboribus quos assumpsi. Et postquam cœpit Dominus singularem gratiam suam ponere in me, graviora passa sum, quam prius : non specialiter propter aliquas iniquitates meas, sed ut per meos labores, quos foris vidistis in me, comprobarentur ea quæ occulte Dominus mihi demonstravit, ut tanto magis credibilia essent, tam vobis quam aliis hominibus, qui hæc erant percepturi. »

126. Tunc sorores unanimiter ad eam dixerunt : « Domina dilectissima, quandoquidem jam amplius habere non possumus te ipsam, rogamus, ut denomines nobis aliquam personam inter nos, quæ magisterium super nos, cum Dei voluntate, possit habere, et hanc cum omni benevolentia gratantissime

tem diem, quo de morte sua certificatam virginem redux Egbertus invenit, qui tamen consulendis medicis, et quærendis medicinis, unum saltem diem debuit impendisse.

susceptionis. » Et dixit : « Consilium meum est, ut ipsam, quæ post me prioratum (64) habuit inter vos, et bene atque competenter omnia fecit, quæ ad officium ipsius pertinebant, assumatis in locum meum : ipsam honorate, et diligite, et supportate eam propter Dominum, quandiu dimiserit eam. Novit Dominus, quod non propter cognationem, quæ est inter me et illam, aut propter aliquam singularem dilectionem hæc dico; sed quia confido ita placitum esse Domino, et quod expediens erit vobis. Dominus de cætero vos consoletur, et per omnia vos edoceat, quæ placita sunt illi. » Susceperunt autem gratanter consilium ejus, et ipsam, quam denominaverat, postea a domino abbate postulaverunt sibi dari in magistram, et consensus petitioni earum.

127. Cum autem finem fecisset verborum quibus sorores alloquebatur, dicebat ad eas quæ familiariter ei ministrabant : « Heu ! quid flet de fratris mei absentia ? Heu super medicinis, quibus mihi negotiatur ! Quid ad me pertinent medicinæ ? Mittite, obsecro, cum omni festinatione nuntium ad revocandum eum ; » et sic fecerunt. Erat autem feria quarta. Mane autem facto, mox advocatus est dominus abbas, et sedente eo coram ipsa, narraverunt ei sorores visionem, ex qua de morte sua certificata fuerat. Nam et ipsa ad narrandum vires non habebat. Qui cum audisset narrantium verba, dixit ad eam : « Nunquid ista ita se habent ? » Et ait : « Ita, mi domine, et hinc habeo certissimum testimonium mortis meæ. » Mox ergo ipse ad servitium Dei accedens, de sancta Trinitate officium celebravit, pro eo quod sanctæ Trinitatis mysterium sibi ancilla Domini in visione præfata revelatum fuisse testabatur; eo modo quo et ante decennium ei fuerat demonstratum in eadem visione. Expleto autem divino officio, sancta eam communionem munivit, et dicta est litania cum multa devotione tam fratrum quam sororum, ubertim lacrymantium super eam.

CAPUT X.

Extrema vitæ mortisque sanctæ periodus et salutaria monita sub ea data.

128. Post hæc circa horam novam adveni ego, et cum multis omnium lacrynis susceptus sum, ita ut eam jam obisse æstimarem; quod cum requisisset ab iis, qui mihi lacrymantes occurrerunt et adhuc vivere eam dixissent, eram adhuc sperans de vita ejus. Et cum intromissus fuisset, sedentem inveni, et loquentem; et tantarum lacrymarum, quæ erant in circuitu ejus, causam vehementer admiratus sum, nullam adhuc videns similitudinem mortis. Et cum paululum sedissem coram ea, allocuta est me, dicens : « En morior, dilectissime

A frater, et nullatenus ad hanc vitam convalesco. » Et ego corde percussus in hoc verbo, aio ad eam : « Unde hoc nosti, charissima ? » Et ait : « Visionem illam magnam, quam ante plures annos videram, de qua dictum fuerat mihi, quod non eam essem visura usque ad finem vitæ meæ, Dominus mihi nocte ista ostendit, et hinc certa sum, quoniam finis vitæ meæ advenit. » Illis auditis, ego visionem recognoscens et verba angeli, qui de fine vitæ ejus prædixerat, in memoriam revocans, utpote qui post eam omnia propriis manibus scripseram (65), continuo omnem spem sanitatis ejus et vitæ deposui. Et cum ab intimo cordis dolore lacrymarer coram ea, nullam omnino similitudinem doloris faciebat; sed immobili permanens animo, dixit ad me : « Scito, dilectissime, quia nulla est tristitia mihi pro discessu meo, et quia absque omni dolore separor abs te; quanvis præ omnibus hominibus dilectus fueris mihi, quoniam super omnem cibum et super omnem potum esurio et sitio regnum Dei. » Et dixi : « Non ego nunc ad similitudinem prophetæ præsumo orare, ut fiat spiritus tuus duplex in me; sed si simpliciter mihi dare spiritum tuum Dominus vellet, sufficeret mihi. » Et ait : « Charissime, voluntas Domini fiat in te. »

129. Post hæc completa hora orationis nona, rursus advenit dominus abbas cum toto fratrum conventu; iterumque ipso inchoante dicta est litania cum multis lacrymis. Et post benedictiones factas super eam, rogavit illa dari audientiam sibi ab omnibus. Et sedens constanti animo allocuta est nos, et gratias agebat omnibus nobis pro omni beneficentia sibi impensa et pro cunctis laboribus, quibus laborassemus circa ipsam, et exhortata est nos prudentissime ad concordiam et ad tolerantiam paupertatis et ad serviendum Domino indeficienter. « Unusquisque, inquit, vestrum pro se studiosus sit, ne in ipso defectum habeat servitium Domini. Scio autem et sæpius revelatum mihi est a Domino, quod benedixit Dominus locum istum singulari benedictione, et non deficiet in eo laus ejus et cultus ejus usque in novissimum tempus (66). Vos ergo singularem ei gratiarum actionem semper exhibete, pro eo quod specialiter locum istum præ aliis claustris honoravit, per eam gratiam, quam in me operari dignatus est. » Et cum multa in hunc modum exhortata fuisset, ad me quoque exhortationem adjecit, rogans et suadens, ut stabilitatis perseverantiam servarem; neque aliquando vellem derelinquere locum, etiam si contingeret vocari me ad locum honorabiliorem et magis opulentum. Omnes autem gratantissime suscepimus verba admonitionis ejus,

meminisse visionis istius.

(66) Hactenus certe, etiam sub principe acatholico, post tot monasteriorum superiori sæculo factam desolationem, adhuc disciplina Schonauigiæ viget apud viros; licet parthenonis, sola platea intercurrente distantis, vix cernantur nunc vestigia, hinc inde ex raris parietinis cognoscenda.

(64) Priorissam vulgo dicebant, aut forte sub-priorissam; siquidem eadem magistra, et priorissa dicebatur; nomen optaremus Schonauigia discere.

(65) Interim nihil apparet in præmissis duobus visionum libris: scripserit ergo eam, sed ipsa vivente minime vulgandam putavit Egbertus; æque ac plurima alia; hic vero satis habuerit sic obiter

quoniam manifeste in ea operari spiritum Domini considerabamus. Et dixit ad eam dominus abbas : « Admonitiones tuas, dilectissima, gratas habemus. Rogamus autem, ut postquam ad Dominum migraveris, nos illi diligenter commendes, ipsunque semper ores super locum hunc, ut habeat eum in tutela et pace sua. » Et annuit similiter petitioni ejus.

130. Post hæc ad invicem conjunctis manibus extendit eas ad ipsum, et ait : « Domino Creatori meo commendo animam meam, et post ipsum tibi, dilectissima Pater, et rogo, ut ipsi eam in novissimo die præsentem; quia tua spiritualis filia sum et te sicut debui dilexi, et obedientiam debitam servavi. » Qui eam cum lacrymis suscipiens, ait : « Spero, quod lætabunde offeram te Domino. » Post hæc, rursum illa ait : « Non miremini, quod sic anxie tracto de cunctis quæ pertinent ad exitum meum, quia necesse est hoc me facere, dum adhuc aliquas vires habeo, ne forte cum omnino defecerit virtus mea, in aliquo imparata inveniar. » Discedente autem ab ea domino abbate, ait : « Maneat super vos omnes, dilectissime Pater, benedictio illa, qua benedixit Dominus Salvator discipulos suos, quando ab eis ascendit in cælum : » singulos quoque fratrum indefesso animo allocuta est, commonens eos de profectu virtutum, et orationibus eorum se commendans : neque solum presbyteros interpellans de offrenda pro se hostia salutari, sed et diaconos, cum ad gradum altiorem ascendissent. Petentibus autem singulis, ut aliquos psalmos illi commendaret dicendos in memoriam ipsius; primum illorum rogabat, ut ob consolationem, quam sperabat a Domino consequi de tribulationibus suis, diceret psalmum : *In convertendo Dominus captivitatem Sion*; alteri vero commendabat psalmum : *Lauda, Jerusalem, Dominum*; alii : *Lauda, anima mea, Dominum*; alii : *Laudate Dominum, quoniam, bonus est psalmus*; alii : *Te decet hymnus, Deus, in Sion*; alii : *Fundamenta ejus in montibus sanctis*; alii : *Deus, in nomine tuo*; alii : *Dominus regnavit, exsulet terra*.

131. Mirabantur autem inter hæc vehementer animi ejus fortitudinem, et plenitudinem sensus, considerantes infirmitatis ejus magnitudinem, et defectum corporalis virtutis : a principio enim infirmitatis suæ, pene nullo usa erat cibo, qui non excuteretur a stomacho ejus, a tussis importunitate. Ab illa autem quarta feria, qua de morte sua certificata est, usque ad decimum diem, quo obiit, nulla omnino refectione usa est, nisi sola frigida aqua : excepto quod quadam die, cogentibus nobis, pauca fraga sumpsit, et modicum pomi unius, sed hæc ipsa non retinuit. Sorores quoque circa se aggregatas post hæc longo sermone allocuta est, monens diligenter de omnibus quæ necessaria erant : cunctisque singillatim deosculatis, in fine sermonis adjecit dicens : « Charissimæ meæ, angelus Domini,

qui mihi in custodiam delegatus fuit, magnam circa me diligentiam habuit semper, et multa mihi bona ostendit, et tam vos, quam alios per me sæpius consolatus est, cum magna benignitate : unde rogo, ut gratias illi semper agatis, et speciale ei obsequium singulæ exhibeatis ac dicatis ad honorem ejus quotidie psalmum : *Dominus regnavit, exsulet terra*. » Quinta autem feria, in tempore divini officii, Dominum Salvatorem diligenter invocabat, quem se videre testabatur in ea visione (67), quæ descripta est in libro Viarum Dei; petivitque ab eo, ut ab intolerabili vinculo languoris sui misericorditer absolveret eam. Ad quod respondit ei dicens : « Cito venio, et absolvo te. »

132. Sabbato (68) quoque post hæc, dum divinum officium de Domina nostra celebraretur, eamque in supernis aspiceret, et de absolutione sua similiter ei supplicaret, dixit ad eam : « Hæc infirmitas tua est ad temporalem mortem, et visio, quam vides, non auferetur a te, sed eris videns eam usque ad horam qua veniam ad te, cum honorabili comitatu, et suscipiam animam tuam, et deducam eam ad refrigerii locum, ubi requiescat a cunctis laboribus suis. » Erat autem tota illa die in nimio defectu, et beatæ Domine nostræ, quasi præsens esset, continue intendens, et voce tenui, ac miserabili jugiter eam inclamans. Nocte autem Dominica, aliquantulum confortata est spiritu, post desideratum adventum sororis nostræ, mulieris Deum timentis, quam ad exsequias ejus vocaveram ex longinquo (69). Tunc congregatis in circuitu ejus sororibus, sicut erat sedens in lecto, levatis sursum oculis, et tota intentione cordis, cum magna sanctorum verborum affluentia, oravit Dominum, dicens : « Domine, creator meus, liberator meus, salvator meus, susceptor meus, tuæ sanctæ majestati, tuæ individue Trinitati commendo animam meam ad suscipiendum, ad consolandum, ad salvandum. Rogo te, Domine, per sanctam incarnationem, per tuam sanctam nativitatem, circumcisionem, oblationem, baptismum, passionem, resurrectionem, ascensionem, per adventum Spiritus sancti, per tuum judicium futurum, ut me digneris absolvere ab his vinculis meis, et animam meam illuc velis perducere, ubi consolationem recipiat de omnibus tribulationibus suis. »

133. Et cum multa in hunc modum orasset, addidit usitatas laudationes Domini, dicens : « Te Deum Patrem ingenitum, te Filium unigenitum, te Spiritum sanctum Paracletum, sanctam et individuum Trinitatem toto corde et ore constemur, laudamus atque benedicimus, tibi gloria in sæcula. Benedicta sit creatrix et gubernatrix omnium, sancta et individua Trinitas, et nunc et semper et per infinita sæculorum sæcula. » Itemque addidit, dicens : « Commendo animam meam dominæ meæ S. Mariæ, perpetuæ virginis, ad suscipiendum et conso-

quo accersitus frater; unde conjiciendum datur, omnium patriam longius fuisse remotam Schonau-gia : eam tamen nusquam nominari mirum est.

(67) Scilicet visione 1, num. 86.

(68) Id est 12 Junii.

(69) Sic etiam infra num. 140 dicitur ex longin-

laudum et conservandum; S. Michaeli et universo exercitui cœli, S. Joanni Baptistæ et sanctis prophetis omnibus et S. Joanni Evangelistæ, sancto Petro, cunctisque sanctis apostolis; S. Stephano, cunctisque sanctis martyribus; S. Nicolao et omnibus sanctis confessoribus; S. Margaretæ et omnibus sanctis virginibus; omnibus sanctis Domini, ut sint mihi intercessores apud Dominum et animam meam, cum de hac vita migraverit, suscipiant et adjuvent eam apud Dominum ut ibi collocetur, ubi cum sanctis animabus consolatione perpetua frui mereatur. »

134. Et cum omnes sorores dixissent Amen, salutavit Dominam nostram, dicens : « Salve, Regina, mater misericordiæ, vitæ dulcedo et spes nostra, salve. Ad te clamamus exules filiæ Evæ. Ad te suspiramus gementes et flentes in hac lacrymarum valle. Eia ergo, advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte : et Jesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende; o clemens, o pia, o dulcis Maria. »

« Alma Redemptoris mater, quæ porvia cœli Porta manes et stella maris, succurre cadenti Surgere, qui curat, populo : tu quæ genuisti, Natura mirante, tuum sanctum genitorem : Virgo prius, ac posterius, Gabrielis ab ore Sumens illud Ave, peccatorum miserere. »

« Te sanctum Dominum in excelsis, laudant omnes angeli dicentes : Te decet laus et honor, Domine; cherubim quoque et seraphim, sanctum proclamant et omnis cœlicus ordo dicens : Te decet laus et honor, Domine. Salvator mundi, salva nos omnes. Sancta Dei genitrix virgo semper Maria, ora pro nobis. Precibus quoque sanctorum apostolorum, martyrum et confessorum, atque sæctarum virginum, suppliciter petimus, ut a malis omnibus eruanur, bonisque omnibus et semper perfrui mereamur. »

135. Ad hæc Dominicam orationem addidit et Symbolum et confessionem ad circumstantes. Et novissime adjecit dicens : « Domine Deus meus, tu digueris suscipere omnia verba mea, quæ dedisti mihi, quia nullatenus ea habere potuissem, nisi tu mihi præstitisses. » Et dictis omnibus his, totis viribus defecit, ita ut jam moritura videretur, ac diu in eo defectu permansit. Sicut autem illi promiserat Domina nostra, erat (ut referebat nobis) continue videns visionem, quæ in præfata quarta feria apparuit ei; sed aliquibus temporibus manifeste magis, quam aliis, ita ut nonnunquam de supernis lucem magnam usque ad se effusam aspiceret; ac Dominam nostram cum aliis plurimis sanctis in tantum sibi appropinquare videret, ut jam se æstimaret transferendam. Cumque accideret hoc ei, toto sensu et toris viribus illuc vertebatur: neque loquelam habere poterat, aut ullam attentionem ad nos, ita ut jam adesse finem ejus æstimaremus.

136. Cum autem post unum, aut post duos dies loquelam recepisset, cepit conqueri miserabiliter dicens : « Heu quid fiet, heu quid fiet! et hæc sæ-

pius repetebat. » Interrogantibus autem nobis cur hoc diceret, ait : « Quos videbam mihi appropinquare, et de quibus æstimabam, quod jam tollerent animam meam, iterum alio ascendunt, et elongantur a me, et non a me tollunt. » Hoc autem sæpius infra illos decem dies contingebat. Una autem die videbat angelum Domini, qui familiaris ei erat, assistentem sibi ac dicentem : « Quod ita Dominus transitum tuum prolongat, ideo facit, ut tanto a pluribus glorificetur in te. » Et quidem ita factum est. Nam multi tam ex vicino quam ex longinquo, qui agnoverant gratiam Domini in illa, audientes verbum, quod exerat de instanti sine ejus, quotidie affluerunt cum magno desiderio videndi eam. Et quævis non habeamus consuetudinem admittendi extraneos ad infirmos nostros, ex consilio tamen plures, qui importuni nobis erant, ædificationis causa admissi sunt; metuentibus nobis, ne forte ex hoc ipso aliquid suspicionis conciperent, si ab omnium aspectibus diligenter fuisset occultata. Illa autem patientissime hoc ferens, et infirmitatis acerbissimam animi fortitudine dissimulans, sedere coram illis, ac secundum quod illis competeat de salute sua, admonere non pigritabat.

137. Hortabatur siquidem clericos, qui in presbyteratu erant, irreprehensibiliter vivere, ac bonis exemplis populum ædificare, quibus et dicebat : « Vestrum est, dilectissimi; Domino vos exhibere familiares magis cæteris hominibus, per bonam conversationem, et sanctum ministerium vestrum; quatenus in regno suo post hanc vitam sibi familiarius vos adjungat. » Eos vero, qui non in eo ordine erant, hortabatur non se subtrahere a familiaritate Domini; sed benevole se exhibere promotioni ad sacrum ministerium Dei, et de iis, quæ sunt Dei, sollicitos esse. Militares quoque personas hortabatur tueri plebem, subvenire oppressis, bonorum suorum decimas dare, abstinere a rapina, a vestium scisura, et pertusione, nec non a fornicatione; affirmans fornicatores non solum feriri penis gehennæ post hanc vitam, sed in hoc sæculo prolis infecunditate aut nimia infelicitate. Popularibus quoque suadebat fidelitatem servare dominis suis, et sibi invicem, et paupertatem suam patienter sustinere, et pro posse eleemosynas dare, devotos esse ad visitandas ecclesias, et ad invocandum Dominum creatorem suum. Non solum autem præsentos hortabatur in bonum, sed absentibus quoque nonnullis monita salutis mandabat, et detractionis offensam longe positis remittebat. Cunctos vero communiter deprecabatur, ut post obitum ejus in orationibus et eleemosynis ejus memores essent.

138. Denique si cuncta rationabilium sermonum ejus verba, sanctasque orationes, quas faciebat illis diebus, singillatim prosequi velim, certe non mediocri libri volumen me construere continget. Erat autem omnibus non parva admiratio super prudentia ejus, et glorificabant virtutem Dei in illa, cujus solius operatione id fieri poterat, ut tam fragili cor-

pore ancilla Domini tanto tempore sustineret absque omni alimento vivere, et nihilominus sic sederet affluens sermonibus tantæ discretionis. Juxta petitionem ejus fecit ei Dominus in hac re; nam sicut referebat nobis, sæpe a Domino postulaverat in orationibus suis, ut in fine ei præstaret sobriam infirmitatem, et quæ edacitatis expers esset. Singulis autem diebus ad tantum veniebat defectum, ut nihil aliud nisi finem ejus expectarem, et vel bis, vel amplius dicebatur Litaniam super eam; necnon evangelia Dominicæ passionis recitabantur. Sicut autem ad passionem Domini magnam semper habuerat devotionem, ita Dominus, et diem et horam passionis suæ defunctioni ejus destinavit. Nam in sexta feria mane dicebat iis, quæ in circuitu ejus erant, hodie omnes, qui mihi familiares sunt, diligentem custodiam mihi adhibeant, quia prope est hora mea. Et cum removeri fecisset lectum, erat sedens in pulvillo, et immixta uui sororum, et familiariter loquens mirabilia multa cum iis, qui aderant, usque ad horam sextam. Exinde cœpit laborare spiritus difficultate.

139. Tunc ergo adveniens dominus abbas cum presbyteris, rursus eam munivit benedictionibus, et Litaniam. Me autem suggerente ei de communione sancta, signum fecit mihi, quoniam glutinendi vires non haberet. Et quidem non hoc ei fore periculosum existimavi, si hunc abstineret, quia pridie communicaverat mea administratione. Post hæc nobis discedentibus, dicebat illi soror, cujus pectori accubebat: « Tu nobis, dilectissima, indicare solebas de sororibus nostris morientibus, quali tempore adesses finis earum, et quando deponere eas in cilicium deberemus: nunc vero id ipsum de te scire non possumus, nisi ipsa indices nobis. » Et ad hoc quidem siluit, et post pusillum me festinato advocari fecit.

140. Et cum per modicum tempus coram ea quid futurum esset, præstalarer, tam ego, quam frater noster, clericus religiose conversationis, quem ad hoc ipsum ex longinquo advocaveram, cœpit vocis officio destitui et nihilominus orationes more solito volutare, levatis sursum oculis devote intendens ad superos. Novissime autem, quasi memor verbi quod dixerat prædicta soror, de indicanda hora depositionis suæ, extendit manum et cum magna celeritate tribus vicibus nobis significavit, ut deponeretur super cilicium, quod erat stratum coram eo. Quod cum fecissemus, sic ea jacente in leni ægone, dicta est Litaniam semel a sororibus, secundo

a domino abbate et fratrum conventu. Post hæc circa horam nonam, quasi suaviter obdormiscens reddidit spiritum Domino, xiv Kalendas Julii.

141. Tunc unus ex assistentibus presbyteris, diligens eam in Christo, in hanc vocem cum lacrymis erupit, dicens: « Proficiscere nunc, anima sancta, in requiem tuam; ascende sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ et thuris et universi pulveris pigmentarii: intra in gaudium Domini tui. Domine Jesu Christe, Salvator mundi, suscipe animam, quam creasti; animam, quam sanguine tuo redemisti. O Maria, mater misericordiæ, suscipe nunc ancillam tuam. O Virgo virginum, agnosce nunc virginem tuam. Ang-le sancte, suscipe animam tibi commissam et deduc eam in pace, ubi quiescat a laboribus suis. Respexit autem Dominus humilitatem ancillæ suæ, quæ per omnia sibi ipsi despecta semper exstiterat; et honorificavit Deus novissima ejus, magnificis obsequiis populi nostri, qui usque ad tertium diem, Dominicum scilicet, quo sepulta est, undique per circuitum sponte confluit. Et quidem, dum adhuc viveret et incolumis esset, frequenter de mortis suæ appropinquatione loqui solebat et optabat pia intentione, dicens: « Utinam migrare me contingat de hac vita sub tali tempore, quo nihil importunitatis aut molestiæ patiantur ab aeris intemperie. » Quod et factum est: non enim tota æstate placidius effluerat tempus, quam illo triduo erat.

142. Et quamvis esset mœror nobis omnibus super discessum ejus, gratiosa tamen quadam jucunditate fruebantur omnium corda, congratulantes beatæ conversationi ejus. Quamvis autem immutabili consuetudine caveatur apud nos, ut nunquam extra limina cellæ procedat sororum congregatio: ob venerationem tamen singularis gratiæ Domini, quam evidentem in ancilla sua operatus fuerat, placuit venerabili Patri nostro, cunctisque pariter fratribus, ut cunctæ pariter discipulæ venerabile corpus magistræ et obsequium ei in sepultura exhibere permitterentur. Igitur per manus earum, quas ad hoc ipsa denominaverat, nec non et Beatricis comitissæ, quæ et infirmati et funeri ejus devota adfuerat, reposita est in loculo secus altare, Domino omnibusque sacris virginibus deductam in ecclesia B. Florini (70). (Obiit) anno ætatis suæ xxxvi, xiv Kalendas Julii, feria sexta, hora nona, anno Domini 1165 (71), visitationis suæ anno xiii (72), ex quo eam visitaverat paterna gratia Domini nostri, qui in cunctis miserationibus suis sit benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

(70) Ex num. 70 apparet, solitas sorores in cæmeterio cum fratribus communiter sepeliri, ad eorumque ecclesiam deportari.

(71) Evidenti mendo impressum est quarto, de quo vide Comm. prævium.

(72) Scilicet expleto; nam anno 1152, 31 Maii cœpta est visitari, unde ascendendo ad ann. 1165, et 18 Junii habebis supradictos annos 13 dies 18.